

ATHENS voice

ΓΙΑΝΝΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ

«Έκανα ό,τι μου είχαν πει
ότι δεν γίνεται»

Της Κατερίνας Αγγελιδάκη

Στην κουζίνα του Προεδρικού Μεγάρου

Της Μαριάννας Μανωλοπούλου

Βγήκα για φαγητό με αγνώστους

Της Ελένης Ψυχούλη

CARRIE MAE WEEMS ΚΑΙ CAMILA RODRIGUEZ TRIANA,
ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

WHITNEY WHITE, ΘΕΑΤΡΟ

MARCUS GILMORE, ΜΟΥΣΙΚΗ

SIR DAVID CHIPPERFIELD ΚΑΙ SIMON KRETZ,
ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ

ΚΗΟΥΔΙΑ ΤΟΥΡΕ, ΧΟΡΟΣ

COLM ΤΟΙΒΙΝ ΚΑΙ COLIN BARRETT, ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ALFONSO CUARÓN ΚΑΙ CHAITANYA TAMHANE, ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

20 ΧΡΟΝΙΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΗΣ ROLEX ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΚΑΘΟΔΗΓΗΣΗ

Ένα γεγονός που αξίζει να γιορτάσουμε. Τι συμβαίνει όταν συστήνουμε νεαρά ταλέντα σε μερικούς από τους πιο διάσημους καλλιτέχνες στον κόσμο, προσφέροντας την ευκαιρία προσωπικής καθοδήγησης; Συμβαίνει κάτι μαγικό. Οι ζωές τους αλλάζουν. Για πάντα. Και όταν αυτό συμβαίνει σταθερά για πάνω από 20 χρόνια, γίνεται μια διαρκής πηγή θετικής δύναμης. Στο πλαίσιο της Πρωτοβουλίας Perpetual Arts, το πρόγραμμα καλλιτεχνικής καθοδήγησης της Rolex ενθαρρύνει τη μετάδοση της παγκόσμιας καλλιτεχνικής κληρονομιάς και συμβάλλει στον πανανθρώπινο πολιτισμό. Για τη Rolex, η 20ή επέτειος είναι μια αφορμή να στρέψουμε το βλέμμα πίσω και να ευχαριστήσουμε τους εκατοντάδες ανθρώπους σε όλο τον κόσμο στους οποίους οφείλεται η επιτυχία του προγράμματος.

Πάρτε και εσείς μέρος στη μεγάλη γιορτή.

#Perpetual

ΑΘΗΝΑ, ΕΛΛΑΔΑ
22 ΕΩΣ 28 ΜΑΪΟΥ 2023

Εκδότης-Διευθυντής Φώτης Γεωργελάς

Σύμβουλος Έκδοσης Σταυρούλα Παναγιωτάκη Διευθύντρια Σύνταξης Αγγελική Μπιρμπιλίη

Γενική Διεύθυνση Διαφήμισης
Λουίζα Ναθαναήλ

Art Director Φώτης Πεχλιβανίδης

Διεύθυνση Web Δημήτρης Αθανασιάδης

Αρχισυνταξία
Δανάη Καμζόλα (Podcast & City Guide)
Ελένη Μπεζιριάνογλου

Τεχνικός διευθυντής Βάιος Συντασιμάς

Υπεύθυνος ύλης Τάκης Σκριβάνος
Επιμέλεια ύλης Δήμητρα Γκρους
Διόρθωση κειμένων Φανή Κουλούτζου

Συντακτική ομάδα: Κ. Αθανασιάδης, Ν. Αμανίτης, Σ. Βλέτσας, Κ. Βνάτσιου, Ρ. Γεροδήμος, Ν. Γεωργελάς, Μ. Γκανά, Ι. Γκομούζα, Ν. Γεωργιάδης, Κ. Γιαννακίδης, Β. Γραμματικογιάννη, Β. Γρυπάρης, Θ. Ευθυμίου, Τ. Ζαραβέλα, Μ. Ζουμπούλακη, Κ. Καϊμάκης, Σ. Καλαμαντή, Κ. Καμπόσου, Δ. Καραθάνος, Α. Κερώση, Γ. Κοροβέσης, Β. Κορωναίος, Σπ. Λαμπρόπουλος, Α. Μανουσάκη, Μ. Μανωλοπούλου, Δ. Μαστρογιαννίτης, Β. Ματζάρογλου, Τζ. Μελιτά, Ευ. Μουζακίτη, Γ. Μπελεσιώτης, Γ. Νένης, Γ. Χ. Παπαδόπουλος, Δ. Παπαδόπουλος, Π. Παναγιωτόπουλος, Κ. Παναγοπούλου, Γ. Παυριανός, Μ. Προβατάς, Τζ. Ρουσάκη, Μ. Ι. Σιγαλού, Τ. Σκραπάλιωρη, Ζ. Σφυρη, Α. Τριανταφυλλίδη, Σ. Τριανταφύλλου, Λ. Τρούγκου, Σ. Τσιτσόπουλος, Γ. Φλωράκης, Ε. Χελιώτη, Γ. Ψύχας

Γραμματεία Σύνταξης Γεωργία Σκαμάγκα
info@athensvoice.gr
avguide@athensvoice.gr

Ατελιέ Sotos Anagnos
LOOKmag Κωνσταντίνα Βλαχοπούλου

Εικονογραφήσεις art@athensvoice.gr
Φωτό: Θανάσης Καρατζάς, Γιώργος Ζαρχώνης, Τάσος Βρεττός, Έκτορας Δ. Βούτσας, Κώστας Αμοιρίδης, Βαγγέλης Τάσης, Χρήστος Κισατζεκιάν, Δημήτρης Κλεάνθης, Μαρία Μαρκέζη, Πέτρος Νικόλτσος

Account Director
Γιώτα Αθανασοπούλου

Direct Market Advertising Managers
Μιχάλης Δρακάκης, Εύα Βαλαμβάνου,
Νώντας Νταμπάνης

Συντονισμός Διαφήμισης Μαίρη Κούρτη
marketing@athensvoice.gr
Digital Traffic Manager Εύη Ταρνάρη
Digital Advertising Coordinator Μίνα Γιαννάκη

Διεύθυνση Λογιστηρίου Έφη Μουρτζή
Λογιστήριο Ουρανία Μιχάλη,
Βασίλης Νάκος, Μαίρη Λυκούση

Διαχωρισμοί - Εκτύπωση
«Καθημερινές Εκδόσεις ΑΕ»

Athens Voice S.A.
Χαρ. Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα
Σύνταξη: 210 3617.360, 3617.369
fax: 210 3632.317
Διαφημιστικό: 210 3617.530,
fax: 210 3617.310
Athens Voice Radio 102.5: 210 3648.213
Αγγελίες: 210 3617.369
Λογιστήριο: 210 3617.170

www.athensvoice.gr

Αν δεν βρίσκετε την Α.Υ. στα σημεία διανομής,
επικοινωνήστε: 210 3617.360, 210 3617.369
Κωδικός εντύπου: 7021
ISSN 1790-6164

ATHENS voice

Εβδομαδιαία εφημερίδα, διανέμεται δωρεάν.
Απαγορεύεται η αναδημοσίευση, η αναπαραγωγή, ολική ή μερική,
η διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της έκδοσης
με οποιονδήποτε τρόπο, μηχανικό, ηλεκτρονικό ή άλλο,
χωρίς προηγούμενη γραπτή έγκριση του εκδότη.

ΣΕ ΒΛΕΠΩ!

Της ΛΕΝΑΣ ΔΙΒΑΝΗ

Σε βλέπω να μου κλέβεις το σινεμά μου

Θυμάμαι, που λέτε, μικρά στον Βόλο, όλα τα καλοκαιρινά βράδια στα θερινά σινεμά τη βγάζαμε. Μερικές φορές πηδούσαμε απ' τον φράχτη όταν δεν έφτανε το χαρτζιλίκι για εισιτήριο. Άλλες κλαιγόμασταν διακριτικά στον κύριο που ήταν στην πόρτα και μας άφηνε («κύριε Γιάννη, είχα ένα δίφραγκο και το 'χασα. Τι να κάνω τώρα;»). Το σινεμά πάντως δεν το χάναμε. Ανυπομονούσαμε να δούμε και ν' αποφασίσουμε πώς θα ήταν η ζωή μας σε λίγα χρόνια. Θα ήταν χρωματιστή και γεμάτη μουσικές σαν της Ζωής Λάσκαρη; Θα συναντούσαμε κάποιον 20.000 λεύγες υπό τη θάλασσα; Θα εμφανιζόταν καμιά Τασώ Καββαδία να μας κλείσει τον δρόμο; Θα μας έδινε κανένα μύγδαλα έστω; Ύστερα, που μπήκαμε στην εφηβεία, δίναμε εκεί τα πρώτα μας ραντεβού. Κάτι ξέρουν τα αμερικανάκια, η σκοτεινή αίθουσα είναι ταμάνι για πρώτο ραντεβού. Αν είσαι αμήχανη κάθεται στ' αυγά σου και παρακολουθείς τάχα με προσοχή. Αν είσαι πιο μπριόζα διαλέγεις θρίλερ και «Ω Θεέ μου, θανάση τρόμαξα, κλείσε μου τα μάτια!». Άλλο έργο έπαιζε, άλλο έργο βλέπαμε εμείς. Μετά ήρθαμε στην Αθήνα φοιτήτριες πια, αποφασισμένες να γίνουμε φοβερές διανοούμενες, και το ριζάμε στον Ταρκόφσκι και στον Κισλόφσκι (μόνο σκηνοθέτες που έλγχαν σε -σκι καταδεχόμεσταν). Πόσες Κυριακές δεν πέρασα στην Αλκυονίδα και το Στούντιο; Πόση «ποιότητα» δεν αποθήκευσα μέσα μου για τους δύσκολους καιρούς; Πόσο κλάμα έριχνα όταν αρχίσατε να κάνετε τους ναούς της ψυχής και του μυαλού μας σούπερ μάρκετ; Φτάνει όμως! Η ζωή μας έχει ισοπεδωθεί τόσο που είναι ψυχοφάρμακο πια το σινεμά, πρέπει να το συνταγογραφούν οι γιατροί. Κι αν μας το στερήσετε θα το πληρώσετε κι εσείς μαζί μας. Πατι ή θα ζήσουμε όλοι σαν πλήρη ανθρώπινα όντα ή δεν θα ζήσει κανείς.

ΤΟ ΕΞΩΦΥΛΛΟ ΜΑΣ

Αυτή την εβδομάδα το σχεδιάζει η illustrator **Sabina Fenn** από τον Καναδά. Από πολύ μικρή θυμάται τον εαυτό της να φτιάχνει αντικείμενα από χαρτοπολτό και ανακυκλωμένα υλικά. Σπούδασε στη Σχολή Μόδας του Μητροπολιτικού Πανεπιστημίου του Τορόντο, κάτι που τη βοήθησε στη μετέπειτα καλλιτεχνική της πορεία αφού εκεί έμαθε τα πάντα για το σχέδιο, την εικονογράφηση, τη θεωρία των χρωμάτων, την ιστορία της τέχνης και την τυπογραφία. Αποφοίτησε το 2017 με πτυχίο στο Design και την ίδια χρονιά ξεκίνησε τη δική της επιχείρηση με έμφραση στην εικονογράφηση, δημιουργώντας από εξώφυλλα δίσκων και βιβλίων μέχρι παζλ και ευχετήριες κάρτες. Έχει σχεδιάσει μεταξύ άλλων για εκδοτικούς οίκους και περιοδικά, την ομάδα των Toronto Maple Leafs και τη Lana Del Rey.

ATHENS VOICES

ΛΟΓΙΑ ΠΟΥ ΑΚΟΥΣΤΗΚΑΝ ΔΗΜΟΣΙΩΣ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ

«Έλα, έλα! Μία στη λαϊκή και μία στην πασαρέλα!»

(Μανάβης, λαϊκή οδού Δωδώνης, Σεπόλια, Πέμπτη πρωί)

«Έλα, έλα! Μία τσαντούλα, μία τιμούλα»

(Ο ίδιος μανάβης)

«Τόσα χρόνια αγγλικά και τι κατάλαβα; Nothing»

(Πολύ χίπστερ κορίτσι στην παρέα της, σε café της Δελφών, Σάββατο μεσημέρι)

«Καλημέρα, μήπως έχετε παραγγείλει έναν σφίχτη;»

(Όντως σφίχτης, μιλάει στο κινητό του, Βουκουρεστίου, Σάββατο πρωί)

«Βλέπω ΜΟΝΟ ταινίες ακριβώς 10 χρόνων πριν. Δηλαδή φέτος βλέπω του '33, '43, '53 και ούτω καθεξής. Αν όμως είναι συν-πλην 3 χρόνια και μου έχει ξεφύγει κάτι, μου το επιτρέπω»

(Συζήτηση παρέας στα πίσω καθίσματα του Αθηνάιον, Αμπελόκηποι, Τετάρτη βράδυ)

«Είμαι πουλί καλά. Εσύ;»

(Κύριος σε προαύλιο ιδιωτικού θεραπευτηρίου, Μαρούσι, Πέμπτη πρωί)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΕΝΕΣ
panikoval500@gmail.com

Οι μισθοφόροι της Wagner και τα ορυχεία χρυσού πίσω από το μακελειό στο Σουδάν

Η δεύτερη φάση του δράματος και η μεταφορά του πεδίου αντιπαράθεσης Δύσης - Ρωσίας

Του ΝΙΚΟΥ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ

Όταν η «Wagner» εγκαταστάθηκε στο Σουδάν κάποιοι υπέθεσαν πως σε αυτήν τη χώρα θα παιχθεί άλλο ένα δράμα της αλυσίδας των επεισοδίων στις σχέσεις της Ρωσίας με τη Δύση. Όντως σε αυτήν τη χώρα, όπου κάποτε καλλιεργούσαν την καλύτερη ποιότητα βαμβακιού στον κόσμο, η Γαλλία, η Ρωσία, η Αίγυπτος και διά εκπροσώπου οι ΗΠΑ δίνουν μια μάχη επιρροής. Η εμπλοκή αυτή έχει αρχίσει εδώ και πολλά χρόνια. Το Κάιρο και η Γαλλία στηρίζουν τη στρατιωτική κυβέρνηση στο Χαρτούμ. Η Wagner στηρίζει τους παραστρατιωτικούς του «Χαμέτι» διότι αυτός με τη σειρά του ελέγχει τα ορυχεία χρυσού. Από τον χρυσό αυτό ο μισθοφορικός στρατός της Wagner χρηματοδοτεί την αγορά των όπλων και των πυρομαχικών που χρησιμοποιεί στα μέτωπα της Ουκρανίας στα οποία έχει εμπλακεί. Ο σχεδιασμός δηλαδή της Wagner και άρα των επιτελών του Πούτιν, αφού αυτόν υπηρετεί αυτή η ιδιωτική Μιλίτσια, έχει αρχίσει εδώ και χρόνια. Η εμπλοκή της Wagner και στο Μαλί έχει σαν σκοπό τον δυνητικό έλεγχο των τεράστιων αποθεμάτων ουρανίου που διαθέτει η χώρα της Μαύρης Αφρικής.

Ο εμφύλιος πόλεμος στο Σουδάν δεν είναι σημερινή υπόθεση. Η Αίγυπτος από την πρώτη στιγμή της ανεξαρτητοποίησης αυτής της χώρας επιχειρεί να ελέγξει το γεωπολιτικό παιχνίδι. Στην πρώτη φάση της εμφύλιας διαμάχης αποσπάστηκε το νότιο Σουδάν. Η ανθρωπιστική καταστροφή ήταν κάτι το απερίγραπτο. Τώρα επιχειρείται η διάλυση και του βόρειου τμήματος. Ο άμαχος πληθυσμός, όπως συνέβη και πριν από χρόνια, επιδιώκει να επιβιώσει σε καθεστώς ομηρίας. Η πρώτη φάση της διάλυσης του Σουδάν έληξε με εκατοντάδες χιλιάδες νεκρούς. Σε αυτήν τη δεύτερη φάση της καντονοποίησης του εναπομείναντος Σουδάν, οι Ρώσοι πολύ δύσκολα θα αφήσουν τον έλεγχο των αποθεμάτων χρυσού. Ενδεχομένως να συμφωνήσουν με την Αίγυπτο για την κατάτμηση της χώρας σε περιοχές υπό διαφορετικό πολιτικό έλεγχο. Στο παιχνίδι του Σουδάν, ωστόσο, επιθυμεί να διαδραματίσει ρόλο και η Κίνα. Στην Παλαιά Νουβία δηλαδή έχουμε άλλη μία σύγκρουση Ρωσίας - Κίνας με τη Δύση μέσω προτεκτοράτων.

Η Μόσχα εγκαινιάζει την εμπλοκή της στο Σουδάν το 2017. Μετά από διαπραγματεύσεις με την τότε πολιτική ηγεσία στο

Χαρτούμ του Ομάρ Αλ Μπασίρ αρχίζει να καταφθάνει στη χώρα η παραστρατιωτική οργάνωση Wagner. Πρέπει να γίνει κατανοητό πως το Σουδάν είναι η τρίτη μεγαλύτερη παραγωγός χρυσού στην Αφρική. Η ρωσική εταιρεία M INVEST εξαγοράζει την τοπική Meroe Gold. Οι αμερικανικές μυστικές υπηρεσίες από το 2020 εξηγούν σε όλους τους τόνους πως πίσω από τη ρωσική εταιρεία κρύβεται η Wagner και άρα το Κρεμλίνο. Στην αρχή οι Ρώσοι μισθοφόροι επιχειρούν ως μία καλοστημένη δύναμη «χωροφυλακής», η οποία προστατεύει τα ορυχεία χρυσού από κάθε «ξένη επιβουλή».

Μετά το πραξικόπημα των στρατηγών και την απομάκρυνση του Ομάρ Αλ Μπασίρ από την εξουσία, η Wagner «ερωτοτροπεί» με τον νέο ισχυρό άνδρα, τον στρατηγό Abdel Fattah Abdelrahman Al-Bourhane, με τον οποίο γρήγορα διαφωνεί. Ο Μπουρχάνε, ο οποίος αναλαμβάνει τα νήια της κεντρικής κυβέρνησης, ζητά από τους Ρώσους να περιοριστούν στα καθήκοντα φύλαξης των ορυχείων. Οι μισθοφόροι της Wagner έχουν διαφορετική γνώμη. Χρειάζονται το πολύτιμο μέταλλο για να χρηματοδοτήσουν άλλους πολέμους. Πλησιάζουν λοιπόν τον άλλο στρατηγό, τον Mohammed Hamdan Daglo, που είναι επικεφαλής της ισχυρής παραστρατιωτικής οργάνωσης (RSF). Σύμφωνα με το CNN, ένα ειδικό αεροσκάφος πραγματοποίησε από τον Ιούλιο τουλάχιστον 16 πτήσεις από το Σουδάν στη ρωσική στρατιωτική βάση της Λατάκιας στη Συρία, με φορτία χρυσού. Με την Αίγυπτο, τους Γάλλους και τους Αμερικανούς να στηρίζουν την κεντρική κυβέρνηση στο Χαρτούμ και τους Ρώσους να βοηθούν τους παραστρατιωτικούς, ήταν ζήτημα χρόνου να ξεσπάσει αυτή η νέα φάση εμφύλιου πολέμου στο Σουδάν.

Λίγο μετά τη ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, κατέφθασε στη Μόσχα ένας πολύ περιεργός επισκέπτης. Το όνομά του Mohammed Hamdan Daglo. Ήταν ο αρχηγός των Σουδανών παραστρατιωτικών. Από εκείνη τη στιγμή και μετά αρχίζει η οικοδόμηση ιδιαίτερων σχέσεων με τη Wagner. Κάποιες πληροφορίες αναφέρουν πως ο Mohammed Hamdan Daglo προτίμησε να «στήσει» έναν νέο διάδρομο λαθραίας μεταφοράς χρυσού. Όχι κατευθείαν στη ρωσική βάση της Συρίας, αλλά μέσω Ντουμπάι και από εκεί στη Μόσχα. Προφανώς ο αρχηγός των παραστρατιωτικών ήθελε να θολώσει τα νερά. **A**

Αθήνα Το γαλανό του ουρανού είναι το χρώμα της ψυχής της

Του ΛΕΩΝΙΔΑ ΚΑΣΤΑΝΑ

Παρατηρώ εδώ και καιρό μια ανησυχία για το κέντρο της Αθήνας. Μια γκρίνια για την τουριστική αξιοποίηση και έναν θρήνο για τα σινεμά που κινδυνεύουν λόγω αλλαγής χρήσης των κτιρίων τους. Παρόμοιο οδυρμό είχαμε και στο παρελθόν για τα δισκάδικα, τα γαλακτοπωλεία, τα στέκια, τις ταβέρνες, τα εμπορικά που κλείνουν. Δηλαδή για χώρους που αλλάζουν χρήση αφού έχει αλλάξει ο τρόπος που βλέπουμε ταινίες, η μουσική πλέον πωλείται ηλεκτρονικά, το γάλα το αγοράζουμε από το super market, τα κουτούκια εκσυγχρονίζονται και γενικώς η πόλη αλλάζει διότι αλλάζουν και οι συνήθειες των κατοίκων και των επισκεπτών της. Αν η κοινωνία των πολιτών ήθελε, όλα θα έμεναν όπως παλιά. Αλλά δεν θέλει και είναι δημοκρατικό της δικαίωμα. Και καλά κάνει.

εν θυμάμαι ανάλογο μαζικό θρήνο για τους καταστροφείς που ρήμαξαν το κέντρο της Αθήνας, για τα κουφάρια του «Αττικόν» και του «Απόλλων» που έπεσαν θύματα του επαναστατικού ακτιβισμού του 2012 και έκτοτε αγνοείται η τύχη τους. Αλλά και για τα συχνά βίαια επεισόδια στο κέντρο που είχαν ως αποτέλεσμα να αποφεύγουν οι κάτοικοι του λεκανοπεδίου μια βόλτα σ' αυτό για ψώνια ή διασκέδαση. Αντιθέτως υπάρχουν σοβαροί λόγοι που το Κέντρο δεν είναι πια ελκυστικό για τους ντόπιους. Η εικόνα της σκαμμένης επί τέσσερα χρόνια Πανεπιστημίου, οι ξεκάρφωτοι φοινηκίς που επιτέλους αποσύρθηκαν, το στέκι της ντρόγκακς πίσω από την Τριλογία, η επικίνδυνη τη νύχτα οδός Ρήγα Φεραίου, το εγκαταλελειμμένο κτίριο του Πολυτεχνείου, οι λαμαρίνες μπροστά από την Ακαδημία συνθέτουν ένα μωσαϊκό σοβαρών λόγων για να αποφεύγεις στο Κέντρο, αν δεν υπάρχει λόγος. Μια επίσκεψη στα αντίστοιχα κέντρα των ευρωπαϊκών πρωτευουσών θα μας θυμίσει ότι οι συγκρίσεις καλό είναι να αποφεύγονται. Κατάθλιψη.

Ο τουρισμός όμως πάει καλά, πολύ καλά και γι' αυτό είναι εδώ και καιρό στο στόχαστρο. Διότι επί της ουσίας αποτελεί το οξυγόνο της. Δεν φέρνει μόνο χρήμα, αλλά δημιουργεί ελκυστικούς χώρους για όλους, συντηρεί την κίνηση τις νύχτες, ανασκευάζει κτίρια που είχαν εγκαταλειφθεί, δίνει ζωή σε γειτονίες που είχαν ερημώσει, αναγκάζει την αστυνομία να έχει πιο έντονη παρουσία και τις δημοτικές αρχές να φροντίζουν την καθαριότητα. Με δύο λόγια αναζωογονεί γειτονίες που κινδύνευαν από την παρακμή και απομακρύνει το τριτοκοσμικό σύνδρομο. Και όλα αυτά ενοχλούν. Ποιους; Μα όλους εκείνους που φαντάζονται τις μητροπόλεις ως θέατρα πολεμικών επιχειρήσεων των επαναστατημένων πολιτών εναντίον του συστήματος. Αλλά και εκείνους που λατρεύουν την πτώση και την παρακμή, τη φτώχεια (των άλλων) και την εγκατάλειψη, τη διακοπή των εμπορικών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων ως προανάκρουσμα ρήξης, αναδόμησης, κοινωνικού μετασχηματισμού, αλλαγής καθεστώτος και δεν συμμαζεύεται. Σε πείσμα όλων αυτών, η Αθήνα με τα καλά και τα κακά της είναι ελκυστική στον τουρισμό.

Πολλά από αυτά που μας απωθούν αρέσουν στους τουρίστες και έρχονται. Το Πάσχα άδειασε η Αθήνα από τους ντόπιους αλλά γέμισε με τουρίστες.

Φυσικά και όλα χρειάζονται αλλά με μέτρο. Η μονοκαλλιέργεια «τουρισμός» αργά ή γρήγορα θα υποβαθμίσει την πόλη, θα απαξιώσει το τουριστικό προϊόν και θα επιφέρει αντίθετα αποτελέσματα. Σε πολλές μεγάλες πόλεις, σε όλον τον κόσμο, με εκατομμύρια τουρίστες κάθε χρόνο, υπάρχουν τα ίδια προβλήματα και οι κάτοικοι αλλά και οι τοπικές αρχές ανησυχούν και αναζητούν λύσεις. Και γι' αυτό πρέπει να βρεθούν τρόποι όχι απλά να επιβιώσουν αλλά να τονωθούν οι μεικτές χρήσεις. Περισσότερα μικρά εμπορικά καταστήματα, περισσότερες κατοικίες, κίνητρα για επιστροφή κυρίως των νέων, αξιοποίηση μεγάλων κτιρίων που εγκαταλείφθηκαν, και βέβαια καθαριότητα, αισθητική και ασφάλεια. Αλλά αυτό θα προχωρήσει μόνο αν με κάποιο τρόπο αποκαταστεί η τάξη στο Κέντρο. Αν παρθούν μερικές εμβληματικές πρωτοβουλίες που θα στείλουν το μήνυμά της αλλαγής.

Αν επιτέλους βρεθεί λύση για το κτίριο του «Αττικόν», Που ίσως μένει κουφάρι για να θυμίσει την εξέγερση κατά της λογικής. Αν μπει μια τάξη πίσω από την Τριλογία. Που ίσως συντηρείται για να επαναφέρει διαρκώς το ερώτημα αν «μένουμε Ευρώπη». Αν τελειώσει επιτέλους η Πανεπιστημίου. Που ίσως μένει έτσι για να δείχνει ότι αυτός ο Δήμος απλά δεν μπορεί. Αν αποκτήσει η Αθήνα πραγματική Δημοτική Αστυνομία. Που ίσως δεν έχει για να διαιωνίζεται το μπάχαλο. Αν δοθούν σοβαρά κίνητρα για κατοικίες. Που ίσως δεν δίνονται γιατί δεν πιστεύουμε στην κοινωνία των πολιτών και τον σημαντικό ρόλο της στη λειτουργία της πόλης και γενικότερα στην υγεία της Δημοκρατίας. Το μόνο που δεν χρειάζεται είναι η μιζέρια. Ο θρήνος και ο οδυρμός για την εξέλιξη.

Η καθημερινή ζωή αλλάζει, όπως αλλάζουν η οικονομία, η τεχνολογία, οι επιχειρηματικές πρωτοβουλίες, τα υλικά, τα καταναλωτικά προϊόντα, οι χρήσεις γης, οι μόδες, τα γούστα, οι διατροφικές συνήθειες, οι τρόποι διασκέδασης, το κλίμα, οι πολιτικές επιλογές, το σύστημα και οι νόμοι. Η κοινωνία εξελίσσεται, οι πολίτες και οι κυβερνήσεις αναζητούν νέους τρόπους βιώσιμης ανάπτυξης και βελτίωσης του βιοτικού επιπέδου. Η ελεύθερη οικονομία και η φιλελεύθερη δημοκρατία των ανοικτών θεσμών επιτρέπουν σε όλα τα λουλούδια ν' ανθίσουν, πάντοτε στα πλαίσια του σεβασμού των δικαιωμάτων και της καλής υγιεινής ζωής. Η ευζωία είναι ο στόχος. Και γι' αυτό το κράτος πρέπει να είναι πάντοτε σε εγρήγορση ώστε να εγγυάται την ανθοφορία. Και αυτό επιτυγχάνεται μόνο με το δημοκρατικό διάλογο. Ας ανοίξει λοιπόν ένας ελεύθερος διάλογος με ευθύνη των ειδικών για τη νέα Αθήνα που θέλουμε και πώς θα την κατακτήσουμε. Ο θρήνος δεν μας ταιριάζει. Στην Ελλάδα ζούμε. Το γαλανό του ουρανού είναι και το χρώμα της ψυχής μας. **A**

Πρόγραμμα «Σπίτι μου»

 EUROBANK

Τώρα τα όνειρα των νέων γίνονται πραγματικότητα με το **Πρόγραμμα «Σπίτι μου»**

Αν είσαι νέα, νέος ή ζευγάρι 25-39 ετών,
έχεις τη δυνατότητα στεγαστικού δανείου έως
150.000€ για αγορά Α' κατοικίας,
με προνομιακούς όρους όπως:

- **Άτοκο για το 75%** του ποσού από τη
Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης
  - **Ελκυστικό επιτόκιο** από την Eurobank, για
το υπόλοιπο ποσό
  - **Χωρίς επιβάρυνση της εισφοράς**
0,12% του Ν.128/75 για όλο το δάνειο
- Στην Eurobank σε βοηθάμε να εξοπλίσεις
το νέο σου σπίτι με πρόσθετες παροχές.

Σε κάθε μπροστά.

eurobank.gr

Η υποστηριζόμενη χρηματοδότηση πραγματοποιείται από το Πρόγραμμα Δανείων «Σπίτι μου» που διαχειρίζεται η Ελληνική Αναπτυξιακή Τράπεζα Α.Ε. (Ε.Α.Τ.) με πόρους που χρηματοδοτούνται εξ'ολοκλήρου από την Δημόσια Υπηρεσία Απασχόλησης (Δ.Υ.Π.Α.) | dyra.gov.gr

ΤΑ ΝΟΥΜΕΡΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΑΣ

Του ΣΤΑΜΑΤΗ ΖΑΧΑΡΟΥ

178 βουλευτές υπερψήφισαν την τροπολογία που επιχειρεί να μπλοκάρει την κάθοδο του ναζιστικού κόμματος στις επερχόμενες εκλογές. Ήταν οι βουλευτές της ΝΔ και του ΠΑΣΟΚ. Με διάφορες προφάσεις, ο ΣΥΡΙΖΑ απέιχε της ψηφοφορίας, ενώ το ΚΚΕ, η Ελληνική Λύση και το Μέγα 25 την καταψήφισαν.

5 υπουργικές τροπολογίες κατατέθηκαν μαζί με το τελευταίο σχέδιο νόμου που απασχόλησε την τρέχουσα κοινοβουλευτική περίοδο και αφορούσε σε διάφορα θέματα του Υπουργείου Εσωτερικών. Υπερψηφίστηκαν κατά πλειοψηφία.

19 βουλευτικές τροπολογίες κατατέθηκαν αλλά καμία δεν έγινε δεκτή από τον Μάκη Βορίδη, ποτέ δεν ετέθησαν σε ψηφοφορία.

185 άνθρωποι σκοτώθηκαν και 1.800 άμαχοι και ένοπλοι έχουν τραυματιστεί τις τελευταίες τρεις ημέρες, στις συγκρούσεις μεταξύ των δυνάμεων των δύο αντίπαλων στρατηγών που διεκδικούν την εξουσία στο Σουδάν, σύμφωνα με τον επικεφαλής της αποστολής του ΟΗΕ στη χώρα Φόλκερ Πέρτες.

300.000 άνθρωποι έχουν χάσει τη ζωή τους από το 2003 στην επαρχία Νταρφουρ.

2,7 εκατομμύρια έχουν εκποτιστεί από τις εστίες τους τα τελευταία 20 χρόνια. «Εστειλε η κυβέρνηση της ΝΔ το Predator στο Σουδάν; Ενέπλεξε, έστω έμμεσα, την Ελλάδα στον εμφύλιο στη χώρα;», αναρωτήθηκε ο μετρ της εξωτερικής πολιτικής, Πύργος

© EUROKINESI/ACTIONIMAGES

9 εκατομμύρια σε τέσσερις μήνες κέρδισε ο συμπαθής **Λευτέρης Πανταζής** από την κολόνα ΛΕ-ΠΑ, που λανσάρισε πριν από δεκαετίες, σύμφωνα με εξομολόγησή του στην ΕΡΤ. «*Την πούλησα σε μία κυπριακή εταιρία και πήρα ένα διαμέρισμα. Έμενα με τη μανούλα μου*». Το επιχειρηματικό πλάνο βασίστηκε σε μια απλή σκέψη, όπως όλες οι ιδιοφυείς ιδέες: «*Ημουν στη Γαλλία και, την ώρα που ψωνίζω, βλέπω μια ωραία κολόνα που έγραφε Αλέν Ντελόν. Λέω αυτός είναι καλύτερος από εμένα; Θα βγάλω κι εγώ κολόνα*». Ο ορισμός του «τι Λωζάνη, τι Κοζάνη».

Κατρούγκαλος.

150 Έλληνες είναι εγκλωβισμένοι στην αφρικανική χώρα και δεν θα γίνει εκκένωση μέχρι να βρεθεί ασφαλής διάδρομος.

194 Έλληνες μετανάστες υπέγραψαν το 1902 την αίτηση για δημιουργία της ελληνικής κοινότητας, η οποία και έγινε δεκτή από την τότε βρετανική διοίκηση.

1,5 έως 2 εκατομμύρια Αθηναίοι έφυγαν από την πόλη για τις διακοπές του Πάσχα σύμφωνα με εκτιμήσεις των τηλεοπτικών σταθμών, που σταμάτησαν τα ρεπορτάζ για την ακρίβεια και τους πολίτες που δεν τα βγάζουν πέρα και άρχισαν να μεταδίδουν τη μεγάλη έξοδο.

500.000 οχήματα έφυγαν από την πόλη, σύμφωνα με εκτιμήσεις της Τροχαίας.

3 χρόνια ερευνούσαν οι βελγικές Αρχές την καταγγελία της κυρίας Ελένης Χρονοπούλου για βιασμό και ξυλοδαρμό εις βάρος της από τον ευρωβουλευτή του ΣΥΡΙΖΑ ΠΣ, Αλέξη Γεωργούλη.

86.050 συνάνθρωποί μας τον ψήφισαν για να τους εκπροσωπήσει στην Ευρωβουλή. Εξελέγη πέμπτος, με πρώτο τον Παπαδημούλη.

50.000 ευρώ πρόστιμο και διεξαγωγή αγώνων χωρίς φιλάθλους για όλη την επόμενη σεζόν του Basketball Champions League, είναι η τιμωρία που αποφάσισε η FIBA για την ΑΕΚ, μετά τα απαράδεκτα επεισόδια που προκάλεσε μερίδα οπαδών της στον ευρωπαϊκό αγώνα με την Χάποελ Ιερουσαλήμ. Στη «χώρα της Φαίδρας Πορτοκαλέας» θα αρκούσε μια έφεση για να μειωθεί η ποινή σε «απλή σύσταση». Έξω, τα καφριλίκια πληρώνονται.

2 εκατομμύρια ευρώ απέσπασε σπείρα Ρομά-χάκερς από ανυποψίαστα θύματα, μέσω διαφόρων μορφών διαδικτυακής απάτης. Μεταξύ των θυμάτων τους περιλαμβάνονται μεγάλοι επιχειρηματίες, λογιστές μεγάλων εταιρειών, υπεύθυνοι νυχτερινών κέντρων διασκέδασης, μητροπολίτης και μοναχός.

87 φορές χτύπησαν σε διάστημα έξι μηνών οι Ρομά-χάκερς. Το δίκτυο των υπολογιστών και του τηλεφωνικού κέντρου ήταν στημένο μέσα σε τσαντρία και παράγκες στην Αττική και την Κορινθία. Mad max θυμίζει η φάση...

VERBA VOLANT

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΑΣ

«*Όταν παίρνουμε τα τεθωρακισμένα από τα νησιά και τα στέλνουμε στον Ζελένσκι επειδή το ζητάει το ΝΑΤΟ, δεν "αδυνατίζουμε" απέναντι στον επιθετικό γείτονα;*» Ξαφνικά, ο ΓΓ της ΚΕ του ΚΚΕ νοιάζεται για την ισορροπία δυνάμεων στο Αιγαίο. Μην σας ξεγελά που ο ίδιος προπαθεί να γίνει viral με κινήσεις και ατάκες στοχευμένες για τα βιντεάκια του Luben. Είναι ο ίδιος Κουτσούμπας που απαιτούσε ουδετερότητα στην Ουκρανία.

ΑΛΕΞΗΣ ΤΣΙΠΡΑΣ

«*Τι γίνεται, ρε παιδιά, τα τζούφια αυγά μου δίνετε;*» Καταγγελτικός λόγος παντού και με κάθε αφορμή ή και χωρίς. Καμία ήττα δεν είναι αποδεκτή χωρίς δικαιολογία. Σκοτεινά κέντρα δίνουν στον πρόεδρο τζούφια αυγά για να πλήξουν το προφίλ του. Έτσι είναι. Άμα έχεις συνθήσει να κερδίζεις πάντα το φλουρί στη βασιλόπιτα, το κόμμα χωρίς διαδικασίες, τις ψηφοφορίες στα συνέδρια και τα φιλέτα του real estate χωρίς ψάξιμο, σου κακοφαίνεται να σου σπάει το αυγό ένας ναυτάκος.

ΑΛΕΞΗΣ ΓΕΩΡΓΟΥΛΗΣ

«*Υποβλήθηκε σε βάρος μου καταφανώς ψευδής και συκοφαντική καταγγελία, για περιστατικό που δόθηκε συνέβη πριν τρία χρόνια. Απέναντι σε αυτή την ψευδή και προσβλητική επίθεση, που πραγματοποιείται—μάλλον όχι τυχαία—λίγες ημέρες πριν τις εθνικές εκλογές, προτίθεμαι να δώσω τη μάχη μου στη δικαιοσύνη, για την αλήθεια και την αποκατάσταση του ονόματός μου, αιτούμενος ο ίδιος την άρση της ευρωβουλευτικής μου ασυλίας*». Αφώνη στην άκρη ότι λίγο μετά ο ΣΥΡΙΖΑ υποστήριξε ότι τον απέπεμψε και στέκομαι στη συνωμοσιολογία, ότι δηλαδή έγινε λίγες ημέρες πριν τις εκλογές. Ήτοι οι Βέλγοι δικαστές «κάνουν πλάτη» στον Μπτσστάκη με θύμα τον Γεωργούλη. Μήπως ήταν και στη λίστα Πέτσα;

ΓΙΩΡΓΟΣ ΚΟΥΜΟΥΤΣΑΚΟΣ

«*Εμείς, ως κοινωνία, μας αρέσει να δουλεύουμε ως τα 67, είναι ωραίο, είναι μέρος της ζωής μας*». Ο γαλάζιος βουλευτής ημνεί τις αρετές της απασχόλησης χωρίς να είναι βέβαιο ότι με τη δήλωσή του κερδίζει οτιδήποτε. Μερικοί θα έλεγαν απλώς «να μιλάς για τον εαυτό σου». Οι κομματικές εφημερίδες, όπως αναμένετο, χαρακτήρισαν τη δήλωση αδιανόητη.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΑΝΤΩΝΑΡΟΣ

«*Η πολιτική Καραμανλή έχει πολλά κοινά με αυτό που προσβλέπει να κάνει ο Τσίπρας*». ο μέντιουμ της Πάτμου επιχειρεί να φέρει τον καραμανλισμό κοντά στην αριστερά, προκαλώντας αλλεπάλληλα μικρά εγκεφαλικά στους ίδιους τους καραμανλικούς. Έτσι όπως το πάει, και δεδομένου του ότι ο Τσίπρας σφετερίζεται μέχρι και τη φωνή του Αντρέα, οι επόμενες γενιές θα νομίζουν ότι οι «πατέρες» του ΣΥΡΙΖΑ ήταν ο Αντρέας και ο «εθνάρχης».

(ΑΚΡΟ) ΑΡΙΣΤΕΡΗ ΜΕΛΑΓΧΟΛΙΑ

Η ψυχική διάθεση των διαδηλωτών στη Γαλλία και η πρόσληψη του κόσμου ως «κόλαση»

Της ΣΩΤΗΣ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ

Οι επίμονοι, ίσως «επαγγελματίες», Γάλλοι διαδηλωτές που βρίσκονται στον δρόμο επί χρόνια—τα διαλείμματα είναι σύντομα— βλέπουν τη ζωή σαν ένα κατωφερές σπείραμα που μας ρουφάει όλους στο σκοτάδι: τίποτα δεν τους ευχαριστεί, τίποτα δεν έχει νόημα. Καθώς η ψυχική τους διάθεση συνδυάζει εσωτερικευμένη οργή, αίσθημα αδικίας και συναισθηματική νέκρωση, εκδηλώνεται με βανδαλισμούς, εμπρησμούς και επιθέσεις κατά αστυνομικών και ιδεολογικών αντιπάλων. Οι αιτίες τέτοιας αγριότητας δεν είναι πολιτικές· είναι ψυχολογικές. Τους εξοργισμένους κινητοποιεί η έμμονη ιδέα ότι τα πράγματα επιδεινώνονται αδυσώπητα· ότι η κοινωνία κι όσοι εκπροσωπούν το «Κράτος» μάς κακοποιούν «συστηματικά»—εφόσον πρόκειται για εγκληματικό Σύστημα— και ότι, στο μέλλον, προτίθενται να μας κακοποιήσουν ακόμα χειρότερα.

Ανέκαθεν γινόταν λόγος για την «αριστερή μελαγχολία»: υπήρχε ευρεία σχετική βιβλιογραφία ακόμα και προτού ο Enzo Traverso γράψει το βιβλίο «*Malinconia di sinistra: Una tradizione nascosta*» (2016). Οι προσκείμενοι στην αριστερά μελαγχολούσαν διότι έκριναν ότι ο καπιταλισμός μάς εμποδίζει να γίνουμε ευτυχισμένοι· εξού και η ταύτιση της σοσιαλιστικής ή αναρχικής ευτοπίας με τον παράδεισο. Το επαναστατικό όραμα συνόδευε, επί αιώνες, η αντίληψη ότι η υπάρχουσα κατάσταση πραγμάτων είναι απαίσια στο παρόν και χωρίς ελπίδα για το μέλλον, εκτός αν επιτευχθεί η επαναστατική ανατροπή που θα μας οδηγήσει σ' έναν καλύτερο κόσμο. Οι πιο φανατικοί—όσοι πίστευαν στις επαναστατικές θυσίες, στις αναπόφευκτες τραγωδίες, στις τιμωρίες των αστών, στην εκδίκηση και στην αιματοχυσία— ζούσαν σε μια θλιμμένη επίγεια παρένθεση: ακόμα και σήμερα, η δυστυχία και ο θυμός εκλαμβάνονται συχνά ως βάθος και σοβαρότητα, ενώ η χαρά ισοδυναμεί με άγνοια, ελαφρότητα και αναισθησία.

Για να δικαιολογήσει το πρόγραμμά της, η σημερινή άκρα αριστερά διογκώνει τα προβλήματα του παρόντος, τα επιβαρύνει με την πολιτική της, τα υπερπροπαγανδίζει και καλλιεργεί απαισιοδοξία ενθαρρύνο-

ντας ασυγκράτητο και χαώδη ακτιβισμό. Αφού τα προβλήματα —πραγματικά και φανταστικά— δεν μπορούν, ως εγγενή του «Συστήματος», να επιλυθούν στο δεδομένο πλαίσιο, απαιτείται δράση· τώρα, αμέσως. Παράλληλα, ο κατευθυνόμενος πεσιμισμός και η τακτική της καταστροφολογίας οξύνουν τις προσωπικές δυσαρέσκειες αναδεικνύοντας κάθε ατομικό παράπονο σε «πολιτική». Αυτή η πολιτική βασίζεται σε μια μανιχαϊστική οπτική σύμφωνα με την οποία υπάρχει μονάχα άσπρο και μαύρο, καλό και κακό· «με ποιανού το μέρος είσαι, σύντροφε», «με ποιους θα πας, και ποιους θ' αφήσεις» και τα λοιπά— καθώς και σε μια παθολογική αυταρέσκεια που καταλήγει στη δήλωση «αν αισθάνομαι την κατάσταση ως φρικώδη, είναι φρικώδης». Η κατάθλιψη οδηγεί σε σφάλματα της λογικής, σε διάθλαση της πραγματικότητας. Πώς να μην εξοργίζεται και να μην θλιβεται κανείς αν νιώθει πολιορκημένος από κακόβουλους εργοδότες, διεφθαρμένους κυβερνώντες και απεχθείς ιδεολογικούς εχθρούς; Το αν η πολιορκία συμβαίνει πραγματικά όπως γίνεται ατιληπτή είναι βεβαίως άλλη ιστορία.

Κάπως έτσι έχει διαμορφωθεί η κυρίαρχη σκέψη των μαζών στη Γαλλία και στην Ελλάδα, δυο χώρες με παραδοσιακά αντικαπιταλιστικές ιδεοληψίες και προσχηματικό δημόσιο διάλογο. Αυτή η φτωχική σκέψη εμπνέει τους διαδηλωτές που ανήκουν σε ριζοσπαστικά οικολογικά γκρουπούσκουλα (όπως η γαλλική οργάνωση «Ξεσπκώμος για τη Γη»), αλλά και στο ευρύτερο φάσμα του αριστερισμού και του μαύρου μπλοκ. Ολόκληρος αυτός ο χώρος καθίσταται θλιβερός, «μαύρος»: η αένα καταγγελία, η αγωνία μπροστά σε υπαρξιακές απειλές, η εξίσωση οποιασδήποτε μορφής προσαρμοστικότητας με την προδοσία, συμβάλλουν στο σκυθρωπό κλίμα. Τέτοιο κλίμα δημιουργούν όσοι Γάλλοι πυρπολούν, επί μήνες, κτίρια και οχήματα, ενώ στις συγκρούσεις με την αστυνομία εύχονται να σκοτωθεί κάποιος σύντροφός τους ώστε το «κράτος» να κατηγορηθεί για δολοφονία. Εννοείται ότι αν σκοτωθεί αστυνομικός δεν υπάρχει περιθώριο διαμαρτυρίας ή πένθους: οι μπάτσοι είναι αναλώσιμοι.

Όσοι βγαίνουν στους δρόμους περισσότερο με προφάσεις παρά με συγκεκριμένα αιτήματα υπακούουν σε εντολές κομμάτων, ομάδων και ιεραρχημένων συμμοριών. Περισσότερο να το αναφέρω: οι αναρχικές συσπειρώσεις καθοδηγούνται από αναρχοπατέρες· οι συνδικαλιστικές από εργατοπατέρες — και

πάει λέγοντας. Συχνά, οι αφορμές κατασκευάζονται: π.χ. η διαμαρτυρία για την «ιδιωτικοποίηση του νερού» ή εκείνη για τα ελλιπή μέτρα ασφαλείας στις αστικές μεταφορές. Σίγουρα, πολλά πρέπει να γίνουν για να βελτιωθούν οι κοινωνίες· άλλα τόσα πρέπει να αποφευχθούν: όμως, δεν είναι απαραίτητα αυτά που απαιτούν οι αγριοδιαδηλωτές — οι οποίοι σπανίως ενδιαφέρονται για το κοινό καλό. Ανησυχούν ειλικρινά οι Γάλλοι 20άρηδες για το αν θα συνταξιοδοτηθούν στην ηλικία των 62 ή των 64; Για να συνταξιοδοτηθείς πρέπει να συμπληρώσεις μερικές δεκαετίες εισφορών· άρα, να εργάζεσαι εντός του συστήματος, όχι να ξυπνάς στις δύο το μεσημέρι και να τρέχεις με μολότοφ στην πλατεία République.

Φοβάμαι ότι πολλοί άνθρωποι ζητούν από το κράτος κι από την κυβέρνηση να τους λύσει τα προσωπικά τους προβλήματα —δεν κατανοούν ότι η ζωή απαιτεί ατομική προσπάθεια και υπομονετική εργασία στην κατεύθυνση των αλλαγών— ενώ ταυτοχρόνως σιχαινούνται το κράτος και την κυβέρνηση. Η ιδέα της μόδας είναι ότι για όλα όσα μας πάνε στραβά φταίει ο καπιταλισμός, η πατριαρχία, ο ρατσισμός, η ομοφοβία, η ισλαμοφοβία και άλλες «φοβίες» ενσωματωμένες στις δυτικές κοινωνίες. Ενώ στις ανατολικές...; Δεν μπορούμε να πάρουμε στα σοβαρά τέτοιου είδους κοσμοθεωρήσεις: ο κακομαθημένος

Γάλλος και ο Έλληνας ομολογός του ταλαιπωρούνται από την απέχθεια του εαυτού, που δεν είναι παρά η άλλη όψη της αυτοϊκανοποίησης. Η κατάθλιψή τους δεν είναι αποτέλεσμα βαθύτερου στοχασμού και ενσυναίσθησης: οφείλεται σε σύγκρουση συναισθημάτων· σε αίσθημα παντοδυναμίας και ανημπόριας, επιθετικότητας και ηττοπάθειας θύματος, καταστροφικής μανίας και αυτοκαταστροφικότητας.

Αν και ο ακτιβισμός που ξεδιπλώνεται φαίνεται σαν έκρηξη ενέργειας, στην πραγματικότητα υπνωτίζει τους λαούς, έχει την επίδραση του οπίου. Μας καθησυχάζει: εκτός του ότι δεν φταίμε οι ίδιοι για τη μοίρα μας· φταίνε «κάποιοι» —το μεγάλο κεφάλαιο, οι κυβερνήσεις, οι ρουφιάνοι δημοσιογράφοι, οι «συντηρητικοί»— δεν χρειάζεται να κάνουμε τίποτα για να τη βελτιώσουμε: το έργο αυτό πρέπει να το αναλάβουν κάποιοι άλλοι· οι προοδευτικοί. Η ατομική ευθύνη αφαιρείται από την εξίσωση συμπαρασύροντας τη χαρά της ζωής: οι διαδηλωτές προσκολλώνται σε μια μορφή ηθικής ακαμψίας, πουριτανισμού και στερητικότητας. **A**

Ο ΚΑΤΕΥΘΥΝΟΜΕΝΟΣ ΠΕΣΙΜΙΣΜΟΣ ΟΞΥΝΕΙ ΤΙΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΕΣ ΔΥΣΑΡΕΣΚΕΙΕΣ ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΟΝΤΑΣ ΚΑΘΕ ΑΤΟΜΙΚΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΣΕ «ΠΟΛΙΤΙΚΗ»

ONASSIS STEGI

ΑΡΧΕΙΑΚΑ ΙΧΝΗ, ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΑ ΚΕΙΜΗΛΙΑ, ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΑ. ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΑΝΑΠΝΟΗΣ.

ΠΑΣΚΟΥΑ ΒΟΡΓΙΑ & ΠΑΥΛΟΣ ΦΥΣΑΚΗΣ
DOCUMENTS OF BREATHING

20.04—17.05.23
ΕΚΘΕΣΗ
ΑΙΘΟΥΣΑ ΤΕΧΝΗΣ —
ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ
ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ

ΕΙΣΟΔΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΗ

ONASSIS.ORG

ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΟΥΜΕ ΩΣ ΠΛΗΘΟΣ, ΜΟΥΝΤΖΩΝΟΥΜΕ ΩΣ ΑΤΟΜΑ

ΤΟΥ ΣΑΒΒΑ ΠΑΤΣΑΛΙΔΗ

Στο θέατρο υπάρχει ένας αστάθμητος όμως πολύ σοβαρός παράγοντας για να τον αγνοήσουμε: το κοινό. Ποιο είναι; Ποιος είναι ο ρόλος του; Ποιος τον καθορίζει ή τον επηρεάζει; Το κοινό μπορεί να μη βρισκείται επάνω στη σκηνή, όμως με τον τρόπο του επιτελεί, δίνει παράσταση. Ενώ στη σκηνή ο ηθοποιός υποδύεται κάποιον άλλο, στην πλατεία ο θεατής υποδύεται τον εαυτό του και υποδύομενος τον εαυτό του μετατρέπεται σε κοινό, οι αντιδράσεις του οποίου προδίδουν και κάποιες ποιότητες ή αναδεικνύουν κάποια χαρακτηριστικά του ευρύτερου κοινωνικού χώματος, ανάμεσα τους πολλές και βασικές αντιφάσεις.

Εν αρχή ένα παράδειγμα τέκομαι τελείως ενδεικτικά στην περίπτωση του Μάρκου Σεφερλή, το έργο του οποίου μολονότι εισπράττει αρνητικά σχόλια (κυρίως ένεκα της συχνά κακοποιητικής ποιότητας του χιούμορ του), δεν παύει να ελκύει τα πλήθη. Αρκεί να αναφέρω ότι κάθε φορά που φιλοξενείται παράστασή του στη Θεσσαλονίκη (συνήθως στο Ράδιο Σίτυ) καλείται η τροχιά για να ρυθμίσει το κυκλοφοριακό μπιστιλίσμα που δημιουργείται στη γωνία Βασιλίσσης Όλγας και Παρασκευοπούλου. Και στην ενδεχόμενη ερώτηση, μήπως αυτό το πλήθος ο αποτελούν μόνο οι «άσχετοι» ή οι «πολιτικά μη ορθοί», η απάντησή μου είναι ένα απόλυτο όχι. Στο πλήθος αυτό είναι και το Πανόραμα και οι δυτικές συνοικίες και οι ανατολικές, δεξιοί και αριστεροί, διανοούμενοι και λούμπεν, όλοι στον ίδιο χώρο γελάνε με τα ίδια αστεία, τις ίδιες σατιρικές ατάκες, αυτά ακριβώς που πρώτοι, αμέσως μετά, πολύ πιθανόν, θα σπεύσουν να (κατα)κρίνουν.

Απορίες και αντιφάσεις

Και το ερώτημα που χρήζει απάντησης, όχι μόνο γι' αυτή την περίπτωση αλλά και εκατοντάδες άλλες (εμπορικές και μη, mainstream και πειραματικές), έχει να κάνει με τους λόγους που οδηγούν τους θεατές να χειροκροτούν θεάματα τα οποία στις κατ' ιδίαν συζητήσεις απορρίπτουν ή δεν ομολογούν καν ότι πήγαν και τα είδαν (λες και ντρέπονται). Τι προκαλεί αυτή την απόλυτα αντιφατική συμπεριφορά, αυτή την εντυπωσιακή κωλοτούμπα που οδηγεί από το χειροκρότημα ξαφνικά στη μούντζα της απόρριψης; Πατί ο άνθρωπος χειροκροτεί ως πλήθος και κατακρίνει ή ακυρώνει μετά βδελυγμίας ακριβώς το ίδιο πράγμα ως μονάδα; Μήπως, τελικά, όταν κάποιος παραδίδει εαυτόν στον πλήθος παραδίδει και την ταυτότητά του, άρα δεν φέρει την ευθύνη γι' αυτό που κάνει ή επικροτεί, άρα μπορεί να κάνει ή να επικροτήσει οτιδήποτε; Οπότε, μπορούμε να συμπεράνουμε ότι με τις επιλογές και τις τοποθετήσεις του είναι συνυπεύθυνος και για τον ορισμό του ποιοτικού πήχου της κοινωνίας και των καλλιτεχνικών της επιτευγμάτων; Συνεπώς, δεν φταίνει μόνο οι άλλοι (κι ας φωνάζει μονίμως ότι πάντα φταίνει οι άλλοι);

Ορισμός του πλήθους

Γενικά, ο ορισμός όπως και η κατηγοριοποίηση του κόσμου που συρρέει μαζικά σε κάθε μορφή θεάματος, είναι πολύ δύσκολη υπόθεση, ιδίως στις μέρες μας με τις διασπορικές τάσεις και μετακινήσεις των πληθυσμών. Κάθε είδος κοινού, με τον τρόπο του, αντανακλά και κάποια κοινωνική κατάσταση (ή ομάδα) που επηρεάζει και τις σχέσεις του με τις τέχνες. Γι' αυτήν την έννοια, σε κάθε εποχή είναι λογικό να βλέπουμε να διαφοροποιούνται τα στάνταρ αυτού του πλήθους,

οι προσδοκίες του, οι κόκκινες γραμμές του, τα όριά του και η ανεκτικότητα του. Βέβαια, εδώ, αμέσως-αμέσως τίθεται και το ερώτημα: ποιος ορίζει τη φυσιογνωμία αυτού του φιλοθεάμονος και ετερόκλητου πλήθους; Πολλοί ψυχολόγοι και κοινωνιολόγοι είναι της άποψης πως τα στάνταρ τα βάζει εκείνος που βρίσκεται σε θέση προνομιακή, σε θέση ισχύος. Αυτό ρυθμίζει τη βιοπολιτική της κοινότητας. Είναι όμως απόλυτα αληθές αυτό; Εμείς στην πλατεία της ζωής και του θεάτρου τι κάνουμε; Τρέχουμε άκριτα, όπως τα σκυλάκια Παβλόφ, πίσω από αυτά που εισπράττουμε από τον επί σκηνής δυνάμει επιδραστικότερο καλλιτέχνη; Ο ουμανιστής φιλόσοφος Σπινόζα μας λέει ότι η κυριαρχία ανήκει εξ ορισμού στο πλήθος. Αυτό είναι κτήτοράς της και όχι ο μονάρχης ή η αριστοκρατία (ή εν προκειμένω κάποιος καλλιτέχνης) που είναι απλώς κάτοχός της κατ' ανάθεση: «[...] η κυριαρχία [...] καθορίζεται από τη δύναμη όχι του καθένα αλλά του πλήθους [...]. Αν υπάρχει μια απόλυτη εξουσία, αυτή δεν μπορεί να είναι άλλη από αυτήν που έχει ολόκληρη στα χέρια του το πλήθος».

Ο νεομαρξιστής Αντόρνο, από την άλλη, τρεις αιώνες μετά θα υποστηρίξει ότι εάν ο κόσμος σταματούσε να ακολουθεί έναν αρχηγό/ηγέτη/οδηγητή και καθόταν να εκλογικεύσει τα πράγματα, θα το έβαζε πανικόβλητος στα πόδια. Το πλήθος, διατείνεται ο Αντόρνο, είναι μια ψευδοκατασκευή που βοηθά στον καλύτερο έλεγχο της μοντέρνας ζωής. Όσο για τον μοντερνιστή Φρόυντ, είναι της άποψης ότι το να γίνει κάποιος μέλος μιας μεγάλης ομάδας βοηθά ώστε να ξεκλειδώσει το ασυνείδητο μέρος του μυαλού, γιατί ακριβώς το «Υπερεγώ» ή το μέρος της συνείδησης που λειτουργεί ως λογικριτής αντικαθίσταται από το πλήθος, το οποίο με τη σειρά του υποτάσσεται σε έναν αρχηγό. Δηλαδή, το άτομο μέσα στο πλήθος της πλατείας δεν εκφράζει την κυριαρχία του ως μονάδα αλλά ως ομάδα και τούτο γιατί ως μέρος ενός μεγάλου συνόλου συρρικνώνεται η ικανότητά του να σκεφτεί ορθολογικά, να κρίνει σύμφωνα με αυτά που του υπαγορεύει η λογική και αφήνεται να παρασυρθεί από την παρόρμηση και από ό,τι κυκλοφορεί στη γενικότερη ατμόσφαιρα μέσα στην αίθουσα ή κάποιο αλλού (στο διαδικτυο, για παράδειγμα), χωρίς φυσικά αυτό να αποτελεί απαράβατο κανόνα.

Σε μια θεατρική αίθουσα θα συναντήσουμε και άτομα τα οποία αρνούνται να ενταχθούν στο πλήθος, εφόσον κρίνουν ότι αυτό είναι εις βάρος των πιστεύω τους. Όμως, τον κανόνα τον διαμορφώνει η πλειοψηφία. Το άτομο που ανήκει σε αυτή την πλειοψηφία είναι συναισθηματικά ευάλωτο, λειτουργεί πιο πολύ με το ένστικτο και συνήθως κάνει ό,τι και ο διπλανός του. Γελά ως πλήθος και όχι ως μονάδα. Πολλές φορές μάλιστα γελά χωρίς να γνωρίζει γιατί. Συντρέχει ακόμη και με ανόπτα πράγματα, που ενδεχομένως στο σπίτι του, με την οικογένεια ή κατά μόνας, ουδόλως θα τον συγκινούσαν. Όμως, ως συστατική μονάδα του πλήθους αποβάλλει τις αναστολές του και αποκτά μια άλλη ταυτότητα. Νιώθει να τον πολιορκεί ένα αίσθημα ισότητας και ατιμωρησίας – αφού κανείς δεν θα τον ψέξει γιατί χειροκρότησε ένα θέαμα, ας πούμε, πολύ χαμηλού επιπέδου ή αμφιλεγόμενο.

Αυτό το φαινόμενο δεν παρατηρείται στον κινηματογράφο, για παράδειγμα, όπου γελάμε ή κλαίμε ή αποδοκιμάζουμε εντελώς αδιάφοροι με το τι κάνει ο διπλανός μας. Το σκοτάδι της αίθουσας μας προστατεύει. Μα πιο πολύ μας προστατεύουν οι σκιές στο πανί. Δεν θα μας ενοχλήσουν με την παρουσία τους. Στο θέατρο, αντίθετα, από τη

στιγμή που αγοράζουμε το εισιτήριο επιλέγουμε να ενωθούμε με μια συλλογικότητα προκειμένου να δούμε κάτι live. Όπως είπαμε, ως μονάδα ο θεατής δεν χρειάζεται να γνωρίζει γιατί κάποιος χειροκροτούν ώστε να ταυτιστεί. Ακούει, βλέπει, μιμείται, παρασύρεται. Αυτή ήταν άλλωστε εξαρχής και η δουλειά των παμπόνηρων κλακαδόρων, των επαγγελματιών χειροκροτητών στη Γαλλία και στην Αγγλία του 19ου αιώνα: να κάνουν τον θεατή να αντιδράσει, να εμπλακεί, με τους δικούς τους όρους, στο θέαμα.

Η τάξη στο θέατρο

Οι καιροί βέβαια ήταν ιδιαίτερα ευνοϊκοί για τέτοιες χειριστικές τακτικές. Να θυμίσω ότι τα θέατρα μόλις είχαν περάσει στα χέρια ιδιωτών, οι οποίοι το πρώτο πράγμα που επιδίωξαν ήταν να επιβάλουν την τάξη στις σχέσεις σκηνής και πλατείας, μέσα από τη χωρική απομάκρυνση του θεατή από τη σκηνή. Η είσοδος του ηλεκτρισμού τους βοήθησε ώστε να πετύχουν αυτή τη χωρισμένη σκηνή και από την άλλη η σκοτεινή πλατεία με τα αριθμημένα πλέον καθίσματα και την ταξίθεσία. Το αυστηρό πρωτόκολλο συμπεριφοράς εγγυάται τον έλεγχο. Ούτε φαγητό στην αίθουσα ούτε αργοπορημένες αφίξεις. Ο θεατής πλέον συνειδητοποιεί μέσα στο σκοτάδι που βρίσκεται ότι το θέαμα δεν του «ανήκει», όπως πίστευε πιο παλιά, ας πούμε στην εποχή του Σαίξπηρ, όπου η συμμετοχή στο θέαμα με φωνές, πειράγματα, ρίψη αντικειμένων, οχλαγωγία, παρενόχληση ηθοποιών, ήταν μέρος του συνολικού πακέτου της θεατρικής του ψυχαγωγίας και εμπειρίας, δηλαδή μέρος μιας «συνιδιοκτησίας» και όχι παραβατικής συμπεριφοράς. Τώρα ιδιοκτήτης είναι αποκλειστικά ο επενδυτής/παραγωγός. Αυτός ορίζει την επιθυμητή ποιότητα των σχέσεων σκηνής/πλατείας.

Επαγγελματίες χειροκροτητές/γιουχαϊστές

Μέσα, λοιπόν, σε αυτό το κλίμα, θα κάνουν την εμφάνισή τους ειδικά γραφεία κλακαδόρων (επαγγελματιών χειροκροτητών ή γιουχαϊστών – claqueurs), πρώτα στο Παρίσι (το 1820) και αργότερα στο Λονδίνο, όπου ο κάθε ενδιαφερόμενος καλλιτέχνης/παραγωγός μπορούσε να αποσταθεί και να ζητήσει βοήθεια, είτε για να δημιουργήσει ένα θετικό κλίμα μέσα στην αίθουσα γύρω από την παράστασή του είτε για να καταστρέψει την παράσταση κάποιου αντιπάλου στέλλοντάς του πληρωμένους γιουχαϊστές. Και όταν δεν πήγαινε ο καλλιτέχνης/παραγωγός στους χειροκροτητές, πήγαιναν οι χειροκροτητές σε αυτόν (συνήθως τους εκπροσωπούσε ο chef de claque) και εκβίαζαν. Άλλη τιμή είχε η πρόκληση βροντερού γέλιου, άλλη το απλό γελάκι, άλλη το γοερό κλάμα, άλλη το μπιζάρισμα στο τέλος και τα πιεστικά encores, και εντελώς άλλη και πολύ πιο ακριβή η καταστροφή της παράστασης κάποιου αντίπαλου καλλιτέχνη.

Παρακαλούμε... τα κινητά σας

Μπορεί να ξενίζουν όλα αυτά έναν σημερινό θεατή, αλλά κατά βάθος ισχύει ίδια περίπου λογική ελέγχου, χειραγωγής και τάξης. Το πρωτόκολλο κόσμιας συμπεριφοράς επιτρέπει στον μεταμοντέρνο θεατή, ο οποίος επέτρεπε και στον μοντέρνο: να γελά, να κλαίει και να χειροκροτεί. Ενίοτε και να αποδοκιμάζει, ως εκεί. Οποιαδή-

ποτε αναταραχή στην αίθουσα αντιμετωπίζεται με μεγάλη εκθρότητα από όλους, γι' αυτό και η παραγωγή μεριμνά ώστε όλα να ξεκαθαρίσουν εξαρχής με εντολές όπως: «κλείστε τα κινητά σας, μη μιλάτε, μη μασουλάτε τσιπς, μην πίνετε, αρχίζουμε σε ένα λεπτό». Υπενθυμίζεται στον θεατή ότι ο ρόλος του μέσα στο πλήθος της αίθουσας είναι αυστηρώς του υποδοχέα του θεάματος. Μάλιστα, όσο περνά ο καιρός βλέπουμε να αναπτύσσεται μια γραφειοκρατία συναισθημάτων που σταδιακά οδηγεί σε μια ομογενοποίηση των αντιδράσεων του πλήθους.

Από τη στιγμή που το κοινό έχει ένα πολύ περιορισμένο ρεπερτόριο αντιδράσεων, όλα αυτά είθισται να εκφράζονται την κατάλληλη στιγμή και όχι όπως να 'ναι και όπου να 'ναι. Για όλα υπάρχει ένα «πρέπει» και ένα «καθωσπρέπει». Δείτε για παράδειγμα τι γίνεται στις τηλεοπτικές κωμωδίες που απευθύνονται σε μια εικονική συλλογικότητα. Τίποτα δεν αφήνεται στην τύχη. Το γέλιο-κονσέρβα, σε ρόλο μεταμοντέρνου κλακαδόρου, υποδεικνύει στον τηλεθεατή πότε ακριβώς είναι η κατάλληλη στιγμή να γελάσει. Δηλαδή, ασκείται έλεγχος ακόμη και στις παρορμήσεις του δέκτη-καταναλωτή.

Σύγχρονοι κλακαδόροι

Πέρα από την τηλεόραση, τον ρόλο των πάλα ποτέ κλακαδόρων ιδίως στα μεγάλα θέατρα και τις ακριβές παραγωγές (και όχι μόνο), έχουν αναλάβει τώρα οι ίδιοι οι παραγωγοί ή φίλοι ή συγγενείς ή παρatrexάμενοι (έντονη η παρουσία τους στις πρεμιέρες), οι οποίοι χειροκροτούν μανιωδώς ή φωνάζουν «μπράβο» θέλοντας να συμπαρασύρουν τον κόσμο και να δημιουργήσουν ατμόσφαιρα γενικής αποδοχής του θεάματος. Καί φυσικά ο κόσμος «τσιμπάει» πολύ εύκολα, όπως είπαμε. Μιμείται αυτό που βλέπει και ακούει. Οπότε, δικαιολογημένα είναι να απορεί κανείς πόσο αληθινή είναι αυτή η ετυμολογία; Πόσο δική του είναι; Και για να το πάω ένα βήμα παραπέρα.

Οι χειροκροτητές του ίντερνετ

Εδώ και κάποια χρόνια το χειροκρότημα έχει μεταφερθεί πλέον και στο διαδικτυο σε μορφή like και share, και σκέφτομαι κατά πόσο ο συμμετοχικό του ίντερνετικού πλήθους ανταποκρίνεται στην αλήθεια, δηλαδή σε μια εμπειρία που βίωσε και αξιολόγησε, ή απλώς «χειροκροτεί» διά των likes, γιατί «πρέπει» ή «συμφέρει» ή «εξυπηρετεί» ή «βουλευί» ή γιατί έτσι «ανήκει» σε μια συλλογικότητα, δηλαδή γίνεται ένα με το πλήθος; Επειδή πολύ φοβάμαι ότι ισχύει περισσότερο το δεύτερο σκέλος του σκεπτικού, με τους διαδικτυακούς χειροκροτητές (ή αρνητές) το πρόβλημα γίνεται παρασάγγα μεγαλύτερο σε σύγκριση με τους live (ορατούς) κλακαδόρους και τα live πλήθη. Πατί εδώ μιλάμε για ένα άορατο πλήθος του οποίου όμως η ετυμολογία, διά των likes, αντέχει στον χρόνο (αφού καταγράφεται και διαδίδεται εύκολα), άρα καθορίζει πιο άμεσα τον ποιοτικό πήχου του θεάτρου. Τραγικό, όμως αληθινό.

Ίσως είναι και ένας βασικός λόγος για τον οποίο, ως θεατρικός κριτικός, δεν ασπάζομαι τη λογική της συμμετοχικής κριτικής ούτε της κριτικής που βγαίνει αμέσως μετά το θέαμα και πολύ περισσότερο μέσα από τον περιφερόμενο όγκο των ύποπτων likes. Πιστεύω πως για να εκτιμήσει κανείς αυτό που είδε, και να μην καταλήξει στις γνώριμες αντιφάσεις που μίλησα πιο πάνω, πρέπει να επανακτήσει την ατομικότητά του, δηλαδή να αφήσει τις συλλογικές αντιδράσεις και τους χειροκροτητές/γιουχαϊστές κατά μέρος και να δώσει χώρο στη λογική, στη δική του λογική να ελέγξει το συναίσθημα.

Μια απορία ως κατακλείδα: Μήπως τελικά όσο πιο έντονα χειροκροτεί το πλήθος μέσα σε μια αίθουσα (ή μέσω likes) τόσο λιγότερο του «ανήκει» το αληθινό θέατρο; **Α**

ΕΔΩ ΚΑΙ ΚΑΠΟΙΑ ΧΡΟΝΙΑ ΤΟ ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΗΜΑ ΕΧΕΙ ΜΕΤΑΦΕΡΘΕΙ ΠΛΕΟΝ ΚΑΙ ΣΤΟ ΔΙΑΔΙΚΤΥΟ ΣΕ ΜΟΡΦΗ LIKE ΚΑΙ SHARE

Ο ΤΖΑΚ ΝΙΚΟΛΣΟΝ ΚΑΙ ΟΙ ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ ΠΙΣΤΗΣ

Της ΕΛΙΣΑΒΕΤ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ο λόγος για τον Τζακ Νικόλσον. Στη μετά την αιγλή του εποχή. Στην εποχή της εξόδου του, όπως θα έγραφαν οι αλλοτινοί ευαγγελιστές – μια και τους έχουμε πρόσφατους λόγω Πάσχα. Η εποχή της εξόδου του καθενός είναι μια λυπτερή ιστορία, ειδικά όταν την πόρτα χτυπάει το γήρας και η αρρώστια. Τότε φτάνουν οι αγαπημένοι, όσοι αξιώθηκαν να έχουν από αυτούς, και ξεκινούν τον δικό τους αγώνα. Για τον εαυτό τους πρωτίτως. Κάνουν ό,τι μπορούν για να συνεχίσει το αγαπημένο τους πρόσωπο να φοράει το αλλοτινό του πρόσωπο. Για να μπορούν να αναγνωρίζουν σε αυτό τον άνθρωπο που αγάπησαν. Όλες οι φροντίδες εκεί αποσκοπούν. Στη διατήρηση της μορφής. Οι Αιγύπτιοι το πήγαν ακόμα παραπέρα. Διατηρούσαν τη μορφή μέσα στους αιώνες, ενώ αυτή είχε ήδη παραδοθεί στα χέρια του θανάτου. Ήταν ο απόλυτος σεβασμός στο σώμα και από το οποίο εκπορεύεται κάθε λόγος, κάθε στοχασμός, κάθε πράξη, κάθε τέχνη, κάθε μεγαλοσύνη. Κι η φωτογραφία, όταν ήρθε στον κόσμο μας, αυτόν τον σκοπό είχε, να φυλάξει για όσους θα ακολουθήσουν μια υποψία της μορφής που υπήρξε πρόγονός τους. Έκαναν το καλύτερο που μπορούσαν για να παραδώσουν αυτή τη μορφή τόσο στο παρόν όσο και στο μέλλον από το οποίο ο φωτογραφημένος θα απουσίαζε. Επειδή η ζωή μόνο έτσι έχει νόημα, σαν μια διαδοχή από ιστορίες ανθρώπων που έζησαν τη θνητή ζωή τους σαν αιώνια, με το αιώνιο πρόσωπό τους, αυτό δηλαδή που φόρεσαν μια και μοναδική φορά, και θέλουν να το παραδώσουν στις επόμενες γενιές.

Μέχρι πριν τον πλουραλισμό του εικοστού αιώνα – με τις κάμερες παντού – η παγκόσμια ιστορία της τέχνης, της πολιτικής αλλά και η ιδιωτική ιστορία της κάθε οικογένειας συνοψίζονταν σε φωτογραφίες που θα τις ονόμαζα «φωτογραφίες πίστης». Όχι πίστης θρησκευτικής, αλλά πίστης στη ζωή. Με τον ίδιο τρόπο που ένα νοσοκομείο σου δημιουργεί μια αίσθηση ματαιότητας και ενίοτε το βάζεις στα πόδια προκειμένου να ξαναβρεις την πίστη σου στον κόσμο, με τον ίδιο τρόπο σου δημιουργεί αίσθηση ματαιότητας η φωτογραφία του κάποτε ινδάλματος σε μια ιδιωτική αξιοθρήνητη στιγμή. Σε μια τέτοια είδαμε έναν γέρο άντρα με ατημέλητα ρούχα εντελώς παρατημένο, κι ο άντρας αυτός μάθαμε ότι ήταν ο Τζακ Νικόλσον. Και δεν υπήρχε δίπλα του κανείς να προστατεύσει αυτή την παραίτηση. Κανείς να την παρηγορήσει, με αποτέλεσμα η παραίτηση να στέκεται αβάσταχτη μέσα στη μοναχικότητά της. Εκεί ακριβώς, λοιπόν, βρέθηκε ένα ανθρώπινο χέρι που αντί να χαμηλώσει τον φακό, τον όπλισε και παρέδωσε στον όχλο ετούτη την εικόνα αυτού του άγνωστου σε όλους μας άντρα που μόνο εξαιτίας της λεζάντας που την συνοδεύει τη συνδέουμε με τον Τζακ Νικόλσον και που εννοείται πως αμέσως θέλουμε να ξεχάσουμε επειδή δεν μας αφορά. Από αυτή την εικόνα, έτσι και αλλιώς, αυτόματα άλλη εικόνα εκπορεύεται. Του Τζακ Νικόλσον των Όσκαρ. Κι αυτήν θα κρατήσουμε, εμείς οι ορκισμένοι στις «φωτογραφίες πίστης». **A**

ΜΕΓΑΡΟ ΜΟΥΣΙΚΗΣ ΑΘΗΝΩΝ

OLIVIER LATRY ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ 02.05.2023

ΜΕ ΤΗΝ ΕΥΚΑΙΡΙΑ ΤΩΝ 30 ΧΡΟΝΩΝ
ΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΟΡΓΑΝΟΥ, ΤΟ ΜΕΓΑΡΟ
ΥΠΟΔΕΧΕΤΑΙ ΤΟΝ ΔΕΞΙΟΤΕΧΝΗ ΟΡΓΑΝΙΣΤΑ
ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ: ΕΡΤ, ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 103,7, ΤΡΙΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ 90,9, ΚΟΣΜΟΣ 93,6, COSMOS TV, ACTION 24, ATTICA MEDIA GROUP, ΔΙΕΣΗ 101,3, GALAXY 92, ΑΘΗΝΑ 9,84, CNN.GR, CULTURENOW.GR, IN2LIFE.GR, MONOPOLI.GR, NEWSBEAST.GR, ARTANDLIFE.GR, METEO.GR

ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΗΣ: ΣΤΑΣΥ

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ
ΤΟΥ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ
ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Στο πατρικό του
στη Λεμεσό με το
σκυλί του, τη Λούνα

ΟΙΚΟΝ

«ΕΚΑΝΑ
Ο,ΤΙ ΜΟΥ
ΕΙΧΑΝ ΠΕΙ
ΟΤΙ ΔΕΝ
ΓΙΝΕΤΑΙ»

© ΘΑΝΑΣΗΣ ΚΑΡΑΤΖΑΣ

ΑΝΝΗΣ ΝΟΜΙΔΗΣ

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΑΓΓΕΛΙΔΑΚΗ

Συναντιώμασταν κάθε Τετάρτη επί τρεις εβδομάδες στο γραφείο του στα Εξάρχεια. Αφήναμε τον χρόνο να κυλήσει ανάμεσα στις συζητήσεις μας, δεν κυνηγούσαμε τον χρόνο ούτε την επικαιρότητα, δεν εκβιάζαμε τις απαντήσεις ούτε θέταμε καταγιγιστικά ερωτήματα. Μιλούσαμε για τη δουλειά και τα σχέδιά του, αλλά κυρίως αφήναμε τις μνήμες να τρέξουν πίσω, στην αρχή, στην Κύπρο και στα πρώτα του βήματα. Με παύσεις και σιωπές, με συγκίνηση κάποιες φορές και πάντα με χιούμορ, που δεν λείπει ποτέ από μια κουβέντα με τον σκηνοθέτη Γιάννη Οικονομίδη, ήρθε στην επιφάνεια η ζωή του στην Κύπρο και η εισβολή όταν ήταν 7 ετών, η άγρια και αλλοπαρμένη εφηβεία, τα όνειρό του να αφήσει το σημάδι του, απροσδιόριστο ακόμα, η οικογένεια – μόνιμο μοτίβο σε όλη την κινηματογραφική διαδρομή του, ακόμα κι όταν κάνει ταινίες για τον υπόκοσμο και τη μαφία. Οι πρώτες εικόνες από μια αλάνα ποδοσφαίρου απέναντι απ' το πατρικό του στη Λεμεσό, το φως όταν σουρούπωνε και ήταν ακόμα παιδί, τα ξυρισμένα κεφάλια των συμμαθητών του που ήταν προσφυγάκια από τα Κατεχόμενα, οι μνήμες απ' τους παππούδες του που δούλευαν στα μεταλλεία αμιάντου των Εγγλέζων. Γιατί μεγάλο ενδιαφέρον σε έναν σημαντικό καλλιτέχνη, που ζει πολύ έντονο παρόν στη ζωή και στη δουλειά του, έχουν οι πρώτες εγγραφές που σχημάτισαν το κοσμοειδωλό και την εικόνα του εαυτού του, τα πρώτα «φωτογραφικά πλάνα» που χαρακτήκταν στο μυαλό μιας άσχηματίστης ακόμα προσωπικότητας. Το γιατί και το πώς αυτό το παιδί από την Κύπρο κατάφερε να μην εμποδιστεί στα πρώτα του βήματα, να μη χάσει τον στόχο, αλλά να κάνει «το δικό του» με έναν τρόπο εντελώς προσωπικό και με μια ισχυρή δύναμη, παρούσα σε κάθε δημιουργία του.

— ΠΟΛΕΜΟΣ, ΠΟΛΕΜΟΣ, ΜΑΣ ΒΑΡΑΝΕ

Τώρα που με ρωτάς, η πρώτη ανάμνηση της ζωής μου είναι η μάνα μου να στέκεται τρομοκρατημένη από πάνω μου κι εγώ να ουρλιάζω μες στα αίματα. Ήμουνα 4 ετών και η πόρτα έκλεισε με δύναμη απ' τον αέρα και μου έκοψε το μικρό δάχτυλο του χεριού μου. Έχω εννιάμισι δάχτυλα, αλλά εντάξει, άλλοι έχουν πάθει χειρότερα. Άλλη εικόνα είναι το απογευματινό σχολείο μετά την εισβολή, την ώρα που βράδιαζε και τον χειμώνα μάς πετύχαινε το σκοτάδι. Μας είχαν κουρέψει γουλί για τις ψείρες, σκύβαμε και μας ράντιζαν τα κεφάλια με πετρέλαιο. Τσαντίρια, φτώχεια, ανθρωπιστική κρίση, συσσώτια και γαλέτες. Είχε πέσει πείνα τα πρώτα χρόνια της εισβολής, που τα βίωσαν πολύ σκληρά οι πρόσφυγες που ξεριζώθηκαν, παιδιά που έχασαν γονείς, αδέρφια, τα σπίτια τους. Κάναμε παρέα, υπήρχε αλληλεγγύη, αλλά κι ένας διάχυτος φόβος, αγριάδα, απόγνωση, ήταν τρομερό να μην ξέρει ο κόσμος τι του ζημερώνει. Δεν ήμουνα στη γραμμή του πυρός, αλλά όπως και να 'χει ζήσαμε την εισβολή, είναι μέρες έντονα χαραγμένες μέσα μου και πιστεύω ότι μια απελπισία, ένας πόνος που υπάρχει στις ταινίες μου, ένας πεσιμισμός στα πλάνα, σίγουρα έχει να κάνει με αυτό το μεγάλο ζήτημα, με αυτό το τραύμα. Με αφορμή το έγκλημα των Τεμπών, τον θάνατο και την απώλεια, μου έρχονται στο νου δύο νέα παιδιά. Έναν συμμαθητή μας στην πρώτη Γυμνασίου που είχε σπάσει το πόδι του και ήρθε με τον γύψο στην τάξη και μετά από μερικές μέρες μάθαμε ότι πέθανε από θρόμβο, και έναν θάνατο που είδα μπροστά στα μάτια μου στον στρατό. Ένα φορητό που μάζευε σκουπίδια πίσω από τα μαγειρεία έκανε απότομα όπισθεν και έλιωσε ένα φαντάρο στον τοίχο. Έπεσε κάτω το παιδί, το στήθος του είχε φουσκώσει, παλλόταν. Σκέφτομαι αυτά και πόσο τύχη και τυχαία είναι η ζωή. Μαθηματικά του χάους.

— ΠΗΓΑ ΝΑ ΣΚΟΤΩΣΩ ΑΝΘΡΩΠΟ

Τελικά όλες οι ταινίες μου γύρω από την οικογένεια γυρίζουν. Και γύρω από την εξουσία. Δεν έχω καλή σχέση με το authority, κολλάω άμα δω υφάκι και

συμπεριφορές περίεργες. Και αντιδρώ, δεν είμαι ψυχραιμος – μπορεί να μου γυρίσει το μάτι στη δεύτερη κουβέντα. Παρόλο που είμαι σκηνοθέτης και εκ των πραγμάτων ασκώ εξουσία επιβάλλοντας αυτό που έχω στο μυαλό μου σε μια ομάδα ανθρώπων, προτιμώ να λειτουργώ αλλιώς. Να παίρνω αυτό που θέλω από τους συνεργάτες μου, με τους οποίους είμαστε φίλοι, με άλλον τρόπο. Θυμάμαι στον στρατό, πρώτη φορά ξφτάσα κοντά στο έγκλημα. Το σκεφτόμουνα σοβαρά, πήγε να σαλτάρει το μυαλό μου. Υπηρέτησα 18 χρονών για 26 μήνες, εκείνη την εποχή ήμουν ακόμα φρεσκος στο τάγμα και μου κολλούσε πολύ άγρια ένα γομάρι που είχε έρθει με δυσμένη μετέθεση. Είχα θολώσει τόσο πολύ, που μου κάρφωθηκε στο μυαλό να τον μαχαιρώσω, δεν κάνω πλάκα, είχα πάθει απόκ με τον τύπο. Αλλά ευτυχώς, τελευταία στιγμή κώλωσα, χέστηκα, με κράτησε η στενωχώρια που θα έδινε στους γονείς μου, η καταστρόφη, το ρεζιλίκι, αυτά που με κρατούσαν πάντα μακριά από σοβαρές αλητείες. Έμπαίνα κι έβγαίνα σε περιεργες καταστάσεις, δεν αφηνόμουνα όμως, εβαζα όρια και ευτυχώς γιατί έτσι μπόρεσα να κινδυνέψω μεγαλοπρεπώς στο σινεμά. Βέβαια, ντρέπομαι που το λέω, όταν έγινα επιλοχίας και πήρα κι εγώ εξουσία άρχισα να ψάχνομαι. Έκανα μαλακίες στους νεότερους μέχρι που είπα «τι κάνεις ρε, σύνελθε». Αυτό είναι το χαρακτηριστικό της βίας, ότι είναι κυλιόμενη, αναπαράγεται. Σε μεγάλο μέρος η δουλειά μου έχει να κάνει με αυτό, με την πυραμίδα της βίας, με το πώς το σημερινό θύμα είναι ο αυριανός θύτης αν του δοθεί εξουσία.

— ΠΕΤΡΑ ΣΤΟ ΚΕΦΑΛΙ

Η εφηβεία μου ήταν άγρια, ταραγμένη, είχα το φευγιό μέσα μου, πνιγόμουνα στη Λεμεσό. Ήμασταν μια παρέα πισσιρικάδες, καμιά σαραντζίρια ροκάδες, οι αναρχικοί της Λεμεσού, οι ενάλλακτικοί, οι αποσυνάγωγοι, οι αταίριαστοι. Μαζεύομασταν σε έναν χώρο σαν απόθηκη που τον είχαμε φτιάξει και αράζαμε, διαβάζαμε, βγάζαμε εφημερίδα – της πλάκας αναρχικού δηλαδή. Εγώ από 12 χρονών είχα την αγωνία του καλλιτέχνη. Το βαθύτερό μου άγχος ήταν να καταφέρω να περάσω από τη ζωή και να αφήσω κάτι, ένα μικρό σημάδι ότι υπήρξα σαν

Από πάνω προς τα κάτω:
 ● 1969, δύο ετών στην Κύπρο
 ● 1977, με όλη την οικογένεια
 ● Στα γυρίσματα του πρώτου του ντοκιμαντέρ μικρού μήκους «Καλημέρα Νύχτα»
 ● Αύγουστος 1969, από μικρός στα κάγκελα
 ● Παγκύπριοι Αγώνες Κολύμβησης με τον τότε πρόεδρο Σπύρο Κυπριανού να του απονέμει τη διάκριση

καλλιτέχνης και δημιουργός. Όλο αυτό γιγαντώνονταν μέσα μου μέχρι τον στρατό και τις σπουδές. Το σινεμά ήρθε τυχαία στον δρόμο μου. Ήθελα να σπουδάσω ζωγραφική στην Καλών Τεχνών γιατί πιάνει το χέρι μου, έφτιαχνα και σκηνικά σε παραστάσεις, μου άρεσε η φωτογραφία, είχα σκοτεινό θάλαμο, μηχανή, φακούς. Αλλά ψήθηκα απ' τους γονείς να δώσω Νομική. Πλακώθηκα εκείνο το καλοκαίρι στο διάβασμα μέρα νύχτα και πέρασα. Ήρθα στην Αθήνα και στη Νομική έφαγα μεγάλο ξενέρωμα. Φρίκαρα, τρελάθηκα, δεν ήξερα από πού να φύγω. Έμεινα δύο χρόνια και μια μέρα είδα τυχαία την ταμπέλα της σχολής κινηματογράφου της Ευγενίας Χατζίκου και είπα εδώ είμαστε. Είχα νοσταλγία για το σινεμά από την ταινιοθήκη της Λεμεσού που βλέπαμε ταινίες, και θυμήθηκα το σοκ στα 15 μου με τον «Καθρέφτη» του Ταρκόφσκι. Δεν κατάλαβα τίποτα, αλλά έφαγα πέτρα στο κεφάλι, μπήκα στο-τριπάκι, δεν το περίμενα, με άρπαξε, έπαθα ζημιά, τ'αχασα. Από τότε κουβαλούσα την ανάμνηση. Γράφτηκα στη σχολή κι εκεί τελείωσε το πράγμα. Δόθηκε ολόψυχα. Παράτησα το πανεπιστήμιο, πτυχίο δεν πήρα ποτέ, ευτυχώς πήραν τα αδέρφια μου και χάρηκαν οι γονείς μας. Δεν τα στομπάρω τα πτυχία, θα ήθελα να είχα πάρει κι εγώ και νομίζω ότι αν είχα πάει στη Φιλοσοφική ή στην Πάντειο θα είχα τελειώσει. Γιατί όσο και να διάβασα και να μορφώθηκα μόνος μου, ένα σκληρό πτυχίο χρειάζεται στην πορεία. «Πάρ' το το γαμίδι και κάνε παράλληλα ό,τι άλλο θες» λέω στους πισσιρικάδες που με ρωτάνε.

— ΕΠΡΕΠΕ ΝΑ ΤΟΥΣ ΚΟΙΤΑΞΩ ΣΤΑ ΜΑΤΙΑ

Είχα πάντα μέσα μου την Ελλάδα, την αγαπούσα, κι όταν ήρθα στην Αθήνα ήταν σαν να ήρθα σπίτι μου. Το κανονικό μου σπίτι στη Λεμεσό ήταν μεσοαστικό. Οι γονείς μου μια χαρά άνθρωποι, που ταλαιπωρήθηκαν για να φτάσουν εκεί που έφτασαν. Και όταν τους είπα ότι θα παρατήσω τη Νομική στραβώσανε, τους ζώσανε τα φίδια τι θα απογίνω, πού πάω να μπλέξω. Φοβόντουσαν μωρέ, μου είχε φύγει η ψυχή να μπω στη Νομική, μάχη κανονική, και τα παρατούσα. Έκανα 3-4 χρόνια να πάω στην Κύπρο, είχα κι εγώ το παράπονο ότι δεν με καταλαβαίνουν. Αλλά ήμουνα πωρωμένος, αδιάλλακτος και ήξερα ότι αυτός ο δρόμος δεν έχει επιστροφή, έπρεπε να πετύχω. Μπήκα δυνατά, διάβασα, είδα ταινίες, έκοψα δρόμο, κάλυψα απόσταση γιατί ήμουνα στραβάδι και πέρα από τη σχολή έβαλα πολύ προσωπικό κόπο. Είχα έντονη την αίσθηση ότι δεν μπορώ να γυρίσω πίσω τσουρουφλισμένος, ένας μαλάκας που έκανε το βίτσιο του χωρίς αποτέλεσμα. Γιατί, εντάξει, οι γονείς με στήριζαν πάντα αλλά έπρεπε και να μπορώ να τους κοιτάξω στα μάτια. Να τους αποδείξω ότι δεν έκαναν λάθος με μένα, ότι έκανα την τρέλα μου αλλά κατάφερα και στάθηκα στα πόδια μου. Πολύ καθοριστικό σε σχέση με την οικογένεια ήταν το Α' βραβείο που πήρα στο Φεστιβάλ Δράμας για την πρώτη μου μικρού μήκους ταινία, τη «Σταδιακή βελτίωση του καιρού». Τότε άρχισαν να με βλέπουν κάπως διαφορετικά και μέχρι την πρώτη ταινία μου τα είχαμε βρει. Τώρα που το βλέπω, είχα τέτοια λύσσα που δεν έκατσα να συζητήσω μαζί τους, ήμουνα απόλυτος, κάθετος. Αργότερα χαιρόντουσαν για την αποδοχή και τις κριτικές από ταινία σε ταινία. Ο πατέρας μου γούσταρε πολύ, κρατούσε τα αποκόμματα ήταν διακριτικός, δεν πολυσυζητούσαμε με ταξί μου. Με τη μάνα μου μιλούσα για όλα, ακόμα και σήμερα. Κι εκείνη με ρωτάει κάμια φορά: «Πότε παιδί μου, θα κάνεις μια εμπορική ταινία που δεν θα βρίζουν;» κι εγώ της λέω: «Ρε μάνα, αν ήταν έτσι θα είχα κάνει και σίριαλ και απ' όλα». Η μάνα είναι πάντα η μάνα, είναι η ρίζα η αρχή, ξέρεις ότι θα σε ακούσει, θα σε συγχωρέσει, θα περάσεις πιο εύκολα τα αιτήματά σου. Το βλέπω και στον γιο μου πως μας παίζει με τη γυναίκα μου, η μάνα κερδίζει πάντα.

— ΤΟΥΣ ΕΙΧΑ ΜΑΥΡΙΣΕΙ ΤΟ ΣΥΚΩΣΤΙ

Ο πατέρας μου μεγάλωσε φτωχόπαιδο σε αγροτική οικογένεια 6 παιδιών στο Κοιλάνι Λεμεσού. Φτώχεια μαύρη. Γεννήθηκε στα μεταλλεία του αμιάντου των Εγγλέζων και δούλεψε εκεί τα πρώτα χρόνια. Έτσι

ήταν τότε, ολόκληρες οικογένειες ζούσαν, δούλευαν και μεγάλωναν τα παιδιά τους στα μεταλλεία. Όταν ο παππούς μου έφυγε απ' τους Εγγλέζους, αγόρασε κάποια κτήματα στο χωριό και μπόρεσε να σπουδάσει τα παιδιά του. Ο πατέρας μου έγινε οδοντογιατρός, τα κατάφερε πολύ καλά στη ζωή του. Ήταν έντιμος άνθρωπος, ευγενής, δημοκρατικός, πρώτος στις πορείες και στις διαδηλώσεις για να φύγουν οι Εγγλέζοι, για την Ένωση – μεγάλο πόθος τότε και ένα διακύβευμα που στα δικιά μου τα χρόνια είχε πάει περίπατο. Ήταν και καλλιτέχνης φλέβα, ερασιτέχνης ζωγράφος και εξαιρετικός τοπιογράφος, δούλευε ακουαρέλες και έκανε πολλές ατομικές εκθέσεις. Έγραφε και ωραία ποιήματα, αλλά τότε δεν έμπαιναν τέτοια θέματα. Ούτε κι ο ίδιος σκεφτηκε ποτέ να ακολουθήσει το μονοπάτι της ζωγραφικής γιατί έπρεπε να επιβιώσει, να σπουδάσει, να ζήσει την οικογένεια. Δεν ξέρω αν η καλλιτεχνική φλέβα μου είναι κληρονομιά από κείνον, πολύ πιθανόν. Τον έχασα τον πατέρα μου, Στάθη τον έλεγαν, πέντε ώρα σχεδόν τρία χρόνια. Η μάνα μου έχει καταγωγή από Λευκωσία από την πλευρά του πατέρα της, ο οποίος είχε 11 αδέρφια – πολύ φτωχός κι εκείνος – ξεκίνησε από το απόλυτο μηδέν και πάλεψε να φτιάξει τη ζωή του. Είχε επιχειρηματικό πνεύμα και εξελίχθηκε, άνοιξε το πρώτο ταξιδιωτικό γραφείο στη Λεμεσό, το «Πατρίς», και έστειλε πολύ κόσμο που μετανάστευε σε Αυστραλία και Καναδά με τα καράβια. Οι γιαγιάδες μου ήταν άγιες γυναίκες και οι παππούδες μου υπεραϊωνόβιοι, έφτασαν και ξεπέρασαν τα εκατό. Η μάνα μου, η Δήμητρα, ήταν ο βράχος του σπιτιού, η ουσιαστική δύναμη και μια γυναίκα που βοηθούσε τους πάντες ακόμα και σήμερα με όποιον τρόπο μπορεί. Εκτιμώ πολύ τους γονείς μου, πέρα από την αγάπη. Μας μεγάλωσαν καλά εμένα και τα αδέρφια μου, δεν μας έλειψε ποτέ τίποτα στο σπίτι. Δεν πέρασα δυσκολίες, είχα πάντα στήριξη και παρόλο που ήμουν πολύ ανήσυχος και τρελάρας και τους είχα μαυρίσει το συκώτι, ποτέ δεν είχα καταπίεση, αμφισβήτηση, ματαίωση. Μόνο που μας είχαν στείλει στο κολυμβητήριο, πρωταθλητισμός και κλάματα, 8 ώρες τη μέρα προπόνηση με το κεφάλι κάτω να κολυμπάμε. Με τα αδέρφια μου αγαπιόμαστε, δεν μαλώνουμε ποτέ, είμαι μεγαλύτερος από τον Ντίνο και τη Νουμιά και ο κακός της ιστορίας, γιατί τους έδερνα όταν ήμασταν μικρά.

— ΘΑ ΜΠΟΡΟΥΣΑ ΝΑ ΕΙΜΑΙ ΗΡΩΑΣ ΤΩΝ ΤΑΙΝΙΩΝ ΜΟΥ

Με ρωτάνε συχνά: «Πώς τα ξέρεις όλα αυτά που βάζεις στις ταινίες σου, αν δεν τα έχεις ζήσει». Με έναν περιέργο τρόπο τα γνωρίζω σαν να τα έχω ζήσει. Σαν ταμπεραμέντο και σαν προσωπικότητα είμαι και εκεί. Ξέρω ότι θα μπορούσα να είμαι ένας από τους ήρωες αυτών των ταινιών. Προφανώς για να πάω πρὸς τα 'κει κάτι με τραβάει. Αν δεν έβρισκα το σινεμά να ήμιστώ και να μου βγει κιάλας, όσο έντονο ένστικτο αυτοσυντήρησης και να έχω, δεν ξέρω προς τα πού θα μπορούσα να είχα γλιστρήσει. Αλλά αυτό που με κρατούσε πάντα ήταν η οικογένεια, οι κολλητοί μου και ότι ήταν πολύ σημαντικό για μένα να βρω μια ταυτότητα. Αυτόν τον λόγο ύπαρξης, την ταυτότητα, μου την έδωσε το σινεμά. Έχω ζήσει ζορικές καταστάσεις, πάντα ξυστά, αλλά εκεί που μπήκα με τα μπούτια ήταν το σινεμά – που κι αυτό επικίνδυνη κατάσταση ήταν. Υπάρχει κόσμος που έχει πληγωθεί, έχει καταστραφεί, δεν του βγήκε σε καλό το σινεμά στη χώρα μας. Κι εγώ πολύ δύσκολα την έβγαλα μέχρι το «Σπιρτόκουτο», όχι ότι τέλειωσαν και ποτέ οι δυσκολίες και τα πακέτα.

— ΕΚΑΝΑ ΟΤΙ ΜΟΥ ΕΙΚΑΝ ΠΕΙ ΟΤΙ ΔΕΝ ΓΙΝΕΤΑΙ

Πριν από το «Σπιρτόκουτο» είχα φάει απογοητεύσεις και ήττες. Το πρώτο μεγάλο μήκος κινηματογραφικό μου εγχείρημα, ένα αξιακό κοινωνικό δράμα, δεν γυρίστηκε ποτέ – δεν τα βρήκα με τη σεναριογράφου, οι παραγωγοί έφυγαν, έχασα χρόνο, χρήμα και κάποια χρόνια απ' τη ζωή μου. Ήμουν 32 χρονών, σε κόμβικό σημείο να τα παρατήσω ή να συνεχίσω. Σήμερα λέω ευτυχώς που δεν έγινε εκείνη η ταινία γιατί θα είχα καταστραφεί. Ήμουν ακόμα ανώριμος,

δεν είχα βρει ούτε τη γλώσσα μου ούτε τι ήταν αυτό που ήθελα να πω. Η κατάρρευση του σχεδίου όμως με φόρτωσε με έναν θυμό, μεγάλο καύσιμο που δεν το είχα πριν και πήγαίνα by the book, έπαιζα το παιχνίδι όπως το παίζει η πιάτσα και προσπαθούσα να φτιάξω το αρχιτεκτόνημα με κανόνες που δεν ήταν δικοί μου ούτε μου ταιρίαζαν. Και μετά κατάλαβα ότι για να συνεχίσω έπρεπε να σπάσω τους κανόνες, να μιλήσω αλλιώς, να πω αλήθειες με τον δικό μου τρόπο. Και να κάνω ό,τι μου είχαν πει ότι δεν γίνεται. Με αυτά τα μυαλά ξεκίνησα το «Σπιρτόκουτο». Και είχα τέτοια σιγουριά και αυτοπεποίθηση, που κάποιος απ' έξω θα έλεγε ότι αυτός είναι τελείως τρελός. Παρόλα αυτά βρήκα και τους υπόλοιπους τρελούς της ομάδας και μπήκαμε σε αυτή την απίστευτη περιπέτεια. Ήμουν τόσο δοσμένος, τόσο εμμονικός, συνέχεια στο κόκκινο, δεν σκεφτόμουν τίποτα άλλο, ήταν ο μόνος δρόμος που έβλεπα μπροστά μου. Έτρεχα να βρω δανεικά όλη μέρα και μετά έτρεχα στις πρόβες, εξαντλητικές πρόβες, μετά στα γυρίσματα και μετά ατέλειωτες ώρες στο μοντάζ. Θυμάμαι όταν μπήκα στο «Σπιρτόκουτο» είχε πολλά χιόνια και οδηγούσα το αυτοκίνητό μου είχα τότε, ο δρόμος γλιστρούσε κι εγώ έλεγα εντελώς σοβαρά ως κάνω αυτή την ταινία κι ως πεθάνω. Τέτοια λύσσα είχα, ήμουν σε παραζάλη και έκανα κουλές σκέψεις.

— Ο ΑΓΡΙΑΝΘΡΩΠΟΣ ΠΟΥ ΜΑΣ ΤΑΡΑΞΕΙ

Η παλαβομάρα και η καύλα των πρώτων δύο ταινιών μου, του «Σπιρτόκουτου» και της «Ψυχής στο στόμα», δεν επαναλαμβάνονται. Τότε δεν τρώγαμε, δεν κοιμόμασταν – ήταν υπαρξιακή ανάγκη, μανία, σαν να κάναμε τον γύρο του θανάτου. Δεν μπορείς να είσαι συνέχεια έτσι, δεν αντέχεται, θα πεθάνεις ή θα πας στο ψυχιατρείο. Αν είσαι σε διαρκή τύφλωση θα τα γαμήσεις όλα – οικογένεια, παιδιά, φίλους. Τώρα πια το σινεμά έχει γίνει αγάπη, που έχει μέσα της μεγάλη δόση τρέλας, αλλά πιο ελεγχόμενη και με βαθύτερο ψυχικό περιεχόμενο. Προσέχεις για να έχεις, αλλιώς δεν έχεις. Έχω κρατήσει από τότε ότι δίνω μια ολόψυχα σε κάθε μου ταινία, τη νιώθω πάντα σαν μια κυοφορία, σαν πόλεμο στα χαρακώματα, έτσι είναι το σινεμά στην Ελλάδα. Θυμάμαι στην «Ψυχή στο στόμα» είχα και έναν φόβο γιατί ήταν η πιο ακραία ταινία που, κατά τη γνώμη μου, έχει γίνει στον ελληνικό κινηματογράφο. Αλλά είχα πάρει θάρρος απ' το «Σπιρτόκουτο» και είπα ότι βρέξει ας κατεβάσει. Έγραφα ύπουλο μικροαστικό και ψευτοκοινοπολιτικό μπουλινγκ από συναδέλφους του σαλονιού και από κάποιους κριτικούς ευαισθητούληδες, του τύπου τι θέλει τώρα αυτός ο αγριάνθρωπος, ο βάρβαρος, ο κομπλεξικός και μας ταραίζει. Αλλά με στήριξαν και πολλοί που έπιαναν την ουσία της δουλειάς μου και πάντα απ' όλα ο κόσμος που αγάπησε τις ταινίες μου από όλα τα κοινωνικά στρώματα. Τις ανακάλυψαν και οι πιτσιρικάδες, ταύτιστηκαν, άκουσαν μια γλώσσα που μιλιέται στον δρόμο, γούσταραν. Βγήκαν αληθινές οι ταινίες μου πολύ πριν αντιληφθούν ορισμένοι τι γινόταν γύρω μας και τι ερχόταν, δεν κοροϊδεύα κανέναν κι ο κόσμος βλέπει μια συνέχεια από ταινία σε ταινία. Ειδικά με το «Μικρό ψάρι», χωρίς να μειώνω καμιά από τις 5 ταινίες μου, θεωρώ ότι πιάσαμε ταβάνι. Ήταν η πρώτη φορά που είχα τα οικονομικά μέσα και τους όρους παραγωγής να κάνω μια ταινία όπως ακριβώς ήθελα παρά και στην καλύτερη περίπτωση του παραγωγού Χρήστου Β. Κωνσταντακόπουλου. Με όλες τις ταινίες μου είμαι ικανοποιημένος. Τις βάζω απέναντι, ρε παιδί μου, και λέω πως έκανα ό,τι καλύτερο μπορούσα. Και σήμερα να σταματήσω το σινεμά δεν τρέχει τίποτα, μια χαρά, όλα καλά.

— ΣΤΙΣ ΤΑΙΝΙΕΣ ΜΟΥ ΕΧΟΥΝ ΠΑΙΞΕΙ ΗΘΟΠΟΙΑΡΕΣ

Παίρνω το καλύτερο απ' αυτούς, ξέρω πού θα τους πάω, είναι ηθοποιοί και επειδή το σύνολο είναι υψηλό, όλο το πράγμα πάει μπροστά. Βαγγέλης Μουρικός, Ερρίκος Λίτσος, Στάθης Σταμουλακάτος, Ελένη Κοκκίδου, Μαρία Καλλιμάνη, Πάννης Τσορτέκης, Μαρία Κεχαγιόγλου, Πάννης Αναστασάκης, Βασίλης Μπισμπίκης, Βίκυ Παπαδοπούλου ρολάρες και οι ερασιτέχνες όπως οι μανάδες στην «Μπαλάντα της

τρύπιας καρδιάς» – η Σοφία Κούνια και η Βασιλική Καλλιμάνη – και πολλοί άλλοι. Κάνω σινεμά ηθοποιών και νομίζω το εξελίσσω από ταινία σε ταινία. Μου αρέσει η φυσικότητα, η αλήθεια, τους προστατεύω πολύ και στο μοντάζ, υπάρχει εμπιστοσύνη κατακτημένη από τις πολύμηνες πρόβες και τα χρόνια, ερχόμαστε κοντά, μου δίνουν αβυστά τον εαυτό τους. Είμαι περήφανος για όλους και θεωρώ ότι οι επιδόσεις τους χτυπάνε τους Αμερικάνους στα ίσα. Χαίρομαι όταν ο κόσμος τους σταματάει στον δρόμο, τους κερνάει, τους θεωρεί δικούς του ανθρώπους. Όπως χαίρομαι και για τους νέους που βλέπουν τις ταινίες μου. Είναι μεγάλη τιμή και ευθύνη γιατί οι νέοι απορρίπτουν εύκολα, πείθονται δύσκολα να αφευθούν και ψάχνουν την αλήθεια με πιο μεγάλη λύσσα. «Πείτε ρε, πείτε να τυφλωθείτε, γαμώ την ποτάνα μου!», λέει ο Δημήτρης Καπετανάκος, που από την «Μπαλάντα» έχει να πληρώσει σε μπαρ. Συνέχεια τον κερνάει.

— ΟΣΟ ΑΝΤΕΞΩ ΚΙ ΟΣΟ ΠΑΕΙ

Κάθε 5-6 χρόνια κάνω μια ταινία. Τώρα πάω για την 6η, τη «Μεγάλη πέτρα σε μικρό κεφάλι», μια ιστορία πόλης με έναν κεντρικό ήρωα που ανεβαίνει τη δική του ανηφόρα. Τον Γενάρη του '24 ξεκινάμε γυρίσματα. Έχω αργές διαδικασίες, παίρνω τον χρόνο μου, το παιδεύω, δεν έχω φιλοδοξία να είμαι υπερπαραγωγικός και συχνά περιμένω τα σημάδια να μου δώσουν λύση προς τα πού να πάω. Δεν ξέρω τι είναι αυτό που με κάνει και συνεχίζω σε μια χώρα που σου βάζει συνεχώς εμπόδια και κάθε ταινία είναι εκστρατεία. Η δύναμη της ζωής, μάλλον, ότι δεν θέλω να πέσω απ' το ποδήλατο. Οσο αντέξω κι όσο πάει. Είμαι αντιφατικός άνθρωπος, ακραίος, έχω και πολλή μαυρίλα κατά καιρούς. Το να σταματήσω να γυρίζω ταινίες, όμως, δεν σημαίνει ότι έπεσα απ' το ποδήλατο γιατί στη ζωή υπάρχουν πιο σημαντικά πράγματα από το σινεμά. Ξέρεις, στην πραγματικότητα δεν θεωρώ τον εαυτό μου επαγγελματία σκηνοθέτη ούτε στο σινεμά ούτε στο θέατρο. Πατί δεν μπορώ να υπηρετήσω το όραμα άλλου, το σενάριο άλλου, να σκηνοθετήσω το έργο ενός άλλου. Είμαι ερασιτέχνης κινηματογραφιστής, δημιουργός, καλλιτέχνης, ένας μάστορας που ξέρει την τέχνη του και μπορεί αύριο να δοκιμάσει να μπει στη ζωγραφική ή στο βιβλίο. Και στο θέατρο αλεξιπτωτιστής είμαι, μπήκα σαν ελεύθερος σκοπευτής και έκανα αυτό που ξέρω καλύτερα να κάνω, να μιλάω με τη γλώσσα της αλήθειας προσπαθώντας να φωτίσω τα ανθρώπινα σκοτάδια.

— ΟΥΤΕ ΨΩΝΑΡΑ ΟΥΤΕ ΤΗΣ ΚΟΡΕΚΤΙΑΣ

Σαν ποιον να πουλήσω μούρη, ρε ρε. Είμαι κορτάτος, χωρίς απωθημένα. Πάντα έβλεπα τον εαυτό μου απ' έξω, δεν είμαι ερωτευμένος με την πάρτη μου, σε συνεχή κόντρα είμαι μαζί μου. Πάνω τον εαυτό μου να κάνει λάθος, δεν έχω αποκτήσει την ψυχραιμία που θα ήθελα, ξέρω τις αδυναμίες μου και που χωλαίνω. Μπορεί να εκφραστώ με πάθος για πράγματα που αγαπώ ή να μιλήσω κάπως απότομα και να θεωρήσει ο άλλος ότι είμαι ψωνάρα. Μακριά από μένα αυτοί που έχουν αποψη για όλα, που είναι μισοί σε κόλλη εξουσίας, που νομίζουν ότι το σκατό τους είναι από χρυσάφι. Το ψώνισμα έχει να κάνει με την προδοσία, είναι σαν να προδίδεις τον παλιό σου εαυτό, τους φίλους σου, τον κόσμο σου, τις σχέσεις σου. Να δέχεσαι να γίνεις κάποιος άλλος, να υπηρετήσεις κάτι άλλο. Δεν θα μπορούσα να το κάνω, είμαι από άλλο ανέκδοτο. Και την κορεκτία τη θεωρώ μεγάλη γελοιοσύνη. Να βάλω τους ήρωές μου να λένε ψέματα, να αλλάξουν τον τρόπο που εκφράζονται, να τους απαγορεύσω να καπνίζουν; Αφού και στο σινεμά και 'το θέατρο αυτό δείχνω, την εποχή μας και τους ανθρώπους που ζουν μέσα σ' αυτή. Οι ήρωές μου πίνουν, βρίζουν, συμπεριφέρονται σεξιστικά, δημοφοβικά, χυδαία, βία. Οι ταινίες μου δεν είναι ταινίες μοδάτες, ταινίες θερμοκππίου φτιαγμένες με μοιρογνώμιο. Έχουν θερμοκρασία, άντερα, αίμα, ζωή, αλήθεια, αντιφάσεις, τρέλα, χιούμορ, σχοινοβατούν, ρισκάρουν. Είναι τρομακτική η σκέψη να γίνουν καθεστώς οι απαγορεύσεις. Όταν κάτι αρχίζει καλά και γίνεται εξουσία, γαμιέται ο Δίας. **Α**

ΤΑ ΜΥΣΤΙΚΑ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΚΗΠΟΥ

Με αφορμή τα έργα για την αναβάθμιση των υποδομών του, ο δήμαρχος Αθηναίων **ΚΩΣΤΑΣ ΜΠΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ** μας ξεναγεί σε ένα από τα πιο ιστορικά και όμορφα μνημεία της πόλης και η γεωπόνος, προϊσταμένη του τμήματος Εθνικού Κήπου, Κατερίνα Αγοραστού, μας μιλάει για τα νέα έργα που βρίσκονται σε εξέλιξη.

Του ΤΑΚΗ ΣΚΡΙΒΑΝΟΥ

Φωτό: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ

(αριστερά)
Μία από τις 6 λίμνες
του Κήπου

(Δεξιά πάνω
και μέση) Το σύνολο
του Εθνικού Κήπου
εξακολουθεί
να έχει ως αποκλει-
στική πηγή νερού
το αρχαίο Πεισι-
στράτειο Υδραγωγεί-
ο.

(κάτω δεξιά)
Μέχρι το καλοκαίρι
η παιδική χαρά
αναμένεται
να παραδοθεί
στους πολίτες.

Μπαίνοντας στον Εθνικό Κήπο από την είσοδο της Βασιλίσσης Αμαλίας ήθελα να γκρινιάξω λίγο για το πολύ πρόχειρο χαρτί στην καγκελόπορτα που ενημέρωνε ότι ο Κήπος είναι ανοιχτός κάθε μέρα από την ανατολή έως τη δύση του ηλίου, βγαίνοντας, όμως, το είχα ξεχάσει εκείνο το χαρτί. Θυμώμουν όλα εκείνα τα θαυμαστά «μυστικά» που μου είχαν δείξει οι άνθρωποι του Κήπου, όπως τη διαδρομή με τις κουτσουπιές. Στην αρχή μία πολύ μικρούλα, μωρό σχεδόν, και στη συνέχεια, σε ίσες αποστάσεις, άλλες μεγαλύτερες. Το ίδιο και από την απέναντι πλευρά. Η κουτσουπιά, μου είπαν, είναι ένα εντυπωσιακό δέντρο που αν και δεν ζει πολλά χρόνια, η συγκεκριμένη εικόνα θα παραμένει πάντα η ίδια. Άλλες θα έχουν μεγαλώσει, άλλες θα έχουν «φύγει», άλλες, νεότερες, θα παίρνουν τη θέση τους. Μέχρι που κάθε χρόνο, τέτοια εποχή, σε λίγες ημέρες, γεμίζουν με τα περίφημα έντονα μοβ άνθη τους, τα οποία, πέφτοντας στο χώμα, δημιουργούν ένα μαγικό μοβ «καλί».

Η επίσκεψη στον Εθνικό Κήπο έγινε με αφορμή τις εργασίες αναβάθμισης των υποδομών του. Η συζήτηση για την ανάγκη αυτή είχε ξεκινήσει ήδη από τις αρχές του 2000. Τελικά, η δημοτική αρχή Καμίνη δημοπράτησε το έργο, το οποίο συμβασιοποίησε η δημοτική αρχή Μπακογιάννη. Ο προϋπολογισμός μελέτης έφτανε τα 4,2 εκατ. ευρώ (ΕΣΠΑ), ωστόσο η σύμβαση, μετά τις εκπτώσεις, «έκατσε» στο 1.857.126 ευρώ, όπως ενημερώνει και η σχετική πινακίδα στην είσοδο του Κήπου. Ο Κήπος παραδίδεται σταδιακά. Έχουν ήδη παραδοθεί το βόρειο και το νοτιοανατολικό τμήμα και τώρα οι εργασίες πραγματοποιούνται στο κεντρικό τμήμα του, το οποίο είναι κλειστό για το κοινό. «Αυτή είναι μια δύσκολη άσκηση, αλλά θέλαμε να κρατήσουμε ανοιχτό τον Κήπο για όσο καιρό θα διαρκούσαν οι εργασίες», λέει ο δήμαρχος Αθηναίων, **Κώστας Μπακογιάννης**, ο οποίος μας έκανε μια μικρή ξενάγηση στα έργα που βρίσκονται υπό εξέλιξη. Η καθυστέρηση στην ολοκλήρωση των έργων, πάντως, είναι χαρακτηριστική. Η αρχική σύμβαση προέβλεπε 18 μήνες κι έχουν περάσει σχεδόν δύομισι χρόνια, καθώς ο εργολάβος ζητεί συνεχώς παρατάσεις. «Δεν βιαζόμαστε. Είναι, ίσως, το μοναδικό έργο του δήμου που λόγω της ιδιαιτερότητάς του δεν μας επιτρέπεται να βιαστούμε και να πιέσουμε για την ολοκλήρωσή του. Απαιτείται η σωστή φροντίδα και ο κατάλληλος χρόνος ώστε να διαμορφωθεί έτσι όπως ορίζει ο ίδιος ο ιστορικός μας κήπος. Σε κάθε περίπτωση, πάντως, το καλοκαίρι θα έχει ολοκληρωθεί και το αποτέλεσμα θα μας ανταμείψει» λέει ο Κ. Μπακογιάννης. Σύμφωνα με τον δήμαρχο Αθηναίων, σκοπός των εργασιών δεν είναι να αλλάξει εικόνα ο Κήπος, άλλωστε δεν θα μπορούσε να γίνει κάτι τέτοιο καθώς αποτελεί ένα ιστορικό μνημείο, αλλά να αναβαθμιστούν οι υποδομές του. Έτσι, ανακατασκευάζονται τα μονοπάτια και οι διάδρομοι, με τη χρήση σταθεροποιημένου χωμάτινου δαπέδου, που θα αγαπήσουν οι δρομείς αλλά και οι άνθρωποι ▶

◀ που κινούνται με αμαξίδιο, θα αντικατασταθεί το παλιό σύστημα άρδευσης με νέο, θα αναβαθμιστεί το δίκτυο ηλεκτροφωτισμού με φωτιστικά νέας τεχνολογίας, θα υπάρξει νέο σύστημα σήμανσης με χρήση πινακίδων-χαρτών, τοποθετημένων σε ύψος που να μπορεί να διαβάσει κι ένας άνθρωπος σε αμαξίδιο, γραμμένες και στη γραφή Μπράιγ, του συστήματος γραφής και ανάγνωσης των τυφλών. Θα αναβαθμιστεί, επίσης, ο αστικός εξοπλισμός, π.χ. τα παγκάκια αλλά και τα καλάθια για τα σκουπίδια, που θα έχουν όλα την ίδια μορφή, την αρχική, με το ένα ποδαράκι, θα επισκευαστούν και θα συντηρηθούν τα ρείθρα και τα πέτρινα αυλάκια της άρδευσης. Επιπλέον, γίνονται νέες φυτεύσεις, καθώς και παρεμβάσεις σε δέντρα μεγάλης ηλικίας. «Θέλουμε να ανοιχτεί ο Κήπος σε όσο πιο πολλούς, να είναι ασφαλής και να έχει ενδιαφέρον», λέει ο Κ. Μπακογιάννης, ο οποίος κατηγοριάζει μια διαδρομή λέγοντας «έλα να δεις κάτι που θα το βλέπουν οι μαμάδες και οι μπαμπάδες και θα κλαίνε». **Μια παιδική χαρά.** «Θα είναι η ωραιότερη παιδική χαρά της Ελλάδας και μέχρι το καλοκαίρι θα είναι έτοιμη» λέει ο δήμαρχος. Τόσο η παιδική χαρά όσο και τα νέα θερμοκήπια, τα οποία θα επισκέπτονται μαθητές σχολείων, δεν εντάσσονται στα έργα αναβάθμισης, αλλά στο πρόγραμμα «Υιοθέτησε την πόλη σου», με το κόστος, ύψους 800.000 ευρώ, να έχει αναλάβει το Ίδρυμα Μαρτίνου.

Τα μυστικά του Εθνικού Κήπου

Την επομένη είχα ραντεβού με έναν άνθρωπο που ξέρει τον Κήπο καλύτερα κι από την τσέπη του, με τη γεωπόνο **Κατερίνα Αγοραστού**. Προσλήφθηκε για πρώτη φορά εδώ το 2004 κι εργάστηκε μέχρι το 2011. Επέστρεψε το 2017 και σήμερα είναι η προϊσταμένη του τμήματος Εθνικού Κήπου.

Πίσω στα χρόνια, το 1835, η σημερινή Βουλή ήταν τα ανάκτορα των βασιλέων και η βασίλισσα Αμαλία αποφάσισε ο χώρος όπου βρίσκεται σήμερα ο Εθνικός Κήπος, έκτασης 154 στρεμμάτων, να γίνει ο κήπος των ανακτόρων. Ήταν ο πρώτος οργανωμένος χώρος πρασίνου στην Ελλάδα, με χιλιάδες δέντρα και φυτά να έρχονται από το εξωτερικό. Κάποιοι τουρίστες χάζευαν τους τεράστιους φοίνικες στην είσοδο από τη Βασιλίσσης Αμαλίας, μπορεί και να μην ήξεραν ότι κάποιους από αυτούς τους φύτεψε η Αμαλία, με σπόρους, και άλλους τους έφερε από νησιά. Για φανταστείτε, σχεδόν 200 χρόνια μετά κάποιοι από αυτούς τους φοίνικες παραμένουν στη θέση τους. Κάπου εκεί ξεκινήσαμε τη βόλτα μας με την Κατερίνα Αγοραστού.

Οι συστάδες του Μπαρό

Σε πολλά σημεία θα δείτε συστάδες κυπαρισσιών. Οι άνθρωποι του Κήπου τις αποκαλούν «συστάδες του Μπαρό», καθώς πολλές από αυτές κρατάνε από την εποχή του. Ο Φρανσουά Λουί Μπαρό ήταν ο διευθυντής του Κήπου μεταξύ 1845 και 1854. Έξω από την υπό κατασκευή παιδική χαρά, στην είσοδο του Ζαπείου, στέκονται δύο κυπαρισσία που περιλαμβάνονται στον κατάλογο των πιο σημαντικών κυπαρισσιών της Μεσογείου, με κριτήρια το μέγεθος και την παλαιότητά τους.

Ύδρευση από το αρχαίο Πεισιστράτειο Υδραγωγείο

Το σύνολο του Εθνικού Κήπου εξακολουθεί να έχει ως αποκλειστική πηγή νερού το Πει-

Ο δήμαρχος Αθηναίων, Κώστας Μπακογιάννης, μας μιλάει για την ανάπλαση του Εθνικού Κήπου

σιστράτειο Υδραγωγείο, μια υπόγεια στοά του 6ου π.Χ. αιώνα, σε βάθος 10-12 μέτρων, που «μαζεύει» νερό από τον Υμηττό και στη συνέχεια, σε ένα μήκος εξήμισι χιλιομέτρων, ακολουθεί την κοίτη του Ιλισσού, περνάει από την πλατεία του Αγίου Θωμά και τον Εθνικό Κήπο και καταλήγει στην αρχαία Αγορά, την οποία ύδρευε στην αρχαιότητα. Το νερό εισέρχεται καθημερινά στη λίμνη που βρίσκεται στη βόρεια πλευρά, κοντά στην είσοδο της Βασιλίσσης Σοφίας και μετά, μέσω επιφανειακών αυλακιών και υπόγειων δικτύων, διανέμεται σε όλη την έκταση του Κήπου.

Οι λίμνες του Εθνικού Κήπου

Είναι 6 στο σύνολό τους. Πολύ κοντά στη λίμνη όπου αρχικά συγκεντρώνεται το νερό, στην πλευρά της Β. Σοφίας, υπάρχει μια άλλη λίμνη όπου τα ψάρια κάνουν πανηγύρι! Είναι γεμάτη χρυσόψαρα, κυπρίνους και κόι, που είναι ο ασιατικός κυπρίνος. Πολύχρωμα, φτάνουν και το μισό μέτρο εδώ στη λίμνη. Λέγεται ότι τα κόι, όπως και κάποια άλλα είδη ψαριών, μπορούν να αναγνωρίσουν τους ανθρώπους που τα περιποιούνται τακτικά. Επίσης, φημίζονται για την ευγενική τους φύση, καθώς δεν έχουν ίχνος επιθετικότητας. Σε άλλες λίμνες ζουν πάπιες και χήνες. Θα δείτε μοσχόπαπες, που θα τις αναγνωρίσετε από το περίεργο ράμφος τους, αλλά και αγριόπαπες, που ξεχωρίζουν από τον πράσινο λαιμό. Πάπιες, χήνες, χελώνες, τα κρι κρι, είναι η χαρά των παιδιών. Στην όχθη κάθε λίμνης όπου ζουν πάπιες και χήνες το προσωπικό του Κήπου τις ταΐζει καθημερινά με καλαμπόκι και λαχανικά. «Κάνουμε και μια προσπάθεια να εκπαιδεύσουμε κάπως τον κόσμο, να μην τις ταΐζουν με σιδήποτε. Μπορεί να τρώμε εμείς ποπ κορν εκείνη την ώρα, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι μπορεί να τα φάει και η πάπια» λέει η Κ. Αγοραστού.

«Δεν βιαζόμαστε. Είναι, ίσως, το μοναδικό έργο του δήμου που λόγω της ιδιαιτερότητάς του δεν μας επιτρέπεται να πιέσουμε για την ολοκλήρωσή του», λέει ο Κ. Μπακογιάννης για την ολοκλήρωση των έργων υποδομής του Εθνικού Κήπου, τα οποία έχουν καθυστερήσει δύομισι χρόνια

Το παλιό ψυγείο του παλατιού και οι μεγάλοι φυτόλακκες

Το 1927, όταν ο Εθνικός Κήπος έγινε δημόσιος, αποφασίστηκε, δυστυχώς, όπως υπογραμμίζει η γεωπόνος, το παλιό ψυγείο του παλατιού να διαμορφωθεί σε τουαλέτες για τους επισκέπτες του Κήπου. Στο παλιό ψυγείο, σε ένα πέτρινο κτίριο, τοποθετούνταν πάγος και αποθηκεύονταν τα τρόφιμα. Ήδη, λέει η Κ. Αγοραστού, έχει παρθεί η απόφαση και έχουν συνταχθεί οι μελέτες ώστε το κτίριο να αποκατασταθεί και σε λίγο καιρό να διαμορφωθεί σε «μουσείο του εαυτού του». Από τη μία και από την άλλη πλευρά αυτού του ιστορικού κτιρίου στέκονται αγέρωχοι δύο φυτόλακκες. Τεράστια δέντρα, πανύψηλα με τη βάση τους να μοιάζει σα να είναι το αποτέλεσμα γλυπτικής. Αυτά τα δέντρα προέρχονται από τη Νότια Αμερική και λέγονται και «πυροσβέστες», επειδή έχουν πολύ νερό μέσα στους ιστούς τους. Σε κάποιες περιοχές φυτεύονται και ως δέντρα πυρασφάλειας με τα δύο συγκεκριμένα του Κήπου να είναι σίγουρα πάνω από 100 χρόνων.

Ο μεγάλος άσπρος πλάτανος

Θα τον δείτε κοντά στο καφενείο, το οποίο, είναι η αλήθεια, τη μία λειτουργεί και την άλλη όχι. Μην κρατήσετε το βλέμμα σας στην ευθεία, σηκώστε το κεφάλι ψηλά, γιατί αυτός ο πλάτανος είναι ψηλότερος από 25 μέτρα. Είναι σχεδόν κάτασπρος και πανέμορφος. Στα κλαδιά αυτού του πλάτανου, όπως και των περισσότερων από 6.500 δέντρων του Κήπου, έχουν βρει καταφύγιο χιλιάδες πουλιά. «Υπάρχει μια μεγάλη ποικιλία από πουλιά, παπαγάλοι, κοκκινολαιμνες, κότταφες, τσαλαπετεινούς, έχουμε κι ένα μικρό γεράκι, και άλλα, που ζουν ελεύθερα, έχοντας βρει ένα φιλόξενο χώρο να φτιάξουν τις φωλιές τους και να βρουν την τροφή τους» λέει η Κ. Αγοραστού.

Η παιδική βιβλιοθήκη

Τον Κήπο επισκέπτονται καθημερινά Έλληνες και τουρίστες, αν και δεν γνωρίζουμε πόσοι ακριβώς. Η τελευταία μελέτη επισκεψιμότητας είχε πραγματοποιηθεί το 2009 από το Πολυτεχνείο, αλλά η επισκεψιμότητα σήμερα είναι σημαντικά μεγαλύτερη, σύμφωνα με την Κ. Αγοραστού. Εδώ και χρόνια, επίσης, σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας πραγματοποιούνται εκπαιδευτικά προγράμματα για μαθητές, ενώ ανάλογα με τη διαθεσιμότητα μπορεί να γίνει ξενάγηση σε γκρουπ ατόμων. Στον Εθνικό Κήπο υπάρχει και παιδική βιβλιοθήκη, λειτουργεί τις καθημερινές 09.00-15.00 κι έχει περίπου 4.000 τίτλους βιβλίων για παιδιά προσχολικής ηλικίας και δημοτικού. Ακριβώς έξω από τη βιβλιοθήκη βρίσκεται η προτομή του Ελβετού ευεργέτη **Ιωάννη Γ. Εϋνάρδου**. Σε διάφορα σημεία υπάρχουν και οι προτομές των **Σολωμού, Βαλαωρίτη, Καποδίστρια, Σαμάρα** και **Ζαν Μωρέα**, με την Κ. Αγοραστού να λέει ότι ειδικά οι προτομές των Καποδίστρια και Εϋνάρδου «συνδέουν» την ιστορία της Ελλάδας με αυτήν του Εθνικού Κήπου, που ξεκίνησαν σχεδόν παράλληλα. Για την ιστορία, ο Εϋνάρδος, ο οποίος παρότι ήταν φιλέλληνας δεν είχε επισκεφθεί ποτέ την Ελλάδα, πρωτοστάτησε στη συγκέντρωση χρημάτων για τα αιχμαλωτισμένα γυναικόπαιδα της εξόδου του Μεσολογγίου που επρόκειτο να πουληθούν στα σκλαβοπάζαρα, καταφέρνοντας να αγοράσει και στη συνέχεια να ελευθερώσει πολλά από αυτά. Φεύγοντας, με τη φασαρία της Λ. Αμαλίας να απέχει μόλις τρία μέτρα από την ηρεμία του Κήπου, μια παρέα τουριστών έβγαζε φωτογραφίες με φόντο τους φοίνικες. Να πάνε κι απ' τον άσπρο μεγάλο πλάτανο ήθελα να τους πω, αλλά άντε να τους εξηγήσεις. **Α**

Ο Ορφέας Αυγουστίδης μοιράζεται το soundtrack της ζωής του

NEA ΣΤΗΛΗ

Ο αναγνωρισμένος και εξαιρετικός ηθοποιός απαντά στη νέα στήλη του **ATHENS VOICE RADIO 102,5**

Της ΛΙΑΝΑΣ ΜΑΣΤΑΘΗ

— Το τραγούδι που έχεις ζητήσει από DJ; Το «*Suavemente*» του Elvis Crespo.

— Το τελευταίο τραγούδι που έκανες Shazam; «*Man Man*» από Steak Knives.

— Το τραγούδι που σε έχει σημαδέψει; «*A Thousands Kisses Deep*» του Leonard Cohen.

— Το τραγούδι που τραγουδάς στο παιδί σου; Το «*Thunderstruck*» από AC/DC.

— Το τραγούδι που σου θυμίζει μια δύσκολη περίοδο της ζωής σου; «*Lonely Day*» από System of a Down.

— Το τραγούδι που σου θυμίζει μια χαρούμενη περίοδο της ζωής σου; «*Everybody Needs Somebody*» από Blues Brothers.

— Το τραγούδι που θα αφιέρωνες σε μια σχέση που έχει τελειώσει; «*Roulette*» από System of a Down.

— Το τραγούδι που σου θυμίζει τον κολλητό σου; Το «*Kryptonite*» από Three Doors Down, που το έβαζε σαν DJ στα 18 μας.

— Το τραγούδι που έχει συνδέσει με τη «*Μηχανή του Τούρινγκ*»; Αναπόφευκτα τις υπέροχες μουσικές που έχει γράψει η Μαρίζα Ρίζου για την παράσταση και αποτελούν ένα τεράστιο κομμάτι της.

— Το τραγούδι που θα ήθελες να παίζει στην κηδεία σου; Μα φυσικά το «*Always Look At The Bright Side Of Life*».

Zed and Two Noughts» του Greenaway).

— Το τραγούδι που σε κάνει να αλλάξεις σταθμό; Θα είμαι λίγο άδικος με το συγκρότημα αλλά τι να κάνουμε, δεν μου αρέσει καθόλου αυτό το τραγούδι... Το «*Viva La Vida*» των Coldplay.

— Το τραγούδι που σε έκανε να μείνεις στο αυτοκίνητο ενώ είχες παρκάρει; Κι όμως, το «*Jack's Lament*» από τον «Χριστουγεννιάτικο εφιάλτη».

— Το τραγούδι που ξέρεις όλους τους στίχους; Το «*Tribute*» των Tenacious D.

Ο Ορφέας Αυγουστίδης έχει αποφοιτήσει από τη Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου και στη συνέχεια έκανε σπουδές κινηματογράφου στο New York Film Academy. Από το 2005, που έκανε το ντεμπούτο του στην ταινία «Λούφα και παραλλαγή: Σειρήνες στο Αιγαίο» (2005), έχει σταθερή και αξιοσημείωτη παρουσία στο θέατρο, την τηλεόραση και τον κινηματογράφο.

Τη φετινή σεζόν πρωταγωνιστεί στην τηλεοπτική σειρά «Σασμός» και στο θεατρικό έργο «Η Μηχανή του Τούρινγκ», έχοντας αποσπάσει διθυραμβικές κριτικές από κοινό και κριτικούς. Η «Μηχανή του Τούρινγκ» συνεχίζει την πετυχημένη πορεία της για δεύτερη χρονιά στο Νέο Θέατρο Κατερίνα Βασιλάκου για λίγες ακόμα παραστάσεις.

— Το πρώτο τραγούδι που πρόσθεσες σε λίστα σου στο Spotify; Αν θυμάμαι καλά το «*Lose Your Soul*» των Dead Man's Bones.

— Το τραγούδι που έχεις τραγουδήσει με τους συναδέλφους σου γιορτάζοντας μία πετυχημένη παράσταση; Μέχρι στιγμής δεν έχουμε γιορτάσει την επιτυχία μιας παράστασης τραγουδώντας κάποιο τραγούδι.

— Το τραγούδι που ακούς για να σε χαλαρώσει πριν ανέβεις στη σκηνή; Αναλόγως την παράσταση και τη στιγμή. Χθες, για παράδειγμα, άκουγα το «*Time Lapse*» του Michael Nyman (μουσική από την ταινία «Α

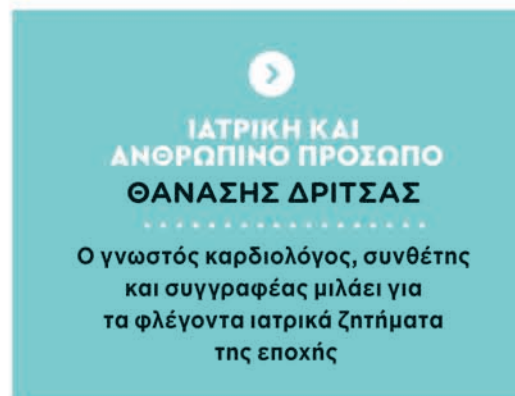
ATHENS
102.5
VOICE

ATHENS VOICE PODCAST

HEALTH BITES ΑΣΤΕΡΙΑ ΣΤΑΜΑΤΑΚΗ

Η γνωστή διατροφολόγος μοιράζεται τις διατροφικές συμβουλές που όλοι χρειαζόμαστε

ΙΑΤΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΘΑΝΑΣΗΣ ΔΡΙΤΣΑΣ

Ο γνωστός καρδιολόγος, συνθέτης και συγγραφέας μιλάει για τα φλέγοντα ιατρικά ζητήματα της εποχής

ESCAPE ROOMORS SECRET CITIZENS

Ο μαγικός κόσμος των escape rooms, όπως τον αποκαλύπτουν οι secret citizens και οι επώνυμοι καλεσμένοι παίχτες

SECRET CITIZENS ESCAPE ROOMORS

HOOPS in the HOOD Δ. ΜΑΛΓΑΡΙΝΟΣ & Σ. ΚΕΦΑΛΑΣ

σχολιάζουν τι έγινε την εβδομάδα στα παρκέ

Hoops in the Hood

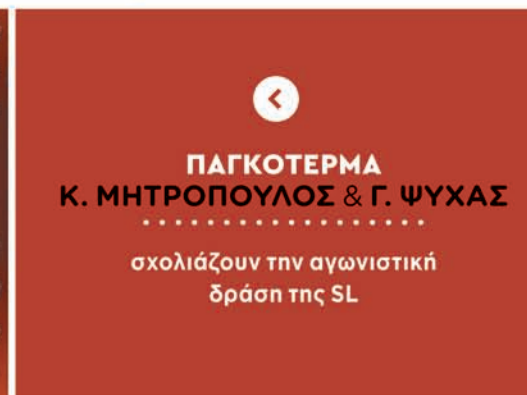
Ένα μπασκετικό podcast

DEBUT

ΠΑΓΚΟΤΕΡΜΑ

DEBUT

ΠΑΓΚΟΤΕΡΜΑ Κ. ΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ & Γ. ΨΥΧΑΣ

σχολιάζουν την αγωνιστική δράση της SL

Ακολουθήστε τα podcast μας στο **Spotify, Apple, Google play music**

ΣΤΗΝ ΚΟΥΖΙΝΑ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟΥ ΜΕΓΑΡΟΥ

«Ο Μπάρακ έφαγε αρνί του αμπελουργού, η σύζυγος του προέδρου της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας ζήτησε να πάρει μαζί της μουσακά, ενώ η Μέγκαν Μαρκλ προτίμησε φιλέτο με φρέσκα λαχανικά».

Η Α.Β. μπήκε στην κουζίνα του Προεδρικού Μεγάρου και μίλησε με τον αρχιμάγειρα

Βασίλη Μπέκα.

Της ΜΑΡΙΑΝΝΑΣ ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΥ - Φωτό: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ

Λίγο πριν τις πέντε το απόγευμα και αφού κάνουμε μια μίνι στάση στο κυλικείο για να πάρουμε χυμό βύσσινο και καφέ, κατευθυνόμαστε στον διάδρομο που ενώνει την κεντρική κουζίνα με την αίθουσα που γίνονται οι εκδηλώσεις του Προεδρικού Μεγάρου. Είναι το σημείο όπου ο αρχιμάγειρας του Προεδρικού Μεγάρου, Βασίλης Μπέκας, με την ομάδα του ετοιμάζουν καθημερινά το δείπνο της Προέδρου της Δημοκρατίας, Κατερίνας Σακελλαροπούλου, αλλά και όλα τα επίσημα δείπνα προς τιμήν των υψηλών προσκεκλημένων της κυβέρνησης. Ο Βασίλης Μπέκας υπηρετεί πιστά από 24 ετών το Προεδρικό Μέγαρο, συγκεκριμένα από το 1995 βρίσκεται στην ομάδα του δασκάλου του Αθανάσιου Σκούρα, του ανθρώπου που το 2016 διαδέχτηκε επίσημα. Ερχόταν εδώ από νωρίς το πρωί και το βράδυ πήγαινε στο εστιατόριο του ξενοδοχείου όπου δούλευε τότε. Στην αρχή ένιωθε πως βρισκόταν έξω από τα νερά του αλλά ταυτόχρονα τον εξίταρε που μέσα στην ίδια μέρα πειραματιζόταν με δύο διαφορετικές μαγειρικές φιλοσοφίες. Τα τελευταία 3 χρόνια είναι μέλος της λέσχης Αρχιμαγείρων Ακρόπολης, εδώ και 4 χρόνια είναι μέλος της λέσχης Αρχιμαγείρων Chef de Chef, ενώ υπήρξε 10 χρόνια καθηγητής σε ΙΕΚ (θα επιστρέψει μάλιστα σε τάξη, αν του το επιτρέψει ο φόρτος της δουλειάς του). Με υποδέχεται χαμογελαστός λίγο πριν περάσω τον τυπικό έλεγχο, ευγενικός, ήρεμος και ταυτόχρονα δυναμικός και με πολύ χιούμορ. Με ρωτάει σχεδόν με το που με βλέπει αν μαγειρεύω και στην απάντησή μου «καταπληκτικό τοστ με πατατάκια» βάζουμε τα γέλια. Του ίδιου, πάλι, δεν του αρέσει να μαγειρεύει εκτός δουλειάς, όπως άλλωστε συμβαίνει με τους περισσότερους σεφ. Λόγω θεσσαλικής καταγωγής σπασιαλιτέ του από την τοπική κουζίνα είναι ο πλαστός, ενώ λατρεύει τις χωριάτικες πίτες και δεν μπορεί να αποχωριστεί τα εποχικά μυρωδικά και βότανα. Ο Βασίλης Μπέκας μου ανοίγει για πρώτη φορά την πεντακάθαρη κουζίνα του, θα έλεγε μοιάζει λιγάκι με κουζίνα στρατού –όχι ότι έχω πάει αλλά κάπως έτσι τη φαντάζομαι– και με ξεναγεί στον χώρο όπου καθημερινά δημιουργεί.

— Περιγράψτε μας τη μαγειρική σας πορεία. Πότε και πώς ξεκινήσατε;

Είχα τρέλα με τη γαστρονομία από πιτσιρικάς μια και πήγαινα συνέχεια στο μαγαζί των γονιών μου. Οι γονείς μου –μπαμπάς από Καρδίτσα, μαμά από Τρίκαλα– είχαν εστιατόρια και ζαχαροπλαστεία, οπότε οι μαγειρικές στιγμές ήταν έντονες από πολύ νωρίς. Θυμά-

μαι μικρός που δεν έφτανε τον πάγκο εργασίας και μου έβαζε η μαμά μου ένα τελάρο για να φτάνω και να δουλεύω και εγώ μαζί τους. Έφτιαχνα ζύμες και τα Χριστούγεννα μελομακάρονα και τα άπλωνα με τον παραδοσιακό τρόπο. 5.000 κομμάτια όλα στο χέρι, σκέψου... Οι πιο έντονες παιδικές μου μυρωδιές ήταν τα μελομακάρονα, τα τσουρέκια, οι σαντιγές, οι κρέμες και κυρίως η βανίλια που μύριζε όλη η γειτονιά, όχι μόνο το εργαστήριο. Το ζαχαροπλαστείο του Μπέκα ξεκινούσε να φτιάχνει τα μελομακάρονα από του Αγίου Δημητρίου και τα πασχαλινά αυγά και τα τσουρέκια πολύ πριν των Βαΐων. Όλα αυτά δεν ξεχνιούνται, έτσι μπαίνει το «μικρόβιο».

Στον στρατό είχα την ειδικότητα του μάγειρα. Πήγα μάλιστα και στη σχολή μαγειρικής του στρατού στο Γύθειο της Σπάρτης. Ξεκίνησα επίσημα τη μαγειρική από το '90. Όταν απολύθηκα από φαντάρος, σπούδασα στη σχολή μαγειρικής στην Ανάβυσσο και επαγγελματικά μπήκα στο πρώτο μου ξενοδοχείο –που ήταν σταθμός κι αποβάθρα για μένα, μια και εκείνοι οι άνθρωποι μου έμαθαν τη μαγειρική– το '92. Ο Αστέρης Βουλιαγμένης ήταν σχολείο μεγάλο.

— Πώς κυλάει μια μέρα στις κουζίνες του Προεδρικού Μεγάρου;

Η καθημερινότητά μου προσαρμόζεται ανάλογα με τις ανάγκες του Προεδρικού Μεγάρου και της Προέδρου. Η δουλειά αυτή δεν έχει ώρα, έχω έρθει και 6 και 7 το πρωί, έχω φύγει 12 το βράδυ, αλλά έχω φύγει και στην ώρα μου. Οι απαιτήσεις είναι που σου διαμορφώνουν το ωράριο. Δεν υπάρχει συγκεκριμένο μενού, όλα γίνονται κατόπιν συνεννόησης. Κάποια μέρα της εβδομάδας, λόγω αυξημένων υποχρεώσεων της Προέδρου, μπορεί και να μην μπει κατσαρόλα. Και τότε όμως έχω ένα εκατομμύριο άλλες δουλειές να κάνω – πάντα υπάρχει κάτι να κάνεις εδώ, από το να κρατήσεις την κουζίνα σου καθαρή και τακτοποιημένη μέχρι πολλές μικρολεπτομέρειες που επιβάλλει το πρωτόκολλο.

— Στο Προεδρικό Μέγαρο θα γευτεί κανείς αποκλειστικά την ελληνική κουζίνα ή κάνετε και διεθνή πιάτα;

Το μενού που προσφέρουμε είναι ελληνικό, όποιος και αν είναι καλεσμένος. Στο προεδρικό Μέγαρο μαγειρεύουμε με προσήλωση στην ελληνική κουζίνα, την παράδοση, φυσικά και στα εξαιρετικά ελληνικά προϊόντα. Οτιδήποτε δηλαδή αναδεικνύει και υποστηρίζει

τον γαστρονομικό πλούτο της Ελλάδας μας. Τοπικές κουζίνες, τοπικά φαγητά, με λίγο πιο μοντέρνα στοιχεία στη γεύση ή την εμφάνιση. Δεν ξεφεύγουμε από την ελληνική κουζίνα ούτε σε γεύση ούτε σε πρώτη ύλη και αυτό συμβαίνει σε όλες τις εκδηλώσεις είτε είναι κάποιο μενού επίσημου gala είτε είναι finger food, snacks ή ένα απλό κοκτέιλ. Στα πιάτα μας θα δείτε συχνά τραχανά από τη Θεσσαλία, μια τοπική μπατζίνα και άλλες πολλές πίτες, κολοκυθοανθούς με ξινόχοντρο από την Κρήτη, σοφρίτο Κέρκυρας και πολλά άλλα. Άλλωστε και ο καλεσμένος που έρχεται επίσημα στη χώρα μας είναι ένας ταξιδιώτης που θέλει να γνωρίσει τον τόπο εκ των έσω και φυσικά να δοκιμάσει τα τοπικά προϊόντα και τα φαγητά μας.

Όταν έχουμε κάποιον προσκεκλημένο ή κάποιο event μπορεί να ξεκινήσει η προετοιμασία του φαγητού από την προηγούμενη ημέρα. Λαμβάνουμε πάντα υπόψιν θρησκευτικούς περιορισμούς και κάνουμε αλλαγές που μπορεί να προκύψουν λόγω αλλεργιών, δυσανεξιών ή αν είναι κάποιος vegan ή vegetarian. Οι γεύσεις δεν επιτρέπεται να είναι ούτε πολύ βαριές ούτε πολύ extreme. Το επιτελείο του Προεδρικού Μεγάρου, το ΥΠΕΞ και το Τμήμα Δημοσίων Σχέσεων μας ενημερώνει καθημερινά λεπτομερώς για ό,τι είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε.

Ό,τι γεύμα και να δημιουργήσουμε, ωστόσο, είναι πάντοτε αυστηρά στο ίδιο μέγεθος, έχει το ίδιο σχήμα, κόψιμο και σερβίρεται on time σύμφωνα με το πρωτόκολλο. Τα φαγητά μπαίνουν όλα την ίδια στιγμή, παρουσιάζονται σε καθορισμένο χρόνο και οι προσκεκλημένοι μας ταϊζονται όλοι ταυτόχρονα. Όλα λειτουργούν ρολόι. Στο τέλος του δείπνου και μετά από πρόσκληση της Προέδρου, εμφανίζομαι στη σάλα και ακούω τα σχόλια των καλεσμένων. Τότε στην πραγματικότητα χαλαρώνω, αυτή είναι η ξεκούραση και η ανταμοιβή μου.

— Πόσα άτομα απασχολούνται στην κουζίνα του Προεδρικού Μεγάρου;

Καθημερινά, και όταν δεν υπάρχει κάτι επίσημο στο πρόγραμμα, στην κουζίνα είμαι μόνος μου. Όταν όμως έχουμε κάποια εκδήλωση, μπορεί να είμαστε από 3 μέχρι 20 άτομα. Ο αριθμός εξαρτάται από το είδος της εκδήλωσης και τον αριθμό των προσκεκλημένων. Όλα γίνονται κάτω από την επίβλεψή μου, μια και το βάρος και η ευθύνη προς τον καλεσμένο είναι μεγάλη. Με την ομάδα μου έχουμε προετοιμάσει δείπνο με σεβριριστό φαγητό στην κεντρική μας κουζίνα μέχρι και για 200 καλεσμένους.

ΣΤΟ ΠΡΟΕΔΡΙΚΟ ΜΕΓΑΡΟ ΜΑΓΕΙΡΕΥΟΥΜΕ ΜΕ ΠΡΟΣΗΛΩΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΥΖΙΝΑ, ΤΗΝ ΠΑΡΑΔΟΣΗ, ΦΥΣΙΚΑ ΚΑΙ ΣΤΑ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΪΟΝΤΑ. ΟΤΙΔΗΠΟΤΕ ΔΗΛΑΔΗ ΑΝΑΔΕΙΚΝΥΕΙ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΖΕΙ ΤΟΝ ΓΑΣΤΡΟΝΟΜΙΚΟ ΠΛΟΥΤΟ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ ΜΑΣ.

— Έχετε δεξιωθεί πολλές διεθνείς προσωπικότητες, όπως ο Μπιλ Κλίντον και ο Μπαράκ Ομπάμα, ο Χάρι και η Μέγκαν Μαρκλ. Τι φάγατε;

Στον Μπαράκ Ομπάμα είχαμε σερβίρει αρνί του αμπελουργού με κληματοφύλλα, άνηθο, ελληνικά τυριά και σάλτσα λεμονιού. Η σύζυγος του προέδρου της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας ήθελε μουςακά και φυσικά της τον μαγειρέψαμε – που μάλιστα ζήτησε να πάρει και μαζί της! Η Μέγκαν είχε φάει φιλέτο με φρέσκα λαχανικά, ήταν πολύ απλή. Γενικά, οι περισσότεροι είναι απλοί και φιλικοί, κάποιοι μάλιστα μας ζητούν να τους δώσουμε να δοκιμάσουν το διάσημο ελληνικό ελαιόλαδο ή μας ρωτούν για κάποιο ελληνικό κρασί που έχουν ακούσει. Αρκετά συχνά φέρνουν και εκείνοι κάτι από τη χώρα τους οπότε είναι μια αντίστοιχη κίνηση φιλοξενίας και από την πλευρά μας.

Το δείπνο του Μακρόν και της συζύγου του προέδρου της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας ήταν από τις πιο δυνατές στιγμές της ομάδας μας, στιγμές που μας συγκίνησαν, μας «ξύπνησαν» και μας έδειξαν ότι κάτι κάνουμε καλά. Οι καλεσμένοι, όταν περνάνε καλά, σου δείχνουν ζεστασιά στη χειραψία τους, μου έχει τύχει να μου κρατάνε το χέρι επί ένα λεπτό και να μου λένε «μπράβο σεφ», «πολύ ωραίο, πόσο φρέσκο ή νόστιμο ήταν αυτό που μαγειρέψατε» και «ευχαριστούμε».

Όλα αυτά τα επίσημα γεύματα –όπως εκείνα των Μπιλ Κλίντον, Μπαράκ Ομπάμα, Μακρόν, Ερντογάν, Κάρολου– με βοήθησαν να εμβαθύνω περισσότερο στο πρωτόκολλο προετοιμασίας γευμάτων του Προεδρικού Μεγάρου.

— Τι άλλο θυμάστε από επίσημα δείπνα;

Θυμάμαι σίγουρα κάθε 24 Ιουλίου τη Γιορτή της Δημοκρατίας με τα 6.000 περίπου άτομα που παρευρίσκονταν κάθε φορά. Δεν ισχύει τώρα αυτό, είναι πολύ λιγότερα άτομα, τότε όμως επικρατούσε «ωραίος πυρετός μαγειρικών γνώσεων και μυρωδιάς» και άπειρες προετοιμασίες για 5-6 μέρες.

— Η Πρόεδρος της Δημοκρατίας είδαμε με μεγάλη μας χαρά πως θέλοντας να τονώσει τη σύγχρονη ελληνική γαστρονομία έχει αναθέσει αρκετές φορές σε γνωστούς Έλληνες σεφ να επιμεληθούν επίσημα δείπνα. Ποιος είναι ο δικός σας ρόλος τότε;

Όταν έρχονται άλλοι σεφ συνεργαζόμαστε άψογα. Έχουν περάσει γύρω στους 10-15, αν θυμάμαι καλά, όπως ο Σωτήρης Ευαγγέλου, ο Λευτέρης Λαζάρου, ο Αλέξανδρος Παπανδρέου, ο Χριστόφορος Πέσκιας, ο Αλέξανδρος Τσιοτινής, η Κωνσταντίνη Φάκλαρη, ο Μίλτος Αρμένης, ο Γιάννης Μπαξεβάνης. Το μενού που προτείνει τότε ο εκάστοτε guest σεφ, το βλέπει η Πρόεδρος, το επιτελείο και εγώ. Όπως δηλαδή συμβαίνει και στη δική μου περίπτωση, όταν προτείνω κάτι. Ωστόσο, λόγω πρωτοκόλλου, εγώ έχω την τελική επιμέλεια και εποπτεία.

— Ήσασταν «πρώτος σεφ της Ευρώπης» για το 2022, στη Dijon της Γαλλίας. Τι σημαίνει αυτό για εσάς;

Σε συνεργασία με μια ευρωπαϊκή λέσχη 5 κρατών πήγαμε στην Dijon και μαγειρέψαμε ελληνική κουζίνα. Κάναμε πίτες, τραχανά, σουβλάκια, κυλοπίτες με κοτόπουλο, γλυκά του κουταλιού, που τα γεύτηκαν 800 σύνεδροι. Στο τέλος βραβευτήκαμε. Ήταν μια στιγμή που θα θυμάμαι για πάντα. Το να σηκώνεις την ελληνική σημαία σε έναν κατάμεστο χώρο με 2.000-3.000 άτομα, μόνο συγκίνηση σου φέρνει. Γυρνώντας στην Ελλάδα πεισμώνεις, λες ότι δεν έχουμε να ζηλέψουμε τίποτα από άλλες κουζίνες, αντιθέτως είμαστε μια χώρα που έχουμε τα πάντα και μπορούμε να αναμετρηθούμε στα ίσα με τη γαλλική ή την ιταλική κουζίνα.

Μετά από χρόνια δουλειάς έρχονται και οι σημαντικές επιβραβεύσεις. Η συγκίνηση και η εκτίμηση στο πρόσωπό μου από ανθρώπους που με προτείνουν και με στηρίζουν κατά τη διάρκεια της πορείας και μέχρι την κατάκτηση ενός τέτοιου τίτλου σημαίνει πολλά για μένα. Ο Κωνσταντίνος Μουζάκης, πρόεδρος της Λέσχης Αρχιμαγείρων Ακρόπολης Αττικής, ήταν ένα από αυτά τα άτομα.

— Στην πανδημία, με πρωτοβουλία της Προέδρου, προσφέρατε 150 μερίδες φαγητού, τρεις φορές την εβδομάδα, στην κοινωνική κουζίνα «Άλλος Άνθρωπος». Έχετε προσφέρει ανάλογη βοήθεια σε παρόμοιες φιλανθρωπικές οργανώσεις;

Μαγειρέψαμε Δευτέρα, Τετάρτη, Παρασκευή 250 μερίδες φαγητό στην κεντρική κουζίνα του Μεγάρου και το πηγαίναμε στον Κωνσταντίνο Πολυχρονόπουλο (σσ. Άλλος Άνθρωπος), έναν εξαιρετικό άνθρωπο που προσφέρει σημαντικό έργο. Με συγκίνησε το ότι μέσα στα δύο χρόνια που δράσαμε, καταφέραμε και μοιράσαμε 10.000 μερίδες φαγητού. Δεν με κούρασε ποτέ όλη αυτή η διαδικασία μέσα στην πανδημία, αντιθέτως την αναζητούσα. Χαρακτηριστικά θυμάμαι φορές που ήταν να μαγειρέψω στο Προεδρικό Μέγαρο στις 7 το πρωί και εγώ ερχόμουν από τις 5. Το έκανα με τόση λαχτάρα και μπορώ να πω ότι δεν μου έχει τύχει ξανά στην πορεία μου αυτό! Ένα τέτοιο γεύμα έχει άλλη βαρύτητα. Ναι μεν μπορείς να ταΐσεις τον Ομπάμα τη μια μέρα, αλλά μπορείς την επόμενη να ταΐσεις έναν άνθρωπο που σε κοιτάει στα μάτια και το ευχαριστώ του να είναι τόσο μεγάλο που σου δίνει κίνητρο να κάνεις ακόμη περισσότερη προσπάθεια. Η δουλειά μας ακουμπάει ψυχές, γιατί οι κουζίνες φέρνουν λαούς και ανθρώπους κοντά, η δουλειά μας σου δείχνει πού υπάρχει ανάγκη. Είμαστε ανοιχτοί, αν καλεστούμε ξανά σε κάτι ανάλογο, να βοηθήσουμε.

Έχουμε πάει επίσης στον Πειραιά για βοήθεια με τους Γιατρούς Χωρίς Σύνορα, 31 Δεκεμβρίου είχα μαγειρέψει και στην πλατεία Αριστοτέλους στη Θεσσαλονίκη για ανθρώπους που είχαν ανάγκη. Η Προεδρία, κι εγώ προσωπικά, το έχουμε αγκαλιάσει πολύ όλο αυτό. Όπου υπάρχει ανάγκη θέλουμε να προσφέρουμε. Έχω κι εγώ μια ευαισθησία προς τους ηλικιωμένους και τα μικρά παιδιά. Θα ήθελα να μαγειρέψω και σε ένα γηροκομείο, σε έναν παιδικό σταθμό, όπου μπορώ και χρειαστεί είμαι πρόθυμος να το κάνω ξανά και ξανά.

— Πού φαντάζεστε τον εαυτό σας σε κάποια χρόνια; Θα θέλατε να τελειώσετε την καριέρα σας στο Προεδρικό Μέγαρο;

Αν με ρωτάς, σε 5 χρόνια εγώ πάλι εδώ θέλω να είμαι. Θέλω να πιστεύω ότι θα είμαι αποδεκτός ακόμη στο Προεδρικό Μέγαρο, αλλά αυτό δεν είναι κάτι που το καθορίζω εγώ. Ναι, θα μπορούσα να συνεχίσω σε κάποιο εστιατόριο ή σε κάποιο ξενοδοχείο. Ούτως ή άλλως εκεί ήμουν, από εκεί ξεκίνησα και ποτέ δεν το υποβάθμισα. Τα χρόνια που έχω και η εμπειρία μου σαφώς και με κάνουν να έχω ανοιχτούς ορίζοντες για κάτι άλλο, αν οι συνθήκες το φέρουν. Μου αρέσει να «χιτίζω» σταδιακά κάτι όμορφο με τη δουλειά και την επιμονή μου. Το έχω σαν αρχή να κλείνω επαγγελματικές συνεργασίες με τις καλύτερες εντυπώσεις, όπου και αν βρίσκομαι, και πάντα αυτό θα συνεχίσω να κάνω.

Το απόγευμά μου στο Προεδρικό Μέγαρο έκλεισε δοκιμάζοντας από τα χέρια του σεφ ένα ξεχωριστό πιάτο που πιθανότατα δεν θα έχω την ευκαιρία να ξαναγευτώ. Ψάρι γλώσσα με φρέσκο σπανάκι, καυκαλήθρες και σος λεμονιού. Ευχαριστώ για όλα, σεφ! **A**

Γιατί είσαι αναβλητικός

Αν η αναβλητικότητα δεν αφορά στην τεμπελιά, τότε τι είναι;

Του ΛΟΥΚΑ ΒΕΛΙΔΑΚΗ

Μήνες τώρα έχω στο μυαλό μου μία «δουλειά σπιτιού» – να βγάλω από δύο συρτάρια που ασφουκτιούν όλα τα t-shirts, να αποφασίσω ποιο φοράω και ποιο όχι (το 90%) και να τα δώσω σε ανθρώπους που τα έχουν ανάγκη, ώστε να απελευθερώσω (και) χρήσιμο χώρο. Δεν το έχω κάνει, το παραπέμπω στο μέλλον. Πολλές φορές, ενώ είμαι ξαπλωμένος, απλώς καίδεύω με το βλέμμα τα συρτάρια, πλην όμως δουλειά με αυτόν τον τρόπο δεν γίνεται – κι έτσι εγείρονται ερωτήματα: είμαι τεμπέλης, κουρασμένος ή αναβλητικός; Στα αγγλικά, η λέξη «procrastinate» (=αναβολή), ετυμολογικά, προέρχεται από το λατινικό ρήμα *procrastinare* που σημαίνει αναβάλλω για αύριο. Αλλά εδώ μάλλον έχουμε κάτι περισσότερο από μια οικειοθελή καθυστέρηση. Η αναβλητικότητα προέρχεται επίσης από την αρχαία ελληνική λέξη *ακρασία*: κάνοντας κάτι ενάντια στην καλύτερη κρίση μας. Μία μίνι έρευνα μου προκάλεσε ακόμα περισσότερες απορίες – είδα ότι διανοίγεται μπροστά ένα θέμα σημαντικό και μεγάλο, που απασχολεί πολύ κόσμο: είτε ανθρώπους που τους βασανίζει η αναβλητικότητα είτε ψυχολόγους που προσπαθούν να την αποκρυπτογραφήσουν.

«Ποια είναι η διαφορά της τεμπελιάς με την αναβλητικότητα;» ρώτησα την ψυχολόγο-ψυχαναλύτρια **Αναστασία Νικολάου**, σε μία απόπειρα δημιουργίας ενός οδικού χάρτη, που εν τέλει θα φωτίσει την έννοια: «Η αναβλητικότητα ως πράξη αρκετά συχνά συγχέεται με την τεμπελιά. Στην ουσία όμως μιλάμε για δύο διαφορετικά φαινόμενα στην ανθρώπινη συμπεριφορά. Η αναβλητικότητα αφορά στην καθυστέρηση ή την αναβολή μιας εργασίας μέχρι ο χρόνος να γίνει εξαιρετικά πιεστικός ή ακόμα και να υπερβεί κανείς τα χρονικά περιθώρια που τίθενται για τη διεκπεραίωσή της. Στην αναβλητικότητα το άτομο θα εκτελέσει την εργασία την τελευταία στιγμή και θα καταβάλει τεράστια ενέργεια ώστε να την ολοκληρώσει. Θα καταναλώσει, επίσης, πολύ χρόνο αναλύοντας το τι θα κάνει, γεγονός που επιτείνει την παράταση χρόνου. Υπάρχει, ωστόσο, γνήσιο ενδιαφέρον για την εργασία και μια διάθεση αυτή να γίνει σωστά».

Αναστασία Νικολάου

γική. Το άτομο καθυστερεί το έργο συνειδητά με σκοπό την εξασφάλιση ενός άριστου αποτελέσματος. Η υπερβολική ανάλυση μπορεί να ενισχύει την αναβλητικότητα. Το άτομο αναλώνεται σε κάθε είδους υπολογισμούς και σενάρια με αποτέλεσμα το φαινόμενο της «παράλυσης της ανάλυσης». Ο αντίκτυπος και το βάρος της επιτυχίας είναι ένας ακόμα απροσδόκητος λόγος για αναβλητικότητα. Πολλοί άνθρωποι αισθάνονται δέος μπροστά στο να αντιμετωπίσουν τις απαιτήσεις που απορρέουν μετά την επίτευξη ενός στόχου».

Υπάρχουν άλλοι παράγοντες; «Η αναβλητικότητα συνδέεται ακόμα με την ανάγκη των ανθρώπων για τη διατήρηση της ελευθερίας και της ανεξαρτησίας τους μέσα από την αποφυγή της προσαρμογής τους σε προκαθορισμένα χρονοδιαγράμματα. Η διάθεση να δοκιμάσει κανείς τα όρια του χρόνου, του εαυτού του και των άλλων και ταυτόχρονα να παραδώσει μια ολοκληρωμένη δουλειά, φανερώσει την τάση ενός πνεύματος να διατηρήσει στο ακέραιο και να χαράξει μια δική του μοναδική πορεία και να εφεύρει ένα προσωπικό τρόπο να λειτουργεί, διατηρώντας παράλληλα τον έλεγχο της ζωής και του εαυτού του. Θα μπορούσε να είναι δηλαδή η έκφραση ενός ατομικισμού που αντιστέκεται στις πιέσεις των πολλών και επιθυμεί να διαφοροποιείται».

Μπορούμε στο βάθος του δρόμου να εντοπίσουμε την έννοια της κατάθλιψης; «Η αναβλητικότητα μπορεί βεβαίως να αποτελεί και ένα σύμπτωμα κατάθλιψης. Η απελπισία, η απάθεια, η απουσία διάθεσης, κινήτρου και ενέργειας καθιστούν εξαιρετικά δύσκολο το να ξεκινήσει και να διεκπεραιώσει κανείς εγκαίρως μία εργασία. Η ιδεοψυχαναγκαστική διαταραχή της προσωπικότητας προκαλεί ομοίως αναβλητικότητα, καθώς συνδέεται άρρηκτα με την τελειομανία και την αναποφασιστικότητα, τις επίμονες σκέψεις, αναλύσεις και αμφιβολίες. Η Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής/Υπερκινητικότητα (ΔΕΠΥ) συνδέεται επίσης με την αναβλητικότητα. Η αδυναμία συγκέντρωσης και εστίασης, η εύκολη απόσπαση της προσοχής και η δυσκολία να καταπιαστεί εκ νέου κανείς με το αντικείμενο της εργασίας του, καθιστούν τη διάθεση για αναβολή ενός έργου σχεδόν μονόδρομο».

Τι μπορούν να κάνουν οι γονείς ώστε να μην καλλιεργήσουν την αναβλητικότητα στα παιδιά τους; «Ακούγεται κλισιό ή αυτονόητο, ωστόσο το ζωντανό παράδειγμα των γονέων αποτελεί την αποτελεσματικότερη οδό αντιμετώπισης της αναβλητικότητας στις συμπεριφορές των παιδιών. Επιπλέον, η τήρηση ενός σταθερού προγράμματος δραστηριοτήτων, υποχρεώσεων, φαγητού, ύπνου, διαβάσματος και παιχνιδιού βοηθούν το παιδί να παραμένει ενεργητικό και δημιουργικό χωρίς να εξαντλείται και να ματαιώνεται. Τα όρια – που συχνά δεν τηρούνται γιατί τα παιδιά τείνουν να τα εξερευνούν και οι γονείς τείνουν να τα χαλαρώνουν για διάφορους λόγους – βοηθούν επίσης τη βαθύτερη κατανόηση της σημασίας της ισορροπημένης διαχείρισης του χρόνου και των ενασχολήσεων. Η έγκαιρη διάγνωση μαθησιακών διαταραχών, αλλά και της ΔΕΠΥ είναι ζωτικής σημασίας τόσο για την αντιμετώπιση της αναβλητικότητας ως ένα από τα συμπτώματα που εμφανίζονται, αλλά κυρίως της ομαλής ψυχοσυναισθηματικής ανάπτυξης των παιδιών και της καλλιέργειας της αυτοεκτίμησής τους».

Πώς μπορεί ένας ενήλικας που συνειδητοποιεί ότι έχει πρόβλημα αναβλητικότητας, να αλλάξει; Υπάρχουν βήματα ή τεχνικές; «Οι επιπτώσεις της αναβλητικότητας στη ζωή ενός ατόμου δεν πρέπει να υποτιμώνται. Δεν έχει να κάνει μόνο με την κακοδιαχείριση του χρόνου. Βαθμιαία αποφέρει σοβαρή αποδιοργάνωση στην προσωπική, κοινωνική και επαγγελματική ζωή, βαθιά αισθήματα δυσαρέσκειας, δυσφορίας με τον εαυτό απειλώντας την ψυχική μας υγεία και ισορροπία. Το πρώτο και σημαντικότερο βήμα είναι η αναγνώριση και παραδοχή του προβλήματος. Στη συνέχεια είναι απαραίτητη η εννημέρωση και η αναζήτηση της κατάλληλης βοήθειας. Είναι δυνατό να επιχειρήσει κάποιος να κινητοποιηθεί, εφαρμόζοντας τεχνικές όπως είναι το να μάθει να φτιάχνει ένα πρόγραμμα ή μια λίστα με όσα έχει να κάνει καθημερινά και να τα συμβουλεύεται συχνά. Να εντοπίσει τους παράγοντες που του αποσπούν την προσοχή και να τους αποφύγει. Να θέσει μικρότερους, πιο απλούς και πιο εύκολους στόχους πριν την επίτευξη του τελικού, στην προσπάθεια περιορισμού του άγχους και της τελειομανίας. Να ενθαρρύνει τον εαυτό του κάθε φορά που καταφέρνει να διατηρεί το πρόγραμμα ή να ολοκληρώνει ένα βήμα πριν το τελικό αποτέλεσμα. Να αναζητά στήριξη όταν νιώθει ότι αποσπάται ή βυθίζεται εκ νέου στο μοτίβο της αναβλητικής συμπεριφοράς. Η ψυχοθεραπεία αποτελεί πάντοτε μια καλή επιλογή όταν νιώθουμε πως μόνοι μας δεν μπορούμε να καταφέρουμε όσα επιθυμούμε. Είναι ένας από τους δρόμους που οδηγούν τόσο στην προσωπική ανάπτυξη όσο και στη διερεύνηση της σχέσης που έχουμε με τον κόσμο και τον εαυτό μας. Μέσα στη θεραπευτική πράξη, ο καθένας –πέρα από όσα μπορεί να είναι κοινά για όλους– νοηματοδοτεί προσωπικά όσα τον περιβάλλουν και τον αφορούν».

— Άρα η τεμπελιά είναι άλλο πράγμα; «Η τεμπελιά αντίθετα χαρακτηρίζεται από την έλλειψη ενδιαφέροντος για μια εργασία, την ελάχιστη επένδυση χρόνου και προσπάθειας από την πλευρά του ατόμου προκειμένου να αναλάβει και να ολοκληρώσει τις υποθέσεις του. Στην τεμπελιά απουσιάζει η ανάληψη ευθύνης, η ενσυναίσθηση, η ντροπή, το άγχος και η έννοια της υποχρέωσης απέναντι στους άλλους. Το άτομο τείνει να δικαιολογεί τη συμπεριφορά του και να μην αναγνωρίζει στον εαυτό του υπαιτιότητα».

— Στην περίπτωση της αναβλητικότητας, υπάρχει έλλειψη αυτοπειθαρχίας; «Η έλλειψη αυτοπειθαρχίας συνδέεται περισσότερο με την τεμπελιά, στην οποία εντοπίζουμε μια αντιδραστικότητα και μια αδιαφορία σε κανόνες και υποχρεώσεις και πολύ λιγότερο με την αναβλητικότητα που έχει διαφορετικές αιτιάσεις».

— Τι είναι αυτό που κάνει τους ανθρώπους να προτιμούν να επωμίζονται το κόστος της αναβλητικότητας; «Με μια πρώτη ανάγνωση, η αναβλητικότητα μοιάζει με ένα πρόβλημα διαχείρισης χρόνου και μια αδυναμία να θέσει κανείς ένα πρόγραμμα. Ωστόσο, σε ένα ασυνείδητο επίπεδο, οι αναβλητικοί άνθρωποι έχουν τους δικούς τους σοβαρούς λόγους, που τους ωθούν να αναλάβουν το κόστος μιας τέτοιας συμπεριφοράς».

— Αναβλητικότητα παρατηρείται όταν πρόκειται για στρεσογόνες ενέργειες που πρέπει να γίνουν, π.χ. μια επίσκεψη σε γιατρό, αλλά και για ευχάριστες, π.χ. ένα κόμπι. Υπάρχει διαφοροποίηση ανάμεσα σε είδη αναβλητικότητας; «Στους αναβλητικούς ανθρώπους συνήθως συνυπάρχουν ένα έντονο άγχος και μια χαμηλή αυτοεκτίμηση. Η αναβλητικότητα, λοιπόν, κάτω από ένα τέτοιο φως θα μπορούσε να "ανακουφίσει" το άτομο, καθώς το προστατεύει από την έκθεση σε σοβαρότερα άγχη και ανασφάλειες που αδυνατεί να διαχειριστεί, όπως το άγχος για την υγεία, αλλά και το άγχος της απόδοσης και ο φόβος της αποτυχίας. Αυτό αφορά ακόμα και ευχάριστες ενασχολήσεις, αφού μια κακή εικόνα εαυτού πυροδοτεί την ανασφάλεια της έκθεσης, της κριτικής και του δίπολου επιτυχία-αποτυχία που εδράζει στην προσέγγιση ενός αναβλητικού ανθρώπου με τα πράγματα και τον τρόπο που σχετίζεται με τον κόσμο».

— Υπάρχουν ψυχολογικοί παράγοντες που καλλιεργούν τη νοοτροπία της αναβλητικότητας; «Η αναβλητική προσωπικότητα διακρίνεται για την επικράτηση της αγωνίας και του φόβου της αποτυχίας έναντι της διάθεσης για κινητοποίηση και αυτοκυριαχία. Παρατηρούμε χαμηλή συνήθως αυτοεκτίμηση και φόβο απέναντι στην κριτική και σε ένα ενδεχόμενο αποτέλεσμα κατώτερο των προσδοκιών και των απαιτήσεων τόσο του ίδιου του ατόμου, όσο και των άλλων. Η τελειομανία αποτελεί επίσης καθοριστικό παράγοντα αυτού του τύπου αναβλητικότητας που μελετητές ονομάζουν ως ενεργ-

Η ΡΙΖΑ ΤΗΣ ΑΝΑΒΛΗΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΠΩΣ ΜΑΣ ΕΠΗΡΕΑΖΕΙ

Η κύρια διαφορά της τεμπελιάς με την αναβλητικότητα είναι ότι η αναβλητικότητα είναι η μη αναγκαία αναβολή ενεργειών που πρέπει ή ακόμα και που θέλουμε να κάνουμε, και που αν δεν κάνουμε πιθανότατα θα έχουμε κάποιες συνέπειες, οι οποίες μπορεί να είναι δυσάρεστες. Για παράδειγμα να αναβάλουμε μια αναγκαία επίσκεψη σε γιατρό, ενώ έχουμε κάποια συμπτώματα, την πληρωμή ενός λογαριασμού (ενώ έχουμε τη δυνατότητα να τον πληρώσουμε) μέχρι να μας κόψουν το ρεύμα ή την ενασχόληση με εκείνο το χόμπι που θέλουμε πολύ να αρχίσουμε και που γνωρίζουμε ότι θα μας ευχαριστήσει.

Η τεμπελιά είναι απλά η έλλειψη διάθεσης και θέλησης να κάνουμε κάτι – που όμως μπορεί τελικά και να το κάνουμε. Για παράδειγμα, ο Μίλτος Τεντόγλου έχει δηλώσει ότι είναι τεμπέλης – και είναι Ολυμπιονίκης! Αν ήταν αναβλητικός μπορεί να μην πήγαινε καν στις προπονήσεις ή να ανέβαλλε την ενασχόληση με τον αθλητισμό μέχρι να είναι πολύ αργά για να πετύχει τις ίδιες επιδόσεις.

Τεμπελιά –για παράδειγμα– είναι επίσης το να απλώνουμε τα ρούχα και να κάνουμε μέρες να τα μαζέψουμε γιατί προτιμάμε να χαλαρώσουμε στον καναπέ. Η αναβλητικότητα θα ήταν να κάνουμε τόσο καιρό να μαζέψουμε τα ρούχα, ενδεχομένως γιατί προτιμάμε να κάνουμε κάτι άλλο, ώστε τελικά να έχουν αλλοιωθεί από τον ήλιο ή τη βροχή, ή να τα έχει πάρει ο αέρας με αποτέλεσμα να πρέπει να πάρουμε καινούργια. Παρεμπιπτόντως, μια ακόμα διαφορά είναι ότι ο αναβλητικός άνθρωπος μπορεί να καταπαστεί με κάτι δείχνοντας έντονο ζήλο, προκειμένου να αναβάλει εκείνο που θέλει να κάνει ή που γνωρίζει πως θα έπρεπε να προτεραιοποιήσει. Ο τεμπέλης απλά δεν θέλει να καταβάλλει μεγάλη προσπάθεια ή την κάνει καταναγκαστικά.

Οι ρίζες και των δύο είναι παρόμοιες και βρίσκονται στη διαδικασία της μάθησης και της μίμησης: Έχουμε πολύ περισσότερες πιθανότητες να κάνουμε κάτι αν γνωρίζουμε/έχουμε μάθει ότι θα αισθανθούμε επιβράβευση, και αν περιτριγυρίζομαστε από ανθρώπους που κάνουν παρόμοια πράγματα, που έχουν παρόμοιους στόχους ή/και υψηλά επίπεδα κινητοποίησης. Και στη ρίζα της μάθησης βρίσκεται η ντοπαμίνη, η ορμόνη της επιβράβευσης.

Όταν μεγαλώνουμε παιδιά τιμωρώντας τα σκληρά για τα λάθη που κάνουν, ενώ καταβάλλουν προσπάθειες να επιτύχουν κάτι, όταν τα αποθαρρύνουμε από το να ασχοληθούν με τα ενδιαφέροντά τους (γιατί εμείς δεν τα θεωρούμε σημαντικά ή γιατί εμείς φοβόμαστε ότι θα αποτύχουν), περνάμε το μήνυμα ότι «μόνο το τέλειο είναι αρκετά καλό» και το παιδί μαθαίνει να μην κάνει καθόλου κάτι αν δεν γνωρίζει ότι το αποτέλεσμα θα είναι τέλειο.

Φυσικά, ούτε από πριν μπορούμε να γνωρίζουμε τα αποτελέσματα των προσπαθειών μας, όχι 100% τουλάχιστον, ούτε η τελειότητα είναι κάτι εφικτό.

Παρομοίως η αναβλητικότητα μπορεί να καλλιεργείται και από την υπερπροστατευτικότητα των γονέων, η οποία επίσης αντανακλά δικούς τους φόβους: «Μην το κάνεις εσύ, θα το κάνω εγώ για σένα,

Νικόλ Ερίνη

εσύ δεν μπορείς». Έτσι τα παιδιά μαθαίνουν ότι «δεν μπορούν», αλλά και ότι κάποιος άλλος θα κάνει την προσπάθεια που θα έπρεπε να καταβάλλουν τα ίδια.

Με αυτούς τους τρόπους διαπαιδαγώγησης στην ουσία αποσυντονίζουμε την υγιή διαδικασία ρύθμισης της ντοπαμίνης στον αναπτυσσόμενο εγκέφαλο των παιδιών και –μεγαλώνοντας– αισθάνονται, πολλές φορές ασυνείδητα, ότι δεν έχει νόημα να προσπαθήσουν γιατί δεν θα επιβραβευστούν ή μπορεί ακόμα και να τιμωρηθούν.

Όσον αφορά στη μίμηση, αυτή εμπεριέχει και το στοιχείο της λογοδοσίας. Όταν περιτριγυρίζομαστε από ανθρώπους μη-αναβλητικούς, που σημειώνουν πρόοδο στη ζωή τους και δεν συναντούν τα προβλήματα που επιφέρει η αναβλητικότητα, αισθανόμαστε κατά κάποιον τρόπο ότι «πρέπει» κι εμείς να κάνουμε τα ανάλογα βήματα, ειδικά αν θα αισθανθούμε πως «μένουμε πίσω», ακόμα και ντροπή. Επίσης γνωρίζουμε ότι θα λάβουμε αναγνώριση από το περιβάλλον αυτό. Πάλι, δηλαδή, παίζει ρόλο η ντοπαμίνη.

Υπάρχει όμως και το πολιτισμικό στοιχείο, αφού το πώς οργανώνουμε τη ζωή μας πολύ συχνά αντανακλά τα επίπεδα οργάνωσης στο περιβάλλον στο οποίο ζούμε και τη γενικότερη κουλτούρα. Επιπλέον, η ζωή μας έχει αποκτήσει πολύ γρήγορους ρυθμούς και έχουμε «εθιστεί» στην άμεση ικανοποίηση – έτσι έχουμε πολύ μικρότερες πιθανότητες να καταβάλουμε μια προσπάθεια αν γνωρίζουμε ότι είναι χρονοβόρα ή ότι θα πάρει αρκετό χρόνο να επιφέρει τα επιθυμητά αποτελέσματα. Πάντα «ζυγίζουμε» την προσπάθεια και το κόστος με το κέρδος. Όταν θέλουμε πολύ να χτίσουμε για παράδειγμα μια επιχείρηση αλλά υπάρχει μεγάλο οικονομικό ρίσκο, αναβάλλουμε όλες τις ενέργειες που θα οδηγούσαν στην ίδρυσή της, ακόμα και τις ανέξοδες (π.χ. μια υποτυπώδη αρχική έρευνα αγοράς).

Δηλαδή, να μην στη ρίζα της αναβλητικότητας βρίσκεται η ντοπαμίνη, τα επίπεδα της οποίας εξαρτώνται σε τεράστιο βαθμό από τον τρόπο που μεγαλώσαμε, κι αυτή όμως επηρεάζεται στη συνέχεια από το κοινωνικό περιβάλλον και τις οικονομικές συνθήκες στις οποίες ζούμε.

Τέλος, είναι πολύ συχνό το φαινόμενο ένας άνθρωπος να είναι πολύ αναβλητικός σε έναν τομέα της ζωής του, αλλά καθόλου σε έναν άλλον. Φερ' ειπείν, να είναι πολύ συνεπής στην εργασία του αλλά καθόλου στην προσωπική του ζωή. Επίσης μπορεί να αναβάλλει μια πολύ σημαντική συζήτηση με τον/τη σύντροφό του γιατί δεν έχει τις συναισθηματικές αντοχές να την κάνει ή γιατί φοβάται ότι θα οδηγήσει σε χωρισμό κι έτσι προτιμά την παράταση μιας μη υγιούς συνύπαρξης. Αυτό συμβαίνει γιατί έχει μάθει ότι από την εργασία θα έχει σίγουρα κάποιο είδος επιβράβευσης (τον μισθό, την κοινωνική αναγνώριση και καταξίωση, τις καλές σχέσεις με τους συναδέλφους κ.λπ.) και παράλληλα ότι οι προσωπικές του ανάγκες δεν έχουν σημασία, δεν αφορούν κανέναν και άρα «δεν χρειάζεται» να είναι προτεραιότητα. **Α**

Η Νικόλ Ερίνη είναι κοινωνική λειτουργός - κοινωνιολόγος.

Η ΚΥΡΙΑ ΔΙΑΦΟΡΑ ΤΗΣ ΤΕΜΠΕΛΙΑΣ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΑΒΛΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΙΝΑΙ ΟΤΙ Η ΑΝΑΒΛΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΕΙΝΑΙ Η ΜΗ ΑΝΑΓΚΑΙΑ ΑΝΑΒΟΛΗ ΕΝΕΡΓΕΙΩΝ ΠΟΥ ΠΡΕΠΕΙ 'Η ΘΕΛΟΥΜΕ ΝΑ ΚΑΝΟΥΜΕ, ΚΑΙ ΠΟΥ ΑΝ ΔΕΝ ΚΑΝΟΥΜΕ ΠΙΘΑΝΟΤΑΤΑ ΘΑ ΕΧΟΥΜΕ ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ ΔΥΣΑΡΕΣΤΕΣ

ΕΣΥ ΓΙΑΤΙ ΓΥΡΙΣΕΣ;

**Τρεις νέοι επιστήμονες,
η Ειρήνη Καπόγιαννη,
ο Παναγιώτης Τζούρας
και ο Δημήτρης
Κούτρης, διηγούνται
στην ATHENS VOICE
τους λόγους που
τους οδήγησαν να
επιστρέψουν στη χώρα**

Της ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ ΚΑΜΠΟΣΟΥ

Φωτό: ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΗΣ

ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ 2008-2017 εγκατέλειψαν τη χώρα περίπου 500.000 νέοι με προσόντα και δεξιότητες υψηλού επιπέδου, αναζητώντας εργασία στο εξωτερικό. Πρόκειται για το 4,6% του συνολικού και πιο παραγωγικού πληθυσμού, εκ των οποίων, όπως έχει υπολογίσει ο ΣΕΒ (Σύνδεσμος Επιχειρήσεων και Βιομηχανιών), το 51,4% ανήκει στην ηλικιακή κατηγορία 25-44 και το 70% είναι απόφοιτοι ανώτατης εκπαίδευσης.

Όλοι ξέρουμε κάποιον που ανήκει σε αυτό το τρομακτικό νούμερο του μισού εκατομμυρίου – παλιό συμφοιτητή, γείτονα, συγγενή, που αποφάσισε να μετακομίσει στο εξωτερικό για να «χτυπήσει πόρτες», εκεί που οι απολαβές και οι συνθήκες εργασίας είναι καλύτερες και το ακαδημαϊκό περιβάλλον πιο οργανωμένο. Έφυγαν από την Ελλάδα, αρχικά προσωρινά, ώσπου τους απορρόφησε για πάντα η ζωή εκεί. Κακά τα ψέματα, όταν ζεις για ένα διάστημα χρόνων στο εξωτερικό και χτίζεις τον κοινωνικό σου περίγυρο, δεν είναι εύκολο να τα γκρεμίσεις όλα σε μια μέρα και μετά να τα δημιουργήσεις από την αρχή. Ειδικά όταν μπαίνεις στο τριπάκι να κατακτήσεις μια δύσκολη γλώσσα η απόφαση έχει ήδη παρθεί, έχεις συμφιλιωθεί με την ιδέα ότι θα επισκέπτεσαι την Ελλάδα πλέον στις διακοπές. Πρόσφατη έρευνα του Πανεπιστημίου Μακεδονίας δείχνει πως οι περισσότεροι Έλληνες μετανά-

Ειρήνη Καπόγιαννη

Παναγιώτης Τζούρας

Δημήτρης Κούτρης

στης δεν ενδιαφέρονται να επιστρέψουν στη χώρα καθώς έχουν εξασφαλίσει ένα καλό βιοτικό επίπεδο, με ποσοστό 67% (περίπου δύο στους τρεις) να απαντούν ότι δεν υπάρχει πιθανότητα επιστροφής μέσα στα επόμενα πέντε χρόνια – μόνο το 5% ανέφερε ότι προγραμματίζει την επιστροφή του σε αυτό το διάστημα. Ποιοι παράγοντες θα μπορούσαν να τους πείσουν; Το 38% θα σκεφτόταν να επιστρέψει με την εστίαση της αγοράς και του κράτους στην έρευνα και την καινοτομία και το 28% με την εδραίωση της αξιοκρατίας στην επιλογή προσωπικού.

Υπάρχουν κι αυτοί που ανήκουν στη μειοψηφία, εξειδικεύτηκαν σε συγκεκριμένους τομείς και όσο έστηναν την καριέρα τους στο εξωτερικό περίμεναν γι' αυτό το «right momentum», ώσπου να εντοπίσουν κάποιο κενό στην ελληνική αγορά και να επιστρέψουν για να το καλύψουν, παρά τα πάγια προβλήματα της ελληνικής πραγματικότητας. Νέοι που είδαν ελπίδα και πρόσφορο έδαφος για ανάπτυξη στην έρευνα, τις επιστήμες, την ιατρική, με τις εταιρείες να αναγνωρίζουν σημαντικά πλεονεκτήματα

στην πρόσληψή τους, διευρυμένη οπτική, διεθνή εμπειρία και πρόσβαση σε τεχνολογία του εξωτερικού. Ταυτόχρονα η επιθυμία τους να βρίσκονται κοντά στις οικογένειές τους, η ποιότητα ζωής στην Ελλάδα και η πανδημία έδωσαν μια επιπλέον ώθηση στη λήψη της απόφασης επαναπατριsmού. Κάποιοι επωφεληθήκαν κι από το φορολογικό καθεστώς καθώς για μια 7ετία θα έχουν ελάφρυνση εισοδήματος κατά 50% και απαλλαγή από το τεκμήριο κατοχής και χρήσης Ι.Χ. εάν μεταφέρουν τη φορολογική τους κατοικία στην Ελλάδα με σκοπό να ασκήσουν ατομική επιχειρηματική δραστηριότητα στη χώρα.

Σήμερα μάλιστα, όπως μας λένε, οι φίλοι τους που ζουν στο εξωτερικό βλέποντας το παράδειγμά τους, τους έχουν σαν δίαυλο για να επιστρέψουν κι αυτοί θέτοντας ερωτήματα όπως: «Ξέρεις αν άνοιξε κάποια θέση εκεί που δουλεύεις εσύ;». Ο Παναγιώτης Τζούρας, ο Δημήτρης Κούτρης και η Ειρήνη Καπόγιαννη, που έκαναν την επιθυμία τους πράξη και η επιλογή τους δικαίωσε, διηγούνται στην ATHENS VOICE την ιστορία τους.

ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΠΟΓΙΑΝΝΗ

Σπούδασε οδοντιατρική στην Αθήνα και στη συνέχεια έφυγε για την εξειδίκευσή της στην Ορθοδοντική, στο Ντίσελντορφ. Μετά από 7 χρόνια (2011-2019) επέλεξε να επιστρέψει και παράλληλα με το κλινικό της έργο ίδρυσε το «Back to Greece», ένα επαγγελματικό και κοινωνικό δίκτυο αλληλοϋποστήριξης που διευκολύνει τον επαναπατριsmό και το νέο ξεκίνημα στην Ελλάδα, με 2000 ενεργά μέλη αυτή τη στιγμή.

«Όταν ολοκλήρωσα την τριετή μου ειδικότητα στο Ντίσελντορφ μου δόθηκε η ευκαιρία να εργαστώ στο μεγαλύτερο ιδιωτικό οδοντιατρείο της Γερμανίας. Ήταν πρωτόγνωρη εμπειρία διότι δεν είχα ξαναδεί κάτι τέτοιο στην Ελλάδα. Το ιατρείο απασχολούσε 200 άτομα προσωπικό και είχε όλες τις ειδικότητες της οδοντιατρικής, εκτός της Ορθοδοντικής. Ανέλαβα, λοιπόν, τη Διεύθυνση της Κλινικής σε ηλικία 26 ετών – μια τόσο μεγάλη ευκαιρία στη Γερμανία αλλά και ευθύνη ταυτόχρονα – και η εμπειρία μου από τα 4 χρόνια που εργάστηκα εκεί ήταν τεράστια. Στο εξωτερικό σου δίνονται μεγάλες επαγγελματικές ευκαιρίες όταν είσαι νέος και φυσικά με τις ανάλογες αποδοχές. Μπορώ να πω ότι αυτή ήταν η δουλειά των ονείρων μου, με σπουδαία εμπειρία και επαγγελματική καταξίωση σε πολύ γρήγορο χρονικό διάστημα. Ταυτόχρονα ταξίδευα πολύ συχνά για να μεταφέρω τις γνώσεις των πρωτοπόρων ορθοδοντικών τεχνικών από το Πανεπιστήμιο του Ντίσελντορφ σε πανεπιστήμια και ορθοδοντικούς του εξωτερικού.

Η ζωή μακριά από την Ελλάδα μπορεί να σου δίνει τεράστιες επαγγελματικές δυνατότητες και ευκαιρίες, αλλά σίγουρα δεν είναι εύκολο να ζεις μακριά από την πατρίδα σου, να δημιουργείς το μέλλον σου και να ανησυχείς για το αν θα μείνεις και πάντα στο εξωτερικό. Ο κορωνοϊός, πιστεύω, επηρέασε πολλούς στην απόφαση της επιστροφής. Ο κύριος λόγος όμως είναι η έλλειψη της οικογένειας. Επιθυμούν να επιστρέψουν ώστε να βρίσκονται κοντά στα αγαπημένα τους πρόσωπα και για να επιχειρούν στο περιβάλλον που θέλουν να ζήσουν μελλοντικά.

Το «Back to Greece» είναι μια ιδέα που είχα μέσα από τη δική μου ιστορία. Το έντονο δίλημμα της επιστροφής μου και οι δυσκολίες που αντιμετώπισα με ώθησαν στη σκέψη της δημιουργίας ενός δικτύου που ενώνει τους Έλληνες επιστήμονες του εξωτερικού που επιστρέφουν και αυτούς που θέλουν να επιστρέψουν – με στόχο να παρέχει βοήθεια και να διευκολύνει τον επαναπατριsmό. Είναι πάρα πολλοί οι νέοι Έλληνες που ζουν στο εξωτερικό και έχουν έντονη την επιθυμία της επιστροφής, αλλά διστάζουν γιατί έχουν χτίσει μια ασφαλή ζωή εκεί. Χρειάζονται πληροφόρηση για το πώς είναι η κατάσταση στην Ελλάδα, ποιες είναι οι δυσκολίες και οι συνθήκες που θα αντιμετωπίσουν, αν υπάρχουν θέσεις εργασίας και αν αυτοί που γύρισαν είναι ευχαριστημένοι – μερικά από τα ζητήματα που τους απασχολούν. Η ομάδα μας δίνει πληροφορίες σε όσους επιθυμούν να επιστρέψουν ανάλογα με το επάγγελμά τους, μέσω δικτύωσης με συναδέλφους που έχουν επιστρέψει. Ταυτόχρονα, όσοι επιστρέφουν χρειάζονται υποστήριξη στο νέο ξεκίνημα. Έχουν ζήσει τόσα χρόνια στο εξωτερικό και έχουν αποκοπεί κοινωνικά και επαγγελματικά από την Ελλάδα. Μέσω των συχνών συναντήσεων της ομάδας μας δίνεται η δυνατότητα επαγγελματικής δικτύωσης, εύρεσης εργασίας, αλλά και κοινωνικοποίησης σε ένα περιβάλλον νέων που έχουν πολλά κοινά από τη ζωή στο εξωτερικό. Το όραμα της ομάδας είναι να βοηθήσουμε να επιστρέψουν περισσότεροι νέοι από το εξωτερικό, να μεταφέρουμε τις γνώσεις και την τεχνολογία μας στην πατρίδα μας και φυσικά μέσα από την ένωσή μας να βοηθήσουμε τη χώρα μας».

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΤΖΟΥΡΑΣ

Είναι συγκοινωνιολόγος και γύρισε από την πόλη του Ντελφ της Ολλανδίας το 2020 έχοντας πολλές προτάσεις για δουλειά, σε ένα επάγγελμα από το οποίο στην Ελλάδα λίγοι βιοπορίζονται. Σήμερα εργάζεται στο κομμάτι της έρευνας στο ΕΜΠ, δουλεύοντας παράλληλα πάνω στο διδακτορικό του για τον συγκοινωνιακό σχεδιασμό.

«Βρέθηκα στην Ολλανδία το 2017 για μεταπτυχιακό και δουλειά. Ήμουν στη φάση της διπλωματικής, όταν αντιλήφθηκα ότι βρισκόμουν στο πικ της αβεβαιότητας στα εργασιακά εδώ κι έχοντας βιώσει την οικονομική κρίση στο έπακρο όσο βρισκόμουν στο προπτυχιακό μου. Ξεκίνησα να βελτιώνω τα αγγλικά μου και να ψάχνω διεξόδους στο εξωτερικό. Τότε πίστευα ότι δεν υπάρχει η επιλογή της επιστροφής – έφυγα με την ιδέα ότι θα μείνω μόνιμα. Είχα ανακοινώσει στους γονείς μου από την αρχή ότι θα ζήσω στο εξωτερικό γιατί εκεί θα μπορούσε να εκτιμηθεί η γνώση μου και να κάνω κάτι εξειδικευμένο, καθώς ως συγκοινωνιολόγος είναι δύσκολο να μπει στην αγορά εργασίας της Ελλάδας. Φτάνοντας στο πανεπιστήμιο του Ντελφ παρατήρησα τις φανταστικές εγκαταστάσεις, με ένα απέραντο αναγνώστηρο, υποδομές για όλες τις δραστηριότητες και γενικά δεν υπήρχε καμία σχέση με την εικόνα που βλέπουμε στα ελληνικά πανεπιστήμια κτιριακά ή στο θέμα εξοπλισμού και καθαριότητας – ένα φαινόμενο ελληνικό αφού ακόμα και στις αναπτυσσόμενες χώρες μπορείς να δεις καλύτερους πανεπιστημιακούς χώρους. Το ελληνικό πανεπιστήμιο, όμως, με είχε καλύψει από άποψη γνώσεων, επάρκεια στο αντικείμενο και στον τρόπο σκέψης ώστε να ανταπεξέρχομαι στο εξωτερικό.

Ξεκίνησα σιγά σιγά να εργάζομαι σε ένα ινστιτούτο οδικής ασφάλειας, με το αυστηρό 8άωρο των 9-5, με συγκεκριμένη ώρα lunch break, και αυτό που έμαθα είναι ότι ενώ στην Ελλάδα το θεωρούμε θετικό για κάποιον να δουλεύει πολύ, στην Ολλανδία το θεωρούν αρνητικό. Πιστεύουν ότι αν δεν τελειώσες τις απαιτήσεις της δουλειάς μέσα στο 8ωρο, σημαίνει ότι είσαι ανεπαρκής. Παράλληλα, κανείς δεν ενοχλεί συνάδελφο ή συμφοιτητή το ΣΚ. Από την άλλη, έτσι δεν εντοπίζεις εύκολα ανθρώπους που έχουν μεράκι και ζήλο για τη δουλειά τους. Έπειτα στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν τους πρακτικάρους ως τα παιδιά που βγάζουν φωτοτυπίες και ψήνουν καφέ, στα ολλανδικά meetings ο «νούμερο ένα» του γραφείου ζητά την άποψή του για σημαντικά θέματα. Όσον αφορά τους μισθούς, στην Ευρώπη δεν υπάρχει κάτι σαν το αμερικανικό, το ολλανδικό ή γερμανικό όνειρο, όπου αν δουλεύεις σκληρά θα βγάλεις τσουβάλια με χρήματα. Ο υπάλληλος θα πάρει όσο πιστεύουν ότι χρειάζεται για να έχει ένα αξιοπρεπές βιοτικό επίπεδο, που αυτό είναι πολύ καλύτερο από το ελληνικό – αν και ένα μεγάλο ποσοστό του μισθού φεύγει στο ενοίκιο.

Η στιγμή που τα ζύγισα ήταν όταν άκουσα για μια θέση στην Ελλάδα στον τομέα μου και ξεκίνησα να δουλεύω από απόσταση, με καθόλου καλά λεφτά. Έγινε, όμως, η αρχή και σήμερα είμαι στην Αθήνα στο κομμάτι της έρευνας και βιοπορίζομαι από αυτό. Στην Ευρώπη γύρω από τα πανεπιστήμια αναπτύσσονται ομάδες έρευνας σε διάφορα πεδία που απασχολούν μηχανικούς. Αυτό εξελίσσεται σιγά-σιγά και στην Ελλάδα. Με την ομάδα μου, στο εργαστήριο που εργάζομαι, ετοιμάζουμε προτάσεις και διεκδικούμε χρηματοδότηση ανάλογα με τις προκηρύξεις που βγαίνουν. Το τελευταίο διάστημα κάνω focus σε ερευνητικά προγράμματα που αφορούν μοντέλα προσομοιώσεων σχετικά με τα ηλεκτρικά πατίνια και την ηλεκτροκινητικότητα, με στόχο να αναπτυχθεί μια καινοτομία που στο μέλλον θα μπορούσε να χρησιμοποιηθεί ως προϊόν, αλλά και στα «on demand» λεωφορεία που χωρίς σταθερή συχνότητα και στάσεις θα δουλεύουν ανάλογα με τη ζήτηση εκεί που δεν είναι οικονομικά βιώσιμη μια σταθερή λεωφορειακή γραμμή».

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΟΥΤΡΗΣ

Ανήκει στους ελάχιστους νέους που έχουν εξειδικευση στην εφαρμοσμένη φιλοσοφία. Ένα πεδίο που τώρα ακούγεται στην Ελλάδα και σχετίζεται με το κομμάτι των business, των bio-ethic, της διαφάνειας σε μια επιχείρηση και στον τρόπο που διαχειρίζονται τα στελέχη τους εργαζομένους. Ορμώμενος από τον covid που έφερε τα πάνω κάτω και παρά τις προοπτικές που είχε για εργασία, επέστρεψε το 2021 και τώρα εργάζεται σε μια ελληνική εταιρεία στο τμήμα του ανθρώπινου δυναμικού με απώτερο στόχο να συστήσει και να εισάγει τη γνώση του.

«Σπούδασα φιλοσοφία στην Πάτρα χωρίς να ξέρω πού θα με οδηγήσει. Ήξερα ότι ήθελα να ασχοληθώ μελλοντικά με κάτι έχοντας καλό θεωρητικό background και στην πορεία να πάω στο εξωτερικό με στόχο να μάθω πώς θα μπορούσε να αντικείμενό μου να γίνει πιο πρακτικό. Στην Ευρώπη υπάρχουν δύο μεταπτυχιακά πάνω στο Applied Ethics, ένα στην Ουτρέχτη κι ένα στη Σουηδία. Το 2019 αποφάσισα να πάω στο πρώτο. Οι φόβοι μου ήταν πολλοί, «πώς θα πάω εκεί, πώς θα ζήσω και πώς θα μου έρθουν τα πράγματα»... αλλά στο βάθος ήταν αυτό που ήθελα.

Στην Ουτρέχτη κινούνταν όλα σε άλλους ρυθμούς ζωής, με επίκεντρο την αποδοτικότητα, μια μεγάλη φοιτητούπολη με νεαρούς καθηγητές, με άμεση πρόσβαση. Στην πορεία ξεκίνησα να εργάζομαι στο κομμάτι των Data Ethics, σε μια τράπεζα με έδρα το Άμστερνταμ, σε ένα διεθνές περιβάλλον – με παρουσία σε 40 χώρες – με σκοπό τον εντοπισμό του πώς θα χειρίζονταν οι υπάλληλοί της τα δεδομένα πηκικά, λαμβάνοντας υπόψη τη διαφορετική οργανωσιακή κουλτούρα κάθε χώρας και παρακολουθώντας πώς θα επηρέαζε αυτό τη λειτουργία της τράπεζας. Δεν θα ξεχάσω μια μέρα που επιχειρήσα να κάτσω λίγο παραπάνω μετά τη λήξη της βάρδιας, ο manager το τόνισε σε όλη την ομάδα για να μάθουν ότι παραλίγο να αφήσω πίσω τον προσωπικό μου χρόνο για τη δουλειά – ο σεβασμός της προσωπικής ζωής.

Ήταν η ανασφάλεια που προκάλεσε η πανδημία που με έσπρωξε να επιστρέψω και να κάνω μια νέα αρχή στην Ελλάδα, αφού θεώρησα πως η εφαρμοσμένη ηθική, που συζητιόταν κυρίως στους ακαδημαϊκούς κύκλους αλλά όχι πρακτικά, χρειαζόταν ενδεχομένως τα κατάλληλα άτομα με τις αντίστοιχες ιδέες για να τη φέρουν στο προσκήνιο και νέες εταιρείες που δίνουν τον χώρο σε τέτοιες πρωτοβουλίες. Ξεκίνησα να εργάζομαι σε μια τέτοια, τη Phoenix Engineering Hellas, στο τμήμα των προσλήψεων. Το HR δεν είναι απλή υπόθεση. Ένας υπάλληλος μερικές φορές δεν είναι ικανοποιημένος μόνο με έναν καλό μισθό, θέλει να ξέρει ότι βρίσκεται σε έναν χώρο με όραμα που λειτουργεί με τα σωστά μέσα και οι αξίες που ενστερνίζεται είναι σύμφωνες με αυτές που προωθεί η εταιρεία σε κάθε επαγγελματική συνδιαλλαγή. Γενικά η νέα γενιά δεν θέλει να δουλεύει για εργοδότες χωρίς ιδανικά, κάτι που τώρα γίνεται αντιληπτό και φέρνει αλλαγές». **A**

CITY GUIDE

Μόπως Motivation (κίνητρο) και Movement (κίνηση). Power όπως «δύναμη». Συνεχίζοντας τις δράσεις της για την ενδυνάμωση ανάπηρων καλλιτεχνών (γνωρίμες και από τη διοργάνωση Europe Beyond Access), η Στέγη του Ιδρύματος Ωνάση αφιερώνει ένα τετραήμερο σε παραστάσεις χορού και θεάτρου, προβολές, εργαστήρια και ένα συνέδριο για ζητήματα που απασχολούν καλλιτέχνες με και χωρίς αναπηρία. «Μια γιορτή για τις δυνάμεις εκείνες που μετατρέπουν, μέσω της τέχνης, τις προσωπικές αλήθειες σε βιώματα, εν δυνάμει κοινά για όλες, όλους και όλα μας, είναι το M-POWER» αναφέρουν η Χριστίνα Λιάτα και η Ντόρα Βουγιούκα που υπογράφουν τον σχεδιασμό και την οργάνωση της παραγωγής. «Καλλιτέχνες με και χωρίς αναπηρία ανεβαίνουν στη σκηνή για να αποδώσουν ξανά την έννοια της δυνατότητας με τολμηρά έργα, που έχουν στο επίκεντρο την προσωπικότητα, την αυθεντικότητα, την ευθραυστότητα, τη ρωγμή, τη φροντίδα, την αποδοχή και, κυρίως, τη γιορτή της διαφορετικότητας».

Την Τετάρτη 26 Απριλίου η διεθνής ομάδα Back to Back Theatre παρουσιάζει την ταινία της «Shadow». Αφηγείται την ιστορία μιας ομάδας ακτιβιστών που πραγματοποιούν μια δημόσια συνάντηση σε μια απέλπιδα προσπάθεια να σώσουν τον κόσμο, ώσπου ανακαλύπτουν πως το μεγαλύτερο εμπόδιο είναι οι ίδιες τους οι προκαταλήψεις. Από 27 έως 29 Απριλίου, το φεστιβάλ μάς συστήνει δύο νέες ελληνικές παραγωγές. Ευρύτερα γνωστή από τη sold out παράσταση «Ερωτευμένα άλογα» και λίγο πριν επιστρέψει στο Φεστιβάλ Αθηνών, η ομάδα Εν Δυνάμει και η χορεύτρια και χορογράφος Βιτόρια Κωτσάλου παρουσιάζουν το «Solar», μια παρτιτούρα κίνησης και λόγου για το πώς η αποδοχή επηρεάζει τη ζωή, τις σχέσεις, την ευτυχία μας. Το «Ephemeral body» της Βαλασίας Συμεωνίδου, πάλι, είναι μια αυτοβιογραφική χορευτική περφόρμανς που σκιαγραφεί το ταξίδι αποθεραπείας και την αναζήτηση της σωματικής ταυτότητας της δημιουργού, η οποία βιώνει πλέον κινητική αναπηρία. Το τελευταίο διήμερο του φεστιβάλ, όμως, κάνει στάση στην Αθήνα και η περφόρμανς «The Dan Daw show» του Αυστραλού queer καλλιτέχνη Dan Daw, μια προσωπική συνάντηση σεξουαλικού παιχνιδιού που υπήρξε υποψήφια για τα Εθνικά Βραβεία Χορού της Βρετανίας το 2021. - Ιωάννα Γκομούζα

INFO Στέγη Ιδρύματος Ωνάση, Συγγρού 107, 26-29 Απριλίου. Εισιτήρια: 2111981784, γραμμή για ΑμεΑ 2130178036, tickets.onassis.org.

M-POWER

Μια γιορτή δημιουργίας και ενδυνάμωσης στη Στέγη

Ένα φεστιβάλ για τη δύναμη, τα κίνητρα και το αύριο των καλλιτεχνών με και χωρίς αναπηρία

The Dan Daw Show, Europe Beyond Access Festival 2023

ΕΠΙΛΟΓΕΣ

Μη χάσετε αυτή την εβδομάδα

12

Θέατρο, συναυλίες, εκθέσεις, προβολές. Πολιτιστικές προτάσεις που μας εντριγκάρουν

Της ΙΩΑΝΝΑΣ ΓΚΟΜΟΥΖΑ

Για να καταχωριστείτε στους οδηγούς της Α.Υ., στείλτε δελτία Τύπου 2 εβδομάδες πριν από την προγραμματισμένη ημερομηνία. Ταχυδρομικώς στη διεύθυνση Χαρ. Τρικούπη 22, 10679 Αθήνα ή στο fax 210 3617310 ή στο avguide@athensvoice.gr

1 Μια νύχτα στην Επίδαυρο

«Μια γλίστρα από τα ύψη στα τάρταρα» είναι για τον Νίκο Καραθάνο η νέα του σκηνοθετική πρόταση, από την έξαρση της ξέφρενης κωμωδίας στο τραγικό κενό της ύπαρξης και πίσω. Μετά το τέλος μιας σπουδαίας παράστασης, οι σπουδαίοι καλλιτέχνες αλληλοαποθεώνονται, μπαίνουν λιμασμένοι σε μια πασίγνωστη ταβέρνα και χυμάνε ο ένας στον άλλον σε ένα μακελειό που τους οδηγεί στον Κάτω Κόσμο με τη γεύση της τυρόπιτας στο στόμα. Επί σκηνής ένας πολυμελής θίασος καταξιωμένων ερμηνευτών (Χάρης Αλεξίου, Θανάσης Αλευράς, Έμιλυ Κολιανδρή, Γιάννης Κότσιφας, Χρήστος Λούλης, Γαλήνη Χατζηπασάλη κ.ά.).

Εθνικό Θέατρο, Κτήριο ΡΕΘ, ημεράρα 22 Απριλίου

2 Θεατρικό ντεμπούτο στην Τρικόρφων

Μετά το «Νυχιάνγκ» και το «Labor», ένα ακόμη κείμενο-καρπός της Σχολής Πυροδότησης Θεατρικής Γραφής του θεάτρου Πορεία, κάνει πρεμιέρα. Με πρωταγωνιστή τον Μαρκ, έναν εσωστρεφή ταλαντούχο συγγραφέα, ο οποίος προσλαμβάνει τον εξωστρεφή Τζέικ για να παρουσιάζεται αντ' αυτού στο κοινό, το «Garamond 12» της Μαρίας Δριμή πραγματεύεται τα θέματα της ταυτότητας και της δειλίας να αντιμετωπίσουμε τη ζωή. Τι σκηνοθεσία –την πρώτη του στην Ελλάδα– υπογράφει ο **Κωνσταντίνος Βασιλακόπουλος**, απόφοιτος της Ακαδημίας Θεάτρου και Χορού του Άμστερνταμ, ο οποίος έχει μαθητεύσει πλάι στον Ιβο βαν Χόβε.

Θέατρο Πορεία, 24 Απριλίου-30 Μαΐου

3 Ασλάνογλου και Ψαρράς στις «Σκηνές από ένα γάμο»

«Χρειάστηκαν δύομισι μήνες για να γράψω αυτές τις σκηνές. Μου πήρε μια ολόκληρη ενήλικη ζωή για να τις ζήσω» έλεγε ο Ίνγκμαρ Μπέργκμαν για την τηλεοπτική σειρά που έγραψε πριν από μισόν αιώνα και γνώρισε παγκόσμια επιτυχία ως κινηματογραφική ταινία. Η ιστορία της Μαρριάνε και του Γιόχαν, που αποτυπώνει τη φθορά μιας συζυγικής σχέσης, παρουσιάζεται από την **Ελενα Καρακούλη** με τους **Μαρίνα Ασλάνογλου** και τον **Νίκο Ψαρρά**, σε μια παράσταση για το υπαρκτικό πεδίο συνάντησης, αλλά και σύγκρουσης με τον **Άλλο**.

Δημοτικό Θέατρο Πειραιά, σκηνή Ωμέγα, πρεμιέρα 21 Απριλίου

4 «Τεκμήρια αναπνοής» και μνήμης

Ένα ανοιχτό αρχείο από θραύσματα μνημοσύνης που δομούνται με τρόπο συνειρμικό, προσωπικό και συλλογικό, ενορχηστρώνουν στη νέα τους έκθεση η **Πάσκουα Βοργιά** και ο **Πάυλος Φυσάκης**. Ετερόκλητες εικόνες που άλλοτε τράβηξαν οι ίδιοι κι άλλοτε προέρχονται από οικογενειακά αρχεία και ιστορικά ντοκουμέντα, ξετυλίζουν σε δέκα κεφάλαια μιαν αφήγηση για το παρόν και το παρελθόν, το προσωπικό και το συλλογικό, για τον χρόνο και την πόλη, για τον πόθο και τον θάνατο.

Φιλολογικός Σύλλογος Παρνασσός, 20 Απριλίου - 17 Μαΐου

© ΠΑΥΛΟΣ ΦΥΣΑΚΗΣ

©ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ ΜΑΡΤΑΛΙΑΣ

5 Η «Αλίκη» μονολογεί

Πώς μια γυναίκα, στη δύση πλέον της ζωής της, αναλογίζεται τις παιδικές της περιπέτειες στη... χώρα των θαυμάτων; Στη νέα παράσταση του **Γρηγόρη Χατζάκη**, η Ελένη Ζιώγα συναντά την Αλίκη του Λιούις Κάρολ. Με όχημα τη μετάφραση της Παυλίνας Παμπούδη και σε αλληλεπίδραση με την ηχητική σκηνογραφία του Βύρωνα Κατρίτση, αφηγείται την ιστορία της εγείροντας προβληματισμούς για τον χρόνο, την ταυτότητα, τη ζωή και το επέκεινα. **BIOS, προεμέρα 24 Απριλίου**

8 Μουσικές με άρωμα findesiecle

Στον πλούτο του **γαλλικού συμφωνικού ρεπερτορίου των τελών του 19ου αιώνα** μάς ταξιδεύει η **Φιλαρμόνια Ορχήστρα Αθηνών**, υπό τη διεύθυνση του **Βύρωνα Φιδετζή** και συμπράττοντας με τον πιανίστα **Θοδωρή Τζοβανάκη**. Παρουσιάζουν συνθέσεις των **Κλωντ Ντεμπουσύ, Μωρίς Ραβέλ, Σεζάρ Φρανκ και Βενσάν ντ'Εντύ, από μια εποχή καθοριστική για τον ευρωπαϊκό πολιτισμό. Μέγαρο Μουσικής Αθηνών, 22 Απριλίου στις 20:30**

©Α. ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ

6 Χορεύοντας και τραγουδώντας την «Ωραία μυλωνά»

Ένας νεαρός χωρίς πατρίδα φεύγει από τον μύλο όπου ήταν παραγός και ψάχνει την τύχη του σ' έναν άλλο νερόμυλο, όπου ερωτεύεται την κόρη του μυλωνά. Με άξονα τη φωνή και την κίνηση και ελάχιστα σκηνικά αντικείμενα, σε ένα περιβάλλον όπου κυριαρχεί το πράσινο φως, η μεσόφωνος **Λένια Ζαφειροπούλου** και ο χορογράφος και χορευτής **Τάσος Καραχάλιος** ακολουθούν τον περιπλανώμενο ήρωα και ερμηνεύουν τον κύκλο τραγουδιών των Βίλχελμ Μύλλερ και Φραντς Σούμπερτ, ένα μουσικό «μυθιστόρημα» που σημάδεψε το κίνημα του ρομαντισμού.

Εναλλακτική Σκηνή Εθνικής Λυρικής Σκηνής, 21 Απριλίου στις 20:30 & 23 Απριλίου στις 19:30

TENDTS

7 Μουσικόραμα παντός ρυθμού

Νέο ραντεβού αυτό το Σαββατοκύριακο σε βιομηχανικό σκηνικό στον Βοτανικό. Με την υπογραφή των **&Beyond και Needless**, δίνει έμφαση στην αναπτυσσόμενη ελληνική σκηνή και τον μουσικό πλουραλισμό της. Από την fusion-jazz των Kepleris Free και την αιθέρια, ψυχεδελική αναπτορ του Bhukhurah στον σκοτεινό ηλεκτρο-κόσμο του Γιάννη Βεσλεμέ και της παρέας του, στον fusion dance ήχο των Tendts και στην post wave των AMKA. Δεν θα λείψουν τα DJ sets από το δίδυμο της Entropia Records, τους Andreas Mitrelis & Mr. Z (Veego Records) και τους resident DJs του Needless mobile party. **ΠΛΥΦΑ, 22 και 23 Απριλίου, 17:30-23:30**

©ΠΑΤΡΟΚΛΟΣ ΣΚΑΦΙΑΣ

9 Η «Ανατολή» από τον Βαγγέλη Θεοδωρόπουλο

Είκοσι έξι χρόνια μετά τον «Κοινό λόγο», ο γνωστός σκηνοθέτης αναμετρείται ξανά με τη γραφή της **Έλλης Παπαδημητρίου**. Με συνοδοιπόρους του τους ηθοποιούς Μανώλη Μαυροματάκη, Ελένη Ουζουνίδου, Μιχάλη Τιτόπουλο, Αποστόλη Ψυχράμη και Δημήτρη Καπουράνη ξετυλίγουν τις διαδρομές Μικρασιατών προσφύγων οι οποίοι προσπαθούν να στεριώσουν στην καινούργια πατρίδα. «Η Ανατολή» ανέβηκε τον περασμένο Ιούλιο για δύο παραστάσεις στον αρχαιολογικό χώρο της Τίρυνθας στο πλαίσιο των εκδηλώσεων «Όλη η Ελλάδα ένας πολιτισμός».

Θέατρο του Νέου Κόσμου, προεμέρα 20 Απριλίου

10 Ένας «θερισμός» αδιεξόδων

Έξι χρόνια μετά τη σκηνοθεσία του Δημήτρη Τάρλου στο Εθνικό Θέατρο, είναι η σειρά του **Γρηγόρη Καραντινάκη** να καταπιαστεί με το έργο του Δημήτρη Δημητριάδη. Κείμενο-σχόλιο για τον ξεπεσμό του δυτικού πολιτισμού της υπερ-αφθονίας και της δήθεν κοσμοπολίτικης ζωής, παρακολουθεί δύο ζευγάρια και μια εργένισσα φίλη τους να βουλιάζουν στην κυνική ανία και τις ματαιώσεις τους σε ένα πολυτελές ξενοδοχείο στο Ακαπούλκο. **Θέατρο 104, 24 Απριλίου - 30 Μαΐου**

11 «Στον παράδεισο» του Βαγγέλη Χατζηγιαννίδη

Σε μία πρότυπη σωφρονιστική μονάδα στο ιδιόκτητο νησί του μεγάλου Έξαρχου οι κατάδικοι εκτίουν την ποινή τους απολαμβάνοντας την ομορφιά της φύσης. Μέσα σ' αυτήν την υπό όρους ελευθερία και το ειδυλλιακό περιβάλλον σιγοβράζουν πάθη, έριδες, συνομωσίες και προδοσίες. Να το σκηνικό για το καινούργιο έργο του **Χατζηγιαννίδη** που παρουσιάζουν Μαρία Αιγινίτου και ο Γιώργος Παλούμης.

Θέατρο Αργού, 26 Απριλίου - 14 Μαΐου

©ΓΙΑΝΝΗΣ ΠΡΩΤΗΣ

12 «154 Bertha» στο Υπόγειο του Τέχνης

Ένας άντρας, κατά τη γνώμη του, ιδεολόγος· η γυναίκα του, η οποία θεωρεί εαυτόν πραγματίστρια· η αδελφή της που πιστεύει ότι όλο και κάτι θα αξίζει τον κόπο· ένα κορίτσι αδιάφορο για πόθο και ζωή· ένα αγόρι που βλέπει μπρος και πίσω, με θράσος περισσό «σοφό» ερήμην. Μια κωμικοτραγική ιστορία για μια οικογένεια σε αδιέξοδο και το χάσμα γενεών, το έργο της **Ελσας Ανδριανού** αποτελεί τη νέα δουλειά της Ομάδας ΟΠΕΡΑ και του Θεωδωρή Αμπαζή.

Θέατρο Τέχνης Καρόλου Κουν, 20 Απριλίου - 7 Μαΐου

Ραντεβού –στο άγνωστο σπίτι– για φαγητό. Κάτι ανάμεσα σε ντί-νερ πάρτι και σόσιαλ κλαμπ, μια νέα τάση στον γαστρονομικό μας χάρτη, αφουγκράζεται την εποχή και διοργανώνει τα πιο νόστιμα to know us better, με ό,τι ήθελε προκύψει.

Τα πριβέ δείπνα ανήκουν σε όλες τις εποχές, ακόμη και στη φάση του πιο στριμωγμένου εγκλεισμού. Κινούνται ανάμεσά μας αλλά δεν τα βλέπουμε γιατί τυγχάνει να είμαστε κοινοί θνητοί. Στο παραδοσιακό σινιέ τους μοτίβο, ένας οπωσδήποτε επώνυμος σεφ καλείται να μαγειρέψει και να σερβίρει, έναντι αμοιβής του πανακρίβου, ένα προνομιούχο κοινό το οποίο ο οικοδεσπότης δεξιώνεται στα απέραντα τετραγωνικά της εκπάγου καλλονής σουπερ-κατοικίας του. Κάποτε, φτάνουν στ' αυτιά μας σαν κουτσομπολιά, από κείνα που από το ένα αυτί μπαίνουν και από το άλλο βγαίνουν, καθότι ποσώς μας αφορούν.

Πριν δέκα περίπου χρόνια, τα guerilla diners –όπως τα είπαμε τότε για να καταλαβαίνόμαστε μεταξύ μας– εμφανίστηκαν ως πρωτοποριακή μόδα και στη δική μας πρωτεύουσα. Τα έντυπα τα αποθέωσαν. Τα τιμήσαμε όπου τα βρήκαμε, αλλά εκείνο το μπαλόνι ξεφούσκωσε ταχύτατα και γρήγορα το πήρε το ποτάμι. Σε κείνα τα πρώτα της νέας εποχής, δημοκρατικά και για όλο τον κόσμο πριβέ, άνοιγες απλά το σπίτι σου και μαγειρεύες. Είτε είχες ντοκτορά στην κρεμ πατισιέρ, είτε απλά τα κουτσοκιάφερνες με ένα παστίτσιο, είτε, ακόμα πιο απλά, δεν ήξερες να βράσεις ούτε αυγό. Και να σου μανα-ξανά τα πριβέ τραπέζια ξαναστρώνονται ως νέα, καυτή από τον φούρνο, τάση για το αίσιον 2023. Σοσιαλμιντιακά ραντεβού ανακοινώνονται και κλείνονται πάραυτα, κάτι υπόγειο ψήνεται εκεί κάτω στις νέες γενιές, όσο εμείς οι γηραιότεροι ιδρώνουμε για ένα στασιδι-κράτηση στις χοτ νέες εστιατορικές αφίξεις. Μετά τον εγκλεισμό, η νεότητα διψά για κάτι καινούργιο, για την αλλαγή που όλοι αφουγκραζόμαστε και καθείς από το μετερίζι του προσπαθεί να της δώσει μορφή με δικά του λόγια. Αυτά τα νέα πριβέ εμφανίζονται πιο οργανωμένα, πιο ε-

παγγελματικά και μαγειρεύονται από νέους σεφ, ανθρώπους της δουλειάς με βαριά βιογραφικά, τα οποία σκορπίστηκαν στους τέσσερις ανέμους του κοβιντοϊού.

Το Πούλμαν, αυτή τη στιγμή εμφανίζεται ως το πιο δημοφιλές και μαζί του προτίμηση να ταξιδέψω. Ως μη-οδηγός και δεινή λάτρης των ΚΤΕΛ, μου ακούστηκε πιο οικεία μια διαδρομή στην άγνωστη αθηναϊκή νύχτα με ένα γαλάζιο πούλμαν του '50 –έτσι το φαντάστηκα. Μοναδική ευχή, να μη μου τύχει ο διπλανός ευτραφής που πέφτει πάνω σου ροχαλίζοντας όσο τρέχουν τα χιλιόμετρα.

Η πρώτη φορά μιας τέτοιας κατάστασης έχει την αγωνία της. Εύκολα κλείνεις την παρουσία σου, δυσκολεύεσαι σαν φτάσει η ώρα της συνέλευσης – 7.30 ακριβώς, έλεγαν οι οδηγίες πλεύσης που θα σου αποσταλούν. Είναι λίγο σαν γκομενικό... τι να φρορέσω, πώς θα βρω το σπίτι, τι ύφος θα έχω όταν μου ανοίξουν, τι θα γίνει κι άμα προκύψει κανένας μη επιθυμητός από τα παλιά –η Αθήνα, μικρό χωριό είναι– και θέλω να το βάλω στα πόδια; Φοράς, λοιπόν, κάτι περιποιημένο καθημερινό να μη μοιάζεις σαν τη συμπεθέρα στον γάμο, κάνεις μερικές πρόβες στον καθρέφτη, χαλαρές γκριμάτσες της κοινωνικότητας, όσο για το τελευταίο... πληρώνεις τα ευρώ-ρήτρα της μη εμφάνισής σου και ανακοινώνεις πως αποχωρείς γιατί μόλις σου τηλεφώνησαν ότι προσγειώθηκαν εξωγήινοι στο μπαλκόνι σου. Και, φυσικά, έχεις φροντίσει να εμφανιστείς συνοδευόμενος για να μοιραστείς την κακουχία της πρώτης αμπαρίας. Εγώ, κανόνισα να οχυρωθώ ανάμεσα στην κολλητή μου, Ιωάννα, τον ανιψιό μου και διάσημο jeune premier, Αργύρη Πανταζάρα, και την τηλεοπτική και θεατρική star Σίσσυ Τουμάση –παιδιάθεν φίλη του οικοδεσπότη– ώστε να στραφούν τα φλας προς τις διασημότητες. Είμαι και κοντή, να μείνω στα αόρατα μετόπισθεν, μέχρι να βρω ποια από τις κοσμικές μου μάσκες αρμόζει περισσότερο στο τοπίο. Είναι περίεργο να χτυπάς το κουδούνι σε μια πολυκατοικία της διπλανής πόρτας στο κέντρο, περίεργο να σου ανοίγει μια πόρτα που προσγειώνεται κατευθείαν σε ένα σπιτίσιο κουζινάκι μια σταλιά, όπου δυο αγόρια ετοιμάζουν κάτι που φαίνεται να

ΒΓΗΚΑ ΓΙΑ ΦΑΓΗΤΟ ΜΕ ΑΓΝΩΣΤΟΥΣ

Το νέο πρόσωπο του **private dining** στρώνει το τραπέζι του κατόπιν ραντεβού στο πιο φρέσκο chef's table. Τα νέα dinner parties μάς φέρνουν πιο κοντά και αυτό το είχαμε ανάγκη κι ας μην το ξέραμε.

Της ΕΛΕΝΗΣ ΨΥΧΟΥΛΗ

ΕΙΝΑΙ ΛΙΓΟ ΣΑΝ
ΓΚΟΜΕΝΙΚΟ...
ΤΙ ΝΑ ΦΟΡΕΣΩ,
ΠΩΣ ΘΑ ΒΡΩ ΤΟ
ΣΠΙΤΙ, ΤΙ ΥΦΟΣ
ΘΑ ΕΧΩ ΟΤΑΝ
ΜΟΥ ΑΝΟΙΞΟΥΝ,
ΤΙ ΘΑ ΓΙΝΕΙ ΑΜΑ
ΠΡΟΚΥΨΕΙ
ΚΑΝΕΝΑΣ ΜΗ
ΕΠΙΘΥΜΗΤΟΣ
ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΛΙΑ
-Η ΑΘΗΝΑ, ΜΙΚΡΟ
ΧΩΡΙΟ ΕΙΝΑΙ-
ΚΑΙ ΘΕΛΩ
ΝΑ ΤΟ ΒΑΛΩ
ΣΤΑ ΠΟΔΙΑ;

είναι τσακωμένο με τη μικροαστική –εσύ πες το και φοιτητική– αύρα του χώρου. Η αμηνανία, μου μεταφέρεται σε αγχωμένα κύματα και από την άλλη πλευρά. Είναι δύσκολο να ανοίξεις την πόρτα του πατρικού σου στον κάθε άγνωστο, είναι δύσκολο να μαγειρεύεις για 10 συγκεκριμένους που πρέπει πάση θυσία να ικανοποιήσεις, εί-
σε ρεστοράν για μια βραδιά. Ένα μπέρδεμα ανάμεσα στο ιδιωτικό και το δημόσιο που ξεμπερδεύει αμέσως όταν σκάει σαν ήλιος εμπρός σου το χαμόγελο της Χρύσας-οικοδέσποινας, να σου συστήσει την ομήγυρη. Ο Κώστας, λοιπόν, είναι νεότερος και σεφ που ξεκίνησε την καριέρα του στο 7 sins της Αθήνας. Ακολούθησε εκπαίδευση στη Βαρκελώνη, εργασία στο τριάστερο Hermanos Torres, ύστερα ήρθε το Λονδίνο όπου δούλεψε στο δυάστερο Sketch και το μονάστερο Barrafina. Πίσω στην Ελλάδα δούλεψε σαν private chef στη Σίφνο. Κι ενώ επεξεργαζόταν τα όσα έζησε, έμαθε και διδάχτηκε ψάχνοντας μια επαγγελματική κατάληξη... να σου η Χρύσα-αρχιτέκτων και φίλη, κορίτσι που το 'χε από πάντα να καλέι κόσμο και να οργανώνει τραπεζώματα και πάρτι, του προτείνει την ιδέα που σε λίγο θα γίνει το supper club τόλμημα. Γιατί θέλει τόλμη να δεχτεί σε ένα ταπεινό διαμερισμάκι τον ανοίκειο ξένο, να μετατρέψεις ένα δωματάκι μια σταλιά που χωρά ίσα ίσα το τραπέζι σε μια ωραία ατμόσφαιρα, η οποία ευτυχώς προσπερνά το ντεκόρ και εστιάζει στο πιάτο και στην παρέα των ανθρώπων. Η Χρύσα τα έχει στολίσει όλα απλά, με ωραία, ρομαντικά φώτα, μοσχοβολιστά λουλούδια, τα ονόματά μας στο σίτινγκ, μουσική από το κινητό. Η βεράντα –θέα ουρανό και ταράτσες πολυκατοικιών, κομμάτι της πιο αληθινής Αθήνας– έχει βολέψει τον καναπέ και τις πολυθρόνες του σαλονιού που εξορίστηκε για να στηθεί το εγχείρημα, ιδανική παρένθεση για να καντίσουμε ένα τσιγάρο, να πούμε δυο κουβέντες ανάμεσα στα πιάτα, να 'ρθει και ο Κώστας μεταξύ των ετοιμασιών να ακουμπήσει το άγχος του.

Ξεκινάμε με ζυμωτό ψωμί, ελαιόλαδο του μπαμπά ανάμεικτο με λάδι από τυρί μανούρα, δυο κόκκους αλάτι. Έρχεται το amuse bouche πιατάκι, σαν παιχνιδάκι-μινιατούρα, ένα

Ιωάννα Σταμούλη,
Ελένη Ψυχούλη,
Αργύρης Πανταζάρας,
Σίσσυ Τουμάση,
οι γνωστοί-άγνωστοί
της προχθεσινής παρέας

λεπτό, δαντελένιο, χειροποίητο ταρτάκι με τσίρο, πίκλα παντζάρι, κουλί από πατζαρόφυλλα, σάλτσα πιστού με μαιντανό. Μέχρις εδώ, τη βγάζουμε με κομψές μπουκιές αμύχνης σιωπής, μερικά χαμόγελα, «Εσένα πώς είπες ότι σε λένε».

Στη σούπα με αβγά ψαριού, γλώσσα μοσχαρίσια, τριμμένη πατάτα, σελινόριζα και καμένο πράσο, ξέρουμε πια πως οι τρεις πανομοιότυπες ξανθές, γαλανομάτες πεντάμορφες (Δέσποινα, Βικτώρια και Κλαούντια) μένουν στη Γερμανία και αντιμετωπίζουν το σημερινό δείπνο σαν κρυμμένη τουριστική ατραξιόν, ξέρουμε ότι το αγόρι απέναντι το λένε Κώστα και είναι σεφ και ότι μαζί με τη Μαρία έχουν δικό τους εστιατόριο στη Φολέγανδρο, ξέρουμε ότι η Μαρία, η Κλαούντια και ο Γιάννης που δουλεύουν στη διαφήμιση δηλώνουν χίστερ και εντελώς περιέργοι για ό,τι πρωτότυπα καινούργιο, ξέρουμε επίσης ότι εγώ και η Ιωάννα ανεβάσαμε τον ηλικιακό δείκτη κατακόρυφα, αφού κανείς εδώ δεν φαίνεται να έχει πατήσει τα 30 – άντε τα 30φεύγα. Μας παρηγορεί ο Κώστας λέγοντας ότι έχουν ξανάρθει ανάλογες γηραιές κυρίες της ηλικίας μας, οι οποίες προσαρμόστηκαν όπως το κέικ στη φόρμα του!

Στο υπέροχο μοσχαρίσιο ταρτάρ με τον πλούσιο φρέσκο κόλιανδρο και τα εξωτικά αρώματα από γκαλάνγκαλ, λέμονγκρας και λάιμ μαγιονέζα πάνω σε στικ πολέντας με φρέσκο φύλλο σίσο... ο πάγος έχει σπάσει. Θορυβούμε, γελάμε, μπλέκουμε τις ζωές και τις απόψεις μας σε ενδιαφέρουσες κουβέντες, σαν από πάντα να γνωριζόμασταν, βοηθώντας και του ωραιότερου κρασιού – ελληνικό ήπιας παρέμβασης.

Η Χρύσα διακριτικά παρούσα και όσο πρέπει απύσχα, μας ξεναγεί στα δρομολόγια του Πούλμαν. Κάπου ανάμεσα σε σόσιαλ κλαμπ και pop-ap-δειπνοσοφιστήριο, το Πούλμαν ταξιδεύει όπου το αγαπάνε. Έχει ήδη διοργανώσει μια βραδιά στο Τέρας του Ν. Κόσμου, έναν χριστουγεννιάτικο μπουφέ, έχει φιλοξενηθεί σε σπίτια φίλων και ελπίζει στο μέλλον να κάψει πολλή βενζίνη ταξιδεύοντας στις πόλεις του κόσμου ή να βρει ένα δικό του γκαράζ να αράξει με την ψυχιά του.

Στο κυρίως, ένα πιο-κρίσιμη-πεθαίνεις κοτόπουλο με σάλτσα κάρι, σαλάτα καρότο, μπόλικο αμύγδαλο και φουντούκι με πουρέ από καμένο κουνουπίδι, σαν μια ομοούσια παρέα με τα ίδια μυαλά έχουμε αναλύσει την πραγματικότητα του νέου κόσμου, τις επόμενες εκλογές, το ατύχημα στα Τέμνη, το πού θα πάμε διακοπές το καλοκαίρι, τη συνταγή για το κοκκινιστό, τη θλίψη των καιρών και τη χαρά της ζωής. Πάνω που πιάσαμε κουβέντα για τη σέξι διάσταση μιας τέτοιας βραδιάς –η οποία κάλλιστα μπορεί να λειτουργήσει και σαν γραφείο συνοικεσίων αν η Χρύσα μπει στον κόπο να καταστρώσει σοφά και ευφυή matchings–, στο μήκος του τραπέζιού απλώνεται ως ράνερ το ρολό χαρτί ψησίματος για το ομαδικό γλυκό που θα μας φέρει πιο κοντά. Πάνω του, ο Κώστας σκορπά τζιντζεράτο πουρέ μήλου, πεντανόστιμα, ελαφρώς καραμελωμένα μήλα και φράουλες, γιαουρτένια σαντιγί και τριμμένο μπισκότο με μπαχαρικά. Τρώμε αποδομώντας το έργο τέχνης, στο τελευταίο πλησίασμα που θα μας χωρίσει, ίσως για πάντα.

Ο Κώστας ζητά τη γνώμη μας, η ψυχή του πάει στη θέση της. Θα έλεγα πως τώρα θα χαλαρώσει αλλά έχει να πλύνει τα πιάτα και να μας διώξει διακριτικά γιατί η μεσοστοιχία φιλοξενεί την κρεβατοκάμαρα των διπλανών.

Το Πούλμαν είναι αυτό το «να 'μαστε μαζί» ζητούμενο του μετα-ιού, γνωστοί και άγνωστοι, όμοιοι και ανόμοιοι, να μιλάμε περισσότερο και να ποζάρουμε λιγότερο, να λέμε πιο εύκολα και κανένα εσώψυχο και όχι μόνο τι «παίζει» στις βιτρίνες. Αυτή η εποχή δεν χωρά φιλάκια πεταχτά, δεν έχει χρόνο για κουβέντες του αέρα, κάθικε πολύς χρόνος σε μοναχικούς εγκλεισμούς.

Το Πούλμαν είναι «τα πιο ωραία λαϊκά σε σπίτια με μωσαϊκά τα είχαμε χορέψει», είναι η τόλμη να μη νοιάζεσαι για τα μωσαϊκά αλλά για μια δημιουργική κουζίνα, που αλλού θα πλήρωνες χρυσάφι, σερβιρισμένη στο μπολάκι που βρέθηκε στην κουζίνα, κειμήλιο πενιχρό της μαμάς ή μήπως της γιαγιάς; Είναι η ουσία στο πιάτο, η επιστροφή στο μέτρο του ανθρώπου, στις καιρίες αξίες που χτίζουν την αληθινή ζωή, που είναι φτιαγμένη από τα θραύσματα μιας καθημερινής: ένα καλό κρασί, ένα καλό φαγητό, ένα αληθινό χαμόγελο, δυο μάτια που σε κοιτούν στα μάτια.

Το Πούλμαν είναι η πιο κομψή, η πιο χαμηλόφωνη απάντηση στο λάιφ στάιλ με τα πούρα και τα ποζάτα πιάτα. Ένα κοντινό και τόσο παγκόσμιο ταξίδι στην παγκόσμια ψυχή, την παγκόσμια γεύση. Κάθε μήνα και άλλο μενού.

Στο τέλος δεν ανταλλάξαμε τηλεφώνω. Σίγουροι πως σίγουρα θα διασταυρωθούμε σε πολλά ινσταγκραμικά κλιπ. Και ποιος ξέρει... **A**

[instagram pullman.club](https://www.instagram.com/pullman.club)

ΒΟΡΔΕΡΛΙΝΕ F

VOLTNOI ΚΑΙ QUETEMPO ΜΙΛΟΥΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΤΟΥ ΜΑΚΡΟΒΙΟΤΕΡΟΥ ΦΕΣΤΙΒΑΛ ΤΗΣ ΣΤΕΓΗΣ, ΠΟΥ ΕΠΙΣΤΡΕΦΕΙ 21-23 ΑΠΡΙΛΙΟΥ, ΓΙΑ ΝΑ ΕΠΑΝΑΠΡΟΣΔΙΟΡΙΣΕΙ ΤΟΝ ΡΥΘΜΟ ΤΟΥ ΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΚΟΙΝΟΥ

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗ

29

διεθνείς και εγχώριοι καλλιτέχνες. 3 αναπάντεχα σημεία της πόλης. Ένα τριήμερο φεστιβάλ για το μέλλον της ηλεκτρονικής μουσικής και τις οριογραμμές μεταξύ των διαφορετικών τεχνών, πολιτισμών και παραδόσεων. Από τα ανοιχτά σε όλους events στη Δημοτική Αγορά της Κυψέλης έως τις μεταμεσονύκτιες συναυλίες στο Gagarin 205 και τις live performances στον Εκθεσιακό Χώρο -1 της Στέγης, το Borderline 2023, που επιμελείται το Movement Radio –το διαδικτυακό ραδιόφωνο της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση–, έρχεται με τολμηρή διάθεση που έχει χώρο ακόμα και για παιχνιδιάρικη hyperpop μπλεγμένη με death metal κραυγές. Οι Voltnoi και Quetempo, με μια αποδεδειγμένη πειραματική διάθεση σε επιμελητικά και καλλιτεχνικά projects, μοιράζονται τις σκέψεις που τους οδήγησαν σε όσα θα δει και θα ακούσει η Αθήνα αυτή την εβδομάδα.

Ήχοι από το μέλ

— Το φεστιβάλ μουσικής Borderline επιστρέφει για 12η χρονιά στην καρδιά της Αθήνας. Ποια ήταν η μεγαλύτερη πρόκληση στην καλλιτεχνική του επιμέλεια;

Το μεγαλύτερο στοίχημα για εμάς, ως προς την επιμέλεια, ήταν να διατηρήσουμε μεν τον πειραματικό χαρακτήρα του φεστιβάλ αλλά μέσα από ένα διαφορετικό πρίσμα: την επιρροή που ασκεί το avant-garde στα διάφορα είδη που ανθίζουν σήμερα, από τα διαφορετικά subgenres της χορευτικής ηλεκτρονικής μουσικής μέχρι το hip hop, την trap και την pop.

— Το Borderline, το μακροβιότερο φεστιβάλ της Στέγης του Ιδρύματος Ωνάση, είναι ανήσυχο από την πρώτη μέρα κι έχει αποδείξει τη διάθεση εξερεύνησης μέσα από τους πειραματισμούς του. Πώς αισθάνεστε ότι ξεπεράσατε τα μουσικά όρια τη φετινή χρονιά;

Ζούμε σε μια εποχή υπερβολικά επιταχυμένη από κάθε άποψη και η μουσική δεν εξαιρείται από αυτό. Το internet είναι ο μεγάλος επιταχυνητής. Μουσικά είδη, trends και κοινότητες δημιουργούνται, μετασχηματίζονται και εξαφανίζονται σε διάστημα μηνών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τα όρια στη μουσική να καταρρέουν, κάτι που αξιολογούμε ως θετικό. Αυτή την κατάρρευση θελήσαμε να αποτυπώσουμε στο φετινό Borderline, όπου κανείς θα ακούσει π.χ. παιχνιδιάρικη hyperpop μπλεγμένη με death metal κραυγές, όπως στην περίπτωση της Lil Mariko, ή rap στίχους και spoken word ποίηση να αποσυντίθενται σε industrial και noise εκρήξεις, όπως στην περίπτωση του Blackhaine.

— Το Movement Radio έχει έντονη παρουσία στη ραδιοφωνική και πολιτιστική ζωή της Αθήνας. Τι σήμανε η καλλιτεχνική επιμέλεια του Borderline Festival, όταν έγινε η σχετική πρόσκληση;

Το ραδιόφωνό μας μπορεί να επεκτείνεται στη Μεσόγειο και τον υπόλοιπο πλανήτη, όμως η καρδιά του, το σημείο εκκίνησής του, είναι η Αθήνα. Έχουμε κάνει μια σειρά από events που εστιάζουν στις μουσικές και πολιτιστικές κοινότητες της πόλης, όμως η κλίμακα του Borderline είναι διαφορετική. Χαρήκαμε ιδιαίτερα με την πρόσκληση του Χρήστου Καρρά που μετά από 11 πολύ επιτυχημένα χρόνια στην καλλιτεχνική διεύθυνση του φεστιβάλ μάς το εμπιστεύθηκε, καθώς έτσι δίνεται και σε εμάς η ευκαιρία να δημιουργήσουμε ένα σημείο συνάντησης μεταξύ των καλλιτεχνών που θα έρθουν από το εξωτερικό και της εξαιρετικά ζωντανής και πολυσυλλεκτικής μουσικής σκηνής της Αθήνας.

— «Η pop έχει πεθάνει και είναι πιο ζωντανή από ποτέ». Θα θέλατε να εξηγήσετε το σκεπτικό πίσω από αυτή τη φράση;

Η φράση αυτή, αναπτυγμένη, σημαίνει ότι η pop υπάρχει διαρκώς σε ένα λυκόφως μεταξύ ζωής και θανάτου – είναι απέθαντη. Για να επιβιώσει, αφομοιώνει και επηρεάζεται από είδη και κοινότητες που μπορεί να ανήκουν εξολοκλήρου στο underground. Η αφομοίωση αυτή μπορεί να γίνει με διάφορους τρόπους, μπορεί να είναι άγαρμη και χυδαία, μπορεί να είναι εμπνευσμένη και ενδιαφέρουσα. Κανένας από τους καλλιτέχνες του Borderline δεν είναι αυτό που θα λέγαμε «pop» ή «mainstream», αλλά αυτός ο διάλογος, η ένταση μεταξύ πειραματισμού, underground και pop στοιχείων είναι πάντοτε παρούσα με διαφορετικούς τρόπους στη μουσική τους.

— 29 διεθνείς κι εγχώριοι καλλιτέχνες, 3 ημέρες, 3 διαφορετικά σημεία της πόλης, ένα φεστιβάλ για το μέλλον της ηλεκτρονικής μουσικής. Ποια ήταν τα κριτήρια επιλογής για τη δημιουργία του line up;

Το βασικό κριτήριο ήταν να αποτυπώσουμε στο line up την ποικιλία και τη ζωτικότητα της πειραματικής/χορευτικής ηλεκτρονικής μουσικής, όπως τη βιώνουμε το 2023. Μας ενδιαφέρει το όραμα του κάθε

καλλιτέχνη που προσκαλέσαμε, η ιδιαίτερη του γλώσσα, το πώς ο καθένας –με τον τρόπο του– διευρύνει και εμπλουτίζει το πεδίο της μουσικής. Κάποια ονόματα έχουν μεγάλη ιστορία, όπως οι Esplendor Geometrico, άλλα βρίσκονται ακόμα στα πρώτα τους βήματα. Ωστόσο, κάθε καλλιτέχνης μάς προσφέρει έναν ξεχωριστό τρόπο να αντιληφθούμε και να αισθανθούμε το παρόν και το μέλλον της μουσικής.

— Το πεδίο της σύγχρονης ηλεκτρονικής μουσικής είναι κάπως χαοτικό με τόσους παραγωγούς που δραστηριοποιούνται και τόσα projects, με τόσες πολλές τεχνολογικές δυνατότητες. Πόσο εύκολο είναι να ξεχωρίσει ένα act και πώς τα καταφέρατε εσείς;

Είναι όντως πολύ δύσκολο να παραμένει κανείς ενήμερος πλέον. Απαιτεί πολύ χρόνο, εξαντλητική έρευνα και ξεσκαρτάρισμα. Ως Movement Radio, εκμεταλλευτήκαμε σε έναν βαθμό τις ήδη υπάρχουσες συνεργασίες μας με παραγωγούς και μουσικούς που συμμετέχουν στο ραδιόφωνο. Κατά τα άλλα χρειάζεται διαρκής εγρήγορση, αισθητικό κριτήριο και, ίσως το σημαντικότερο για εμάς, μια ανοικτότητα προς τον ήχο, να λείπουν τα στεγανά και οι παρωπίδες.

— Ποιο είναι το μέλλον της ηλεκτρονικής μουσικής κατά τη γνώμη σας;

Για αυτό, προφανώς, κανείς δεν μπορεί να μιλήσει με σιγουριά. Αυτό που μπορούμε να διακρίνουμε είναι η διαρκής επιρροή της τεχνολογίας. Όπως είδαμε το πέρασμα από τον απρόσιτο οικονομικά hardware εξοπλισμό σε εξαιρετικά προσβάσιμο software παραγωγής μουσικής, έτσι βλέπουμε τώρα π.χ. τη διάδοση AI εργαλείων. Ανοίγει ένα καινούργιο, ανεξερεύνητο πεδίο, με ξεχωριστές προβληματικές και δυνατότητες. Θα έχει σίγουρα ενδιαφέρον να δούμε την επιρροή αυτών των εργαλείων στην παραγωγή της ηλεκτρονικής μουσικής.

— Τι έχετε μάθει σχετικά με τον τρόπο λειτουργίας της μουσικής βιομηχανίας;

Αυτό που μπορούμε να πούμε με σιγουριά είναι ότι, τουλάχιστον στην Ελλάδα, η πιο ενδιαφέρουσα, πρωτοπόρα και επίκαιρη καλλιτεχνική παραγωγή δεν συμβαίνει εντός των πλαισίων της μουσικής βιομηχανίας, αλλά στον ευρύτερο DIY και underground χώρο.

— Υπάρχει κάποιο μήνυμα που θέλετε να περάσετε μέσα από το Borderline Festival 2023;

Βασικός μας στόχος είναι όποιος παρευρεθεί στο φεστιβάλ να φύγει με μια πλουσιότερη ιδέα για τις δυνατότητες του ηλεκτρονικού ήχου. Να εκπλαγεί, να σοκαριστεί ίσως. Να έρθει σε επαφή με είδη και ήχους που κανονικά δεν θα είχε την ευκαιρία να συναντήσει στη νυχτερινή ζωή της Αθήνας. Ως Movement Radio, επίσης, θέλουμε να δώσουμε ένα στίγμα στο φετινό Borderline, έναν χαρακτήρα που θα απέχει από την ουδετερότητα.

— Είναι η Αθήνα σήμερα ένα δυναμικό πεδίο πολιτιστικών ανταλλαγών;

Σίγουρα, ολοένα και περισσότερο όσο περνάει ο καιρός. Αποτελεί πόλο έλξης για δημιουργούς σε όλα τα πεδία, μέσα από residencies, εκθέσεις, διοργανώσεις και εργαστήρια.

— Πιστεύετε ότι έχει έρθει το τέλος των μουσικών κινημάτων;

Το τέλος όχι, περισσότερο διακρίνουμε τον μετασχηματισμό τους. Το internet και τα διαδικτυακά labels έχουν αλλάξει τους όρους με τους οποίους δημιουργούνται και εξελίσσονται τα σημερινά μουσικά κινήματα. Δεν είναι ριζωμένα σε έναν συγκεκριμένο τόπο, απευθύνονται σε ολόκληρο τον πλανήτη και συνδυάζουν πολύ διαφορετικές πολιτισμικές ιδέες, παραδόσεις και επιρροές. **A**

ΕΣΤΙΝΟΙ 2023

Λον στην καρδιά της Αθήνας

BORDERLINE FESTIVAL 2023

- Παρασκευή
21 Απριλίου / 17:30
- 23:30 / Δημοτική
Αγορά Κυψέλης
  - Σάββατο **22 Απρι-
λίου** / 17:30 - 23:30
/ Δημοτική Αγορά
Κυψέλης
  - Σάββατο **22
Απριλίου** / 23:59 -
05:00 / Gagarin 205
  - Κυριακή **23 Απρι-
λίου** / 19:15 - 00:00 /
Στο -1 της Στέγης
- Δείτε το αναλυτικό
πρόγραμμα στο
onassis.org

ΣΙΝΕΜΑ

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΪΜΑΚΗ

critic's CHOICE

Σεντ Ομέρ (SAINT OMER) ***1/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Αλίσ Ντιόπ ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Καγιέ Καγκαμέ, Γκουσλαζί Μαλαντά, Βαλερί Ντρεβίλ

Η Λοράνς Κολί, μια νεαρή γυναίκα σενεγαλέζικης καταγωγής, κατηγορείται για τον θάνατο της 15 μηνών κόρης της. Τη δίκη, που διαδραματίζεται στο δικαστικό μέγαρο της πόλης Σεντ Ομέρ στη βόρεια Γαλλία, παρακολουθεί η νεαρή συγγραφέας Ραμά.

Με τη μόλις τρίτη ταινία της, η ταλαντούχα Αλίσ Ντιόπ («We») καταφέρνει να πλάσει ένα από τα πιο δυνατά κοινωνικά δράματα των τελευταίων ετών. Η στέρα και δομημένη σε γερά θεμέλια αφήγησή της ακολουθεί τη διαδρομή ενός συναρπαστικού δικαστικού θρίλερ που σε κρατά σε συνεχή αγωνία. Το σασπένς δεν προκύπτει από την καταγραφή των λεπτομερειών του εγκλήματος, αλλά από τη διαδικασία εντοπισμού των αιτιών (αίσθηση από Τρούμαν Καπότε και «Εν ψυχρώ») που οδήγησαν την ψυχραιμη και απόλυτα συνειδητοποιημένη γυναίκα στη μακάβρια πράξη της. Το βλέμμα της περιεργης Ραμά ταυτίζεται αρχικά με εκείνο του θεατή. Όταν όμως πάψει να βρίσκεται σε ρόλο παρατηρητή κι αρχίζει να αποκτά ίχνη ταύτισης –και μάλιστα με άμεση εμπλοκή στα δρώμενα από τη στιγμή που η Ραμά έρχεται σε επαφή με τη μητέρα της κατηγορούμενης–, η κατάσταση αρχίζει να ξεφεύγει και νέα ερωτήματα βγαίνουν στην επιφάνεια. Η επιτυχία της σκηνοθέτριας είναι πως από την ανασύσταση ενός αυθεντικού γεγονότος συνδέει την αρχετυπική ιστορία της Μήδειας με την πολυπλοκότητα της μοντέρνας γυναίκας καθώς και τη θέση της Γυναίκας σε κρίσιμες ιστορικές περιόδους (ειδικές αναφορές στο έργο της Μαργκερίτ Ντιράς «Χιροσίμα αγάπη μου»). «Γνωρίζετε γιατί σκοτώσατε το παιδί σας;» ρωτάει η πρόεδρος του δικαστηρίου τη Λοράνς. «Όχι. Όμως ελπίζω μέσα από αυτή τη δίκη να το ανακαλύψω» απαντά εκείνη. Δεν είναι λόγια αμφισβήτησης ή σκόπημης παραπλάνησης. Η ιστορία της παιδοκτόνου παρουσιάζεται με αφοπλιστική ειλικρίνεια καθώς μέσω της περιγραφής της υγιούς και σε πολλά σημεία όμορφης παιδικής και εφηβικής ηλικίας της, ανιχνεύονται τα ψήγματα που θα την οδηγήσουν στην τραγωδία. Παράλληλα παρακολουθούμε και τη ζωή της Ραμά που επίσης έχει σημεία ξεχωριστής σημασίας σε σχέση με την κοινωνικοπολιτική παραβολή του δράματος. Οι σχέσεις των δύο νεαρών γυναικών με τις μητέρες τους είναι το κλειδί της υπόθεσης. «Μια γυναίκα με το παιδί της είναι δεμένοι μεταξύ τους με ένα αδιάσπαστο τρόπο». Η φράση αυτή ακούγεται σε κάποια σκηνή του φιλμ που πίσω από τη βιτρίνα του δικαστικού δράματος κρύβει την επαναστατική ορμή ενός σαγηνευτικού θρίλερ με θέμα τη μητρότητα, τις φυλετικές διακρίσεις, τη γυναικεία ταυτότητα και τα ξεπερασμένα στερεότυπα της δυτικής κοινωνίας.

JUST THE FACTS

Σεντ Ομέρ ***1/2
Το «Εν ψυχρώ» συναντά το «Χιροσίμα αγάπη μου»

Οι Τρεις Σωματοφύλακες: Ντ' Αρτανιάν ***1/2
Όλοι για έναν και έναν για όλους

Άρρηκτος δεσμός ***1/2
Ο Γκάι Ρίτσι πάει στο Αφγανιστάν

Πέρα από τον τοίχο ***1/2
Στο μικροσκόπιο το ιρανικό καθεστώς

Καραόκε **
Τραγουδίστε άφοβα

Evil Dead Rise *
Τα σατανικά πνεύματα ενός απόκρυφου βιβλίου

Σπασμένος ήχος (+)
Όλοι οι ρεμπέτες του ντουινιά

Το τελευταίο ταγκό στο Παρίσι ****
Ο Μπερτολούτσι εξακολουθεί να προκαλεί

ΑΚΟΜΗ

▶▶▶ Το «Καραόκε» (Karaoke) του Ισραηλίτη Μος Ρόζενταλ είναι μια γλυκόπικρη κομεντί για τη λυτρωτική διάσταση του χορού.

▶▶▶ Το σπλάτερ «Evil Dead Rise» του Λι Κρόνιν, πέμπτη ταινία του άτυπου franchise του «Evil Dead» που μας πρωτοσύστησε το 1981 ο Σαμ Ράιμι είναι ένα σκληρό οπτικά φιλμ τρόμου που προσπαθεί απελπισμένα να μας τρομάξει.

▶▶▶ Το ντοκιμαντέρ του Φοίβου Κοντογιάννη «Σπασμένος ήχος» μας αφηγείται την ιστορία του μουζουκικού από τα παράνομα ρεμπέτικα στέκια του '20 έως την αποδοχή του στις μεγάλες λαϊκές πίστες των 60s.

▶▶▶ Επανεκδοση για μια μεγάλη ταινία των 70s. Ο λόγος για το «Τελευταίο ταγκό στο Παρίσι» του Μπερνάρτο Μπερτολούτσι με τους Μάλλον Μπράντο και Μαρία Σβάντερ.

«Το όμορφο με αυτό είναι πως δεν χρειάζεται να ξέρεις να τραγουδάς καλά» (Καρλόκε)

© LAURENT LE CRABE

Άρρηκτος δεσμός

Οι Τρεις Σωματοφύλακες: Ντ' Αρτανιάν

Πέρα από τον τοίχο

* ΑΔΙΑΦΟΡΗ
** ΜΕΤΡΙΑ
*** ΚΑΛΗ
**** ΠΟΛΥ ΚΑΛΗ
***** ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΗ

☛ Το 76ο Φεστιβάλ των Καννών αποκαλύπτεται

Άρρηκτος δεσμός

(GUY RITCHIE'S THE COVENANT) **1/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Γκάι Ρίτσι

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Τζέικ Τζίλενχαλ, Νταρ Σαλίμ, Αλεξάντερ Λούντβικ

Στην τελευταία του αποστολή στο Αφγανιστάν, ο Αμερικανός λοχίας Τζον Κίνλι συνεργάζεται με τον ντόπιο διερμηνέα Αχμέντ. Όταν η δράση του Κίνλι γίνει αντιληπτή από τους Ταλιμπάν, που θα εξαπολύσουν σφοδρή επίθεση για τον εντοπίσουν, ο Αχμέντ θα κάνει ό,τι μπορεί για να τον προστατεύσει.

Όχι απλώς μια καλογορισμένη περιπέτεια διά χειρός Γκάι Ρίτσι, αλλά κι ένα αγωνιώδες θρίλερ επιβίωσης με τους δύο κυνηγημένους άντρες να βρίσκονται σε δυσμενή θέση όσο ο κλοιός θανάτου στενεύει γύρω τους. Ο Βρετανός σκηνοθέτης για πρώτη φορά καταπιάνεται με την πολεμική περιπέτεια και μάλιστα με έναν παλιομοδίτικο τρόπο που δεν μας έχει συνήσει. Η νευρώδης αφήγηση του Ρίτσι δεν στρέφεται στις γνώριμες κωμικές νόρμες του ένδοξου παρελθόντος του («Η αρπαχτή», «Σέρλοκ Χολμς») αλλά επιλέγει το δραματικό –και με έντονο ψυχαναλυτικό περιεχόμενο– αποτύπωμα μιας πολεμικής ιστορίας που παρ'ότι δεν πρωτοτυπεί, έχει τις δυνατές στιγμές της, βοηθούμενη κι από τις πειστικές ερμηνείες των δύο πρωταγωνιστών.

Οι Τρεις Σωματοφύλακες: Ντ' Αρτανιάν

(LES TROIS MOUSQUETAIRES: D'ARTAGNAN) **1/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Μαρτάν Μπουρμπουλόν

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Φρανσουά Σιβίλ, Βενσάν Κασέλ, Ρομέν Ντουρίς, Πίο Μαρμάι, Εύα Γκριβ

Το 1641 φτάνει στο Παρίσι ο νεαρός επαρχιώτης Ντ' Αρτανιάν με το όνειρο να γίνει ένας από τους Σωματοφύλακες του βασιλιά Λουδοβίκου του 13ου, ο οποίος βρίσκεται σε δεινή θέση λόγω της εγχώριας απειλής (οι καθολικοί ευγενείς εποφθαλμιούν την εξουσία του), αλλά και τον εξωτερικό κίνδυνο που προέρχεται από την προτεσταντική Αγγλία.

Το κλασικό ηρωικό μυθιστόρημα του Αλέξανδρου Δουμά έχει μεταφερθεί πολλές φορές στη μικρή και μεγάλη οθόνη με έμφαση στο κομμάτι της δράσης, αλλά και την κωμική διάσταση που πηγάζει κυρίως από τις σχέσεις των Σωματοφύλακων. Το φιλμ του Μαρτάν Μπουρμπουλόν δεν επιχειρεί να πάει κόντρα στο ρεύμα αλλά έχει τις δικές του ιστορικές πρωτιές. Καταρχήν παίζει διακριτικά με το ζήτημα της σεξουαλικότητας (ένας από τους θρυλικούς Σωματοφύλακες έχει διαφορετικά γούστα από τους συντρόφους του) και καταγράφει όσο πιο ρεαλιστικά γίνεται το ιστορικό πλαίσιο. Μην φανταστείτε όμως ότι η ταινία στερείται πλούσιας δράσης. Το θέαμα είναι άφθονο και κατά διαστήματα χορταστικό, επιβεβαιώνοντας τη φήμη της ταινίας ως ένα εντυπωσιακό ευρωπαϊκό μπλοκμπάστερ που δεν έχει να ζηλέψει τίποτα από τις χολιγουντιανές υπερπαραγωγές.

Πέρα από τον τοίχο

(BEYOND THE WALL) **1/2

ΣΚΗΝΟΘΕΣΙΑ: Βαϊντ Τζαλιβάντ

ΠΡΩΤΑΓΩΝΙΣΤΟΥΝ: Ναβίντ Μοχαμαντζάντεχ, Αμίρ Αγκάι, Ντίανα Χαμπίμπι

Ο τυφλός Αλί επιχειρεί να αυτοκτονήσει αλλά αποτυγχάνει. Λίγες ώρες αργότερα μια γυναίκα που καταδιώκεται από τις αρχές βρίσκει καταφύγιο στο σπίτι του.

Ο Ιρανός Βαϊντ Τζαλιβάντ («Περίπτωση συνειδήσης») υπογράφει ακόμη μια πολιτική παραβολή που συγκεντρώνει όλα τα υπέρ και κατά της περήφνης ιρανικής σχολής του νέου κύματος που ηγούνται οι Φαραντί, Ρασούλοφ και Παναχί. Άψογος συγκερασμός κοινωνικού δράματος και πολιτικής κριτικής καθώς και σωστή σκιαγράφηση των χαρακτήρων. Όμως η πλοκή δεν αποφεύγει την αναμενόμενη «ανατροπή» ενώ και το δραματικό κομμάτι παρουσιάζει αδυναμίες είτε λόγω της τραβηγμένης ερμηνείας της πρωταγωνίστριας (αντίθετα ο χαρακτήρας του Αλί είναι άψογα παιγμένος από τον Ναβίντ Μοχαμαντζάντεχ), είτε λόγω κάποιων αμβλυμένων γωνιών στο προβλέψιμο σενάριο που μοιράζει ισόποσα τη δράση μεταξύ των εσωτερικών (το σκοτεινό σπίτι του Αλί) και εξωτερικών (η διαδήλωση έξω από το εργοστάσιο) χώρων.

ΕΛΕΥΣΙΝΑ: ΜΥΣΤΗ

Ο ΣΥΛΛΑΣ ΤΖΟΥΜΕΡΚΑΣ ΕΤΟΙΜΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΚΑΝΕΙ ΤΗΝ ΕΛΕΥΣΙΝΑ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΙΚΟ ΠΛΑΤΟ. ΑΥΤΟ ΤΟ ΤΡΙΗΜΕΡΟ ΘΑ ΕΙΝΑΙ ΤΩΡΑ ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ ΣΤΗ ΔΕΣΠΟΙΝΑ ΓΕΡΟΥΛΑΝΟΥ, ΠΡΟΕΔΡΟ ΚΑΙ «ΨΥΧΗ» ΤΟΥ 2023 ΕΛΕΥΣΙΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΠΡΩΤΕΥΟΥΣΑ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ, ΠΟΥ ΕΦΥΓΕ ΤΟΣΟ ΝΩΡΙΣ ΑΠΟ ΚΟΝΤΑ ΜΑΣ.

Κείμενο - Φωτό: ΠΗΝΕΛΟΠΗ ΜΑΣΟΥΡΗ

Πολύ πριν ο Ινιάρτιου σκηνοθετήσει το alter ego του στον «Bardo» με την κάμερα να καταγράφει το οδυνηρό αποικιακό παρελθόν της χώρας του, πριν ο Γουαντανίνο χρησιμοποιήσει χαρακτήρες με εξωφρενικές και κανιβαλιστικές συμπεριφορές στο «No Bones and All», ο βραβευμένος Σύλλας Τζουμέρκας, το μακρινό 2010 στη Βενετία, με τη «Χώρα προέλευσης» επιχείρησε θαρραλέα να σκηνοθετήσει τους πρωταγωνιστές του σε μια κοινωνία σε κρίση αναφερόμενος σε τρεις γενεές κακοφορμισμένου ελληνικού μικροαστισμού που ζουν απανωτές, ακραίες συγκρούσεις.

Τώρα, στα πλαίσια του θεσμού 2023 Eleusis, ο Σύλλας Τζουμέρκας ετοιμάζει το «Μυστήριο 84 Πανηγύρι», ένα πρωτοποριακό φεστιβάλ που «συνδιαλέγεται» με έναν θρησκευτικό, ιστορικό και πολιτιστικό θεσμό, το πανηγύρι του Αγίου Γεωργίου, πολιούχου της πόλης της Ελευσίνας, ενσωματώνοντας νέα χαρακτηριστικά στη συλλογική συνείδηση με ολοήμερες και ολονύκτιες κινηματογραφικές προβολές, δημόσιες ομιλίες, VR περφόρμανς και ζωντανά γυρίσματα στον δημόσιο χώρο. Επί τρεις μέρες και δύο νύχτες, 21 έως 23 Απριλίου, που θα εκτυλίσσεται το «Μυστήριο 84», ο διακεκριμένος σκηνοθέτης και η Γερμανίδα σκηνοθέτης και visual artist Έλκε Λέρενκράους θα μετατρέψουν την Ελευσίνα σε κινηματογραφικό πλατό με ζωντανά γυρίσματα δύο ταινιών στην οδό Παγκάλου και άλλα σημεία της πόλης, ενώ όλοι μπορούν να γίνουν πρωταγωνιστές για λίγα λεπτά αλλά και να παρακολουθήσουν ζωντανά τη διαδικασία του μοντάζ. Στόχος η δημιουργία δύο ταινιών, σε πραγματικό χρόνο, οι οποίες θα ολοκληρωθούν με τη συμμετοχή του κοινού, θα μονταριστούν επιτόπου και θα προβληθούν στη λήξη του φεστιβάλ. Η σύλληψη ανήκει στον ίδιο με τη συνεπιμέλεια της ακαδημαϊκού και cultural practitioner Μαρίας Χατζηχριστοδούλου, aka Maria X, και του κριτικού κινηματογράφου και programmer Λορέντσο Εσπόζιτο, σε συνεργασία με το Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης και τη LADA – The LiveArt Development Agency (Λονδίνο).

«Στη δημιουργία ταινιών η συνείδηση οφείλει να είναι πάντα ως προς τον εαυτό μας» υποστηρίζει. Όταν στην Ελευσίνα αυτό το σ/κ χτυπήσει η κλακέτα μέσα σε ένα πλήθος που δεν θα κάνει σουχιά, πώς θα πετύχει τον στόχο του; Πώς σκέφτεται να το διαχειριστεί; Και τι σ' αλήθεια περιμένει να γίνει στην Ελευσίνα;

«Αυτό που ρωτάς βρίσκεται στην καρδιά του live cinema, οι στιγμές που το σινεμά συναντάει τις πλευρές του ζωντανού σινεμά. Εισχωρείς σε καταστάσεις στις οποίες πας για να χάσεις τον έλεγχο, όχι να τον επιβάλλεις. Δεν μπορώ να ορίσω τι θα συμβεί και δεν θέλω, αν ήθελα θα έκανα ένα εντελώς διαφορετικό γύρισμα. Όταν το σινεμά ακουμπάει την απτή πραγματικότητα, οφείλεις να κάνεις ένα βήμα πίσω, ανοίγεις εσύ ένα πεδίο και αφήνεις σε ό,τι συμβεί, πετάς το δίκτυ και μπορείς να πιάσεις ένα δυο ψάρια, μπορεί και κανένα, αλλά δεν μπορείς να πιέσεις την πραγματικότητα όπως κάνεις στο σινεμά όταν είναι στημένα όλα για να σου δώσουν αυτό που θέλεις. Στη συγκεκριμένη περίπτωση πρέπει να είσαι έτοιμος να ακούσεις την οποιαδήποτε απάντηση. Οι ταινίες του σινεμά ακουμπούν αυτό που λέμε πραγματική πραγματικότητα και την αφήνουν να εισχωρήσει. Αυτό έχει έναν ειδικό ηλεκτρισμό, σε αυτό το σημείο φτιάχνεις το πεδίο δράσης αλλά δεν ελέγχεις απόλυτα τη δράση. Για ποιον λόγο άλλωστε να το κάνεις; Θα μάθουμε πόσο αυτό ήταν ενδιαφέρον από το αποτέλεσμα και έτσι πρέπει να το αντιμετωπίσουμε. Αν και περιέχει ρίσκο, αν το αφαιρέσεις αφαιρείς και τον χυμό.

» Για το επιτόπου μοντάζ –το κατεξοχήν άβατο της κινηματογραφικής διαδικασίας– σχεδιάζεται να είναι προσβάσιμο σε όλους τους συμμετέχοντες. Το μοντάζ, κουραστικό μερικές φορές για κάποιον που βλέπει την επαναληπτικότητά της, είναι συναρπαστική διαδικασία. Το ότι οι πόρτες του μοντάζ θα είναι ανοικτές στις δύο αυτές ταινίες, σε άμεση πρόσβαση στο κοινό, είναι από το πιο παράξενα και σπάνια πράγματα που θα συμβούν αυτό το μαγικό τριήμερο. Δύο ταινίες, δύο μοντάζ σε συνεργασία εκλεκτών συνεργατών και της Πούλας Μπούνταλη, που θα δουλέψει σε ένα όριο fiction και ντοκιμαντέρ με ένα συναρπαστικό θέμα που δεν θέλω να αποκαλύψω ακόμα. Αυτές οι δύο ταινίες με παράλληλα γυρίσματα θα ξεκινήσουν την προεργασία του μοντάζ επιτόπου μέχρι την Κυριακή το απόγευμα, που θα πρέπει να έχουν ετοιμαστεί σε μία πρώτη μορφή για να προβληθούν στις 9:15 στο σινεμά του Εργατοϋπαλληλικού Κέντρου Ελευσίνας στη μορφή που θα καταφέρουν να φτάσουν. Δίπλα μου θα βρίσκεται η Μαρία Χατζηχριστοδούλου που διδάσκει new media, θέατρο και performance στο Kingston University, συνδιοργανώτρια του Media Terra παλαιότερα, και ο Lorenzo Esposito που είναι film made programmer και κριτικός κινηματογράφου στην Μπερλινάλε με τον οποίο επιμελούμαστε το κινηματογραφικό μέρος. Με αυτούς τους δύο

φίλους-συνεργάτες αναπτύξαμε την ιδέα ως μία ανοικτή μη συλλογική διαδικασία».

Στο «Θαύμα της Θάλασσας των Σαργασσών» βρέθηκε σε δύσκολα γυρίσματα με πολλή περιπέτεια, ένα τρελό πανηγύρι και μια αίσθηση ελευθερίας που δεν είχε ξαναζήσει σε γύρισμα. Τώρα δημιουργείς ένα ακόμα...

«Τα πανηγύρια είναι χαρούμενα εκ φύσεως. Αυτό δεν μπορεί να αλλάξει και είναι ένας από τους λόγους που είναι απολαυστικά! Σχεδιάζουμε μια γιορτή του σινεμά, θα έχει πολλή αδρεναλίνη και εύχομαι να περάσει από όλα τα δυνατά αισθήματα. Το κοινό θα πρέπει να φτιάξει μία ελεύθερη διαδρομή μες στο πανηγύρι, να παρακολουθήσει γύρισμα, να δει μοντάζ, να βρεθεί οποιαδήποτε στιγμή στον Μαραθώνιο των ταινιών. Οποιαδήποτε απόπειρα ορισμού θα ήταν εκ πρότερων εσφαλμένη. Δεν μου αρέσει να αφαιρείται η περιπέτεια από τα πράγματα, μου αρέσει να αυξάνεται!».

ΠΩΣ ΞΕΚΙΝΗΣΕΣ ΝΑ ΚΑΝΕΙΣ ΤΑΙΝΙΕΣ;

«Από πολύ μικρός αγάπησα το σινεμά. Ο πατέρας μου με μία ομάδα έτρεχαν την Κινηματογραφική Λέσχη στη Νίσυρο με αποτέλεσμα στο Δημοτικό να βλέπω ωραία και δύσκολα έργα. Προβάλλονταν ταινίες από τον «Αντρέι Ρουμπλιόφ» μέχρι την «Αυτοκρατορία του Ηλίου!». Από το '80 και μετά, όταν ανέβηκα Θεσσαλονίκη και σε όλο το γυμνάσιο και το λύκειο, κατανάλωσα τρομακτικές ποσότητες βίντεο, vhs ταινιών, ταινίες από το Athens Cinema club, και έτσι έφτιαξα τη βάση της κινηματογραφικής μου παιδείας και αγάπης. Αγάπησα το σινεμά και ήταν μονόδρομος να ασχοληθώ με αυτό, έχω δει χιλιάδες ταινίες αλλά και όλοι όσοι ασχολούμαστε με αυτό είμαστε καταρχήν φανατικοί θεατές. Έτσι κολλάς αυτή την ασθένεια, ξεκινάει αρχικά από το να βλέπεις ταινίες, το υποσυνείδητό σου ενώνεται με αυτές. Και όταν περνάει στην πράξη σε τροφοδοτούν.

» Η καινούργια γενιά μεγαλώνει σε ένα περιβάλλον πιο θραυσματικό από την άποψη του τι μπορούν να δουν μέσα από μία τεράστια πρόσβαση στην οπτικοακουστική κουλτούρα. Παλαιότερα όλα τα κινηματογραφικά συμβάντα ήταν σε φυσικό χώρο και ήταν πιο δύσκολα να τα συναντήσεις, ειδικά αν δεν ζούσες σε μία μεγάλη πόλη. Σήμερα ευτυχώς δεν είναι έτσι, η πρόσβαση στην οπτικοακουστική κληρονομιά είναι εύκολη και αυτό το βρίσκω υπέροχο.

» Όταν γυρίζαμε την ταινία «Το θαύμα της θάλασσας των Σαργασσών» μεθούσαμε από το πώς μας τροφοδοτούσε αυτός ο τόπος, η φύση γύρω από την περιοχή του Μεσολογίου. Είναι κάτι το ανεπανάληπτο και η κινηματογραφικά μιλώντας, ένα εξαιρετικά φωτογενές μέρος. Από τη Νίσυρο, όπου έζησα μικρός, η ατμόσφαιρα της υπαίθρου και τα τοπία με τη λάσπη μου ήταν γνώριμα. Την πόλη τη βλέπω πάντα σε αντίστιξη με την υπαίθρο επειδή το μέγαλμά μου έχει μοιραστεί ανάμεσα στα δύο. Αυτή η αντίστιξη έπαιξε καθοριστικό ρόλο στην προσωπική μου

ιστορία – δεν ανήκω σε κανένα από τα δύο.

» Η Ελευσίνα θα έλεγα ότι βρίσκεται ανάμεσα, είναι ένα αστικό τοπίο καθαρά βιομηχανικό που οριοθετείται στις παρυφές μιας πόλης. Επομένως, έχει πολύ έντονη την αίσθηση του μεταίχμιου, του περάσματος. Υπάρχει ένα όριο κι είσαι ακριβώς πάνω στο όριο, έχεις την αίσθηση ότι είσαι πάνω σε ένα σύνορο. Συμβαίνει ακόμα κάτι πιο συγκλονιστικό που με συναρπάζει στην Ελευσίνα και είναι ο Σταυρός. Έχει πάρα πολύ μεγάλες εναλλαγές στον οριζόντιο και στον κάθετο άξονά της. Όπως και στον ιστορικό, δηλαδή στα θραύσματα που επιβιώνουν από διάφορες εποχές. Αυτό είναι πολύ σπάνιο και βρίσκεται σε τεράστια ένταση. Η Ελευσίνα διαθέτει έναν εκπληκτικό αρχαιολογικό χώρο με τεράστια πνευματική σημασία και ένα βιομηχανικό τοπίο που είναι το κεντρικό βιομηχανικό τοπίο όλης της Ελλάδας. Είναι ένα τοπίο που αντιστέκεται πάρα πολύ στη γραφικότητα, το οποίο προσωπικά το βρίσκω υπέροχο.

«Η ΠΟΛΗ ΚΑΙ Η ΠΟΛΗ»

«Είμαι από τη Θεσσαλονίκη. Συνδέθηκα με την εβραϊκή ιστορία της Θεσσαλονίκης για την ταινία «Η Πόλη και η Πόλη», ένα τολμηρό πολυεστιακό αφήγημα με αντισυμβατική γλώσσα που απαίτησε ενδελεχή έρευνα. Είναι μια ταινία κοφτερή σαν μαχαίρι, δομημένη σε έξι κεφάλαια, έναν πρόλογο και έναν επίλογο. Γυρισμένη σε 14 μέρες, με μια εξαιρετική ομάδα καλλιτεχνικών συντελεστών, πολυαγαπημένων αλλά και πρωτοεμφανιζόμενων ηθοποιών, θαμπώνει τα όρια μεταξύ μυθοπλασίας, ντοκιμαντέρ και ταινίας-δοκιμίου. Πα τις ανάγκες των γυρισμάτων με τον Χρήστο Πασσαλή και ένα μικρό αλλά φοβερό συνεργείο μεταμορφώσαμε με λίγα μέσα ένα συγκρότημα αποθηκών σε μια γειτονιά της Θεσσαλονίκης των αρχών του '30. Η πρεμιέρα στο Βερολίνο σηματοδότησε την πρώτη παρουσίασή της. Ακολούθησαν ειδικές προβολές στο Άστορ στην Αθήνα, ενώ έκανε πρεμιέρα στο 24ο Φεστιβάλ Ντοκιμαντέρ Θεσσαλονίκης. Ήταν μία ταινία επώδυνη στην κατασκευή της γιατί γνωρίσαμε για την πόλη μας πράγματα τα οποία ξέραμε – το να βυθιστούμε όμως σε αυτό το κομμάτι και να προσπαθήσουμε να το κάνουμε με τους όρους που το κάναμε ήταν πολύ δύσκολο αλλά και μία ευτυχής συνεργασία. Την αγαπάω αυτή την ταινία, είμαι πολύ χαρούμενος που έγινε και που αρθρώνει λόγο καθαρό με παρηψία.

» Ο κινηματογράφος –ένα βλέμμα, μία φράση σε μία ταινία–, μπορεί να αλλάξει τη ζωή μας. Προσωπικά με έκανε να δω με καινούργιο τρόπο πράγματα που δεν είχα φανταστεί. Για αυτό πάμε και σινεμά, γιατί συναντιόμαστε με κάτι ολοκαίνουργιο το οποίο μας κάνει να βλέπουμε καθαρότερα. Δύο ταινίες στο παρελθόν είχαν σε μένα προσωπικά αυτή την επίδραση. Το «Πέρασμα του Χρόνου» του Βιμ Βέντερς και κυρίως το «Kings of the Road» μία ασπρόμαυρη 3:30 ώρες ταινία, ο ορισμός του road movie – η ιστορία δύο αντρών στη Γερμανία του '70 που ταξιδεύουν στη γερμανική υπαίθρο, ένα συγκινητικό δείγμα σινεμά που δεν θα ξαναυπάρξει. Αυτή η ταινία για μένα έχει καθαρά θεραπευτικές ιδιότητες με την έννοια ότι καθαρίζει το βλέμμα. Αν τη δει κάποιος, μετά από τρισήμισι ώρες βλέπει καλύτερα! Και για πάντα!

» Το σινεμά είναι μία συνεργατική τέχνη. Όπως και το θέατρο, αλλά το σινεμά καθαυτό συνοδεύεται από την εμπειρία στον εξωτερικό χώρο που έχει να κάνει και με το πανηγύρι του να βρίσκεται με ανθρώπους που πηγαίνουν από το ένα μέρος στο άλλο ως ομάδα, που, ενώ προσπαθούν να δημιουργήσουν κάτι, είναι πάντα ξένοι. Προκύπτει φροντίδα και μια τροφοδοσία από αυτό, επειδή το σινεμά είναι δύσκολο στην υλοποίησή του, οι δυσκολίες φέρνουν κοντά τους ανθρώπους, τους κάνουν να συλλαβάζονται σε βαθύτερο επίπεδο. Αυτό για μένα είναι μαγικό όπως και η σχέση με τους στενούς μου συνεργάτες που διαθέτουν εύρος αντίληψης και συναισθήματος και με τους οποίους έχω μοιραστεί τη ζωή μου και μαζί πράγματα που έχουν να κάνουν με την κοινή γλώσσα και ιστορία, τη σύζευξη».

PIO 84 ΠΑΝΗΓΥΡΙ

«ΧΩΡΑ, ΣΕ ΒΛΕΠΩ»

Μιλά με ενθουσιασμό για το πρόσφατο «Χώρα, σε βλέπω» το πρόγραμμα διάσωσης, ψηφιοποίησης, προβολής και μελέτης του ελληνικού κινηματογράφου του 20ού αιώνα, που επιμελήθηκε σε συνδιοργάνωση με τη Ελληνική Ακαδημία Κινηματογράφου, υπό την αιγίδα της Επιτροπής «Ελλάδα 2021».

«Το αγαπήσαμε πάρα πολύ, το κάναμε με την Ελίνα Ψύκου και την Ακαδημία. Περισσότερες από 150 μπομπίνες χρειάστηκε να βρεθούν και να μεταφερθούν στα εργαστήρια εικόνας και ήχου για να πραγματοποιηθεί όλο το έργο της ψηφιοποίησης και ψηφιακής αποκατάστασης. Ήταν ένα πρόγραμμα πολύ δύσκολο ως προς την επιλογή των ταινιών, την αποκατάστασή τους, το να βρούμε τα χρήματα για να το κάνουμε και για να αναβιώσουμε τη σχέση μας με την κινηματογραφική πολιτιστική κληρονομιά του τόπου μας. Έπρεπε να ανοιχτεί ένας καινούργιος δρόμος με πολύ μεγάλο κόπο. Είμαστε περήφανοι όλοι οι συντελεστές που καταφέραμε αυτό να συμβεί για κάποιες ταινίες.

Έτσι σώθηκαν και αποκαταστάθηκαν 25 ταινίες αρχικά και άλλες 15 μετά, από το σινεμά του 20ού αιώνα δημιουργήθηκαν ψηφιακές κόπιες που να μπορούν να προβληθούν. Και αποδείχτηκε ότι το κοινό κάθε ηλικίας έχει ανάγκη να έρθει σε επαφή με την κινηματογραφική ιστορία του. Στις 35 πραγματικά διαλεχτές ταινίες που καταφέραμε με πολύ μεγάλο κόπο να κλείσουμε, τα «Μέγαρα» είναι από τις ταινίες που σώθηκαν, μία ταινία μεγάλου μεγέθους. Αν δεν μπορούς να δεις αποκατεστημένα τα «Μέγαρα» πώς θα κάνεις μία ταινία εποχής;

» Η επόμενη ταινία μου θα είναι ταινία εποχής. Τα ρούχα, τα κουστούμια, τα ήδη διατηρούνται μέσα από τις ταινίες. Είναι σημαντικότερη η σημασία της κινηματογραφικής κληρονομιάς μας. Είναι τρελό το ότι αφήνονται σημαντικότερες ταινίες να σαπίζουν. Στο «Μπλόκο» του Αδώνη Κύρου έχει μία γραμμή και δεν υπάρχει κόπια χωρίς γραμμή, για πάντα θα μείνει με αυτή τη γραμμή. Υπάρχει μόνο μία positive σκοπιά και δεν μιλάμε για μία ταινία Β καταλόγου, είναι «Το Μπλόκο»!

Στα πράγματα που οφείλει συστηματικά να κάνει πολιτεία είναι η διάσωση της κληρονομιάς του σινεμά. Στα «Μέγαρα» του Τσεμπερόπουλου που αποκαταστάθηκαν, τώρα μπορείς να δεις όλους τους τη λαμπρότητα της δεκαετίας του '70. Σε κάτι που προηγουμένως δεν υπήρχε πρόσβαση, αν χάνονταν δεν θα υπήρχε πιθανότητα να ξαναυπάρξει ποτέ. Ο οικολογικός χαρακτήρας, συστατικό στοιχείο στην ταινία, επίσης σώθηκε. Το σινεμά είναι από την αρχή live Cinema, μπαίνει στη ζωή ακόμα και όταν είναι σκηνοθετημένο, τραβάς ζωή την ώρα που κινηματογραφείς, είναι ένας θάνατος αλλά μετά είναι μία διαρκής ανύπνωση. Αν οι ταινίες, όμως, καθούν αυτή η διαρκής Ανάσταση δεν θα είναι εφικτή».

Η κινηματογραφική του γλώσσα φτιάχνεται στη συνάντηση ειδών, η κόλαση συνυπάρχει με τον παράδεισο, η σκιά με το φως. Σχολιάζω ότι στις ταινίες του η μυθοπλασία εξελίσσεται με ρυθμούς καταπιεστικούς, ότι είναι ποιητικές και εξίσου καθηλωτικές, οι χαρακτήρες συχνά παρεκτρέπονται. Καθημερινά στην τηλεόραση στις βραδινές ειδήσεις ακούμε ιστορίες που προκαλούν ποικίλα συναισθήματα, μήπως χαρακτήρες με ακραίες συμπεριφορές πολύ ηχηροί ή πολύ σωπηλοί είναι επικίνδυνοι; Απαντά επιγραμματικά: «Η ιδέα ότι οτιδήποτε ξεφεύγει από το μέτρο είναι πιο επικίνδυνο από αυτό που δεν το ξεπερνά, δεν είναι κάτι που αποδέχομαι». **Α**

ΟΠΕΡΑ

Άννα Πρώτσι

«ΤΡΕΦΩ ΣΕΒΑΣΜΟ ΓΙΑ ΤΗ ΘΑ ΤΗΝ ΑΚΟΛΟΥΘΟΥΣΑ»

Της ΛΕΝΑΣ ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ - Φωτό: ΑΝΤΡΕΑΣ ΣΙΜΟΠΟΥΛΟΣ

Είναι μια Ναπολιτάνα που ζει ήσυχια στην Ελβετία με την οικογένειά της. Όταν όμως ανεβαίνει στη σκηνή μεταμορφώνεται τότε σε σφετερίστρια του θρόνου, τότε σε άκαρδη πριγκίπισσα και τότε σε προδομένη γυναίκα. Την τελευταία δεκαετία έχει καθιερωθεί ως μια από τις κορυφαίες δραματικές σοπράνο της εποχής μας. Από το ντεμπούτο της το 2012 μέχρι σήμερα, η Άννα Πρώτσι έχει εμφανιστεί στα μεγαλύτερα λυρικά θέατρα του κόσμου κερδίζοντας τεράστια αναγνώριση από κριτικούς και κοινό τόσο με την έντασή και την έκταση της φωνής της όσο και με την ερμηνεία της σε μερικούς από τους πιο απαιτητικούς ρόλους του ρεπερτορίου της όπερας. Είναι πολλές οι μεγάλες στιγμές στην καριέρα της αλλά το όνομά της έχει ταυτιστεί με δύο εμβληματικές ηρωίδες του Βέρντι – τη λαίδη από τον Μακμπέθ και την Αμπιγκαίλε από τον Ναμπούκο. Και τώρα, είναι έτοιμη να προσθέσει στο παλμαρέ της τον δυσκολότερο ρόλο από όλους. Τον θηριώδη ρόλο που σημάδεψε με την ερμηνεία της η Μαρία Κάλλας και με τον οποίο ελάχιστες έχουν τολμήσει να αναμετρηθούν. Τη Μήδεια... Λίγες μέρες πριν την πολυαναμενόμενη πρεμιέρα, στις 25 Απριλίου, της Μήδειας του Κερουμπίνι, της μεγάλης διεθνούς συμπαραγωγής της Εθνικής Λυρικής Σκηνής με τη Μετροπόλιταν Όπερα της Νέας Υόρκης, την Όπερα του Καναδά και τη Λυρική Όπερα του Σικάγου, η Άννα Πρώτσι μίλησε στην ATHENS VOICE για το ντεμπούτο της στον ομώνυμο ρόλο.

—Κυρία Pigozzi, έχετε διαγράψει μια θριαμβευτική πορεία στο λυρικό θέατρο ερμηνεύοντας εξαιρετικά απαιτητικούς ρόλους. Η Μήδεια έχει σφραγιστεί από την ερμηνεία της Μαρίας Κάλλας. Το γεγονός ότι καλείστε να τραγουδήσετε τον ρόλο αυτό στο πλαίσιο του αφιερώματος για τα 100 χρόνια από τη γέννησή της, και μάλιστα στην Ελλάδα, σας τρομάζει ή είναι μια ακόμα πρόκληση για εσάς; Είναι σίγουρα μια μεγάλη πρόκληση, τόσο λόγω της δυσκολίας του ρόλου όσο και λόγω της μεγάλης σκιάς της Μαρίας Κάλλας, το μεγαλείο της οποίας είναι ένας από τους λόγους για τους οποίους ερωτεύτηκα την όπερα στο Ωδείο ακούγοντας τη φωνή της. Προτοιμάζομαι εδώ και μήνες και ελπίζω ότι η πολύ σοβαρή δουλειά που κάνω πάνω στη Μήδεια θα φτάσει στο κοινό της αίθουσας με όλη την ένταση και την αγάπη που της έχω αφιερώσει.

—Η Μήδεια θεωρείται ένας από τους δυσκολότερους ρόλους που έχουν γραφτεί ποτέ για δραματική σοπράνο. Απαιτεί φωνητική αντοχή όχι μόνο γιατί από τη στιγμή που ανεβαίνει στη σκηνή δεν την εγκαταλείπει ποτέ, αλλά και γιατί οι ακροβασίες της φωνής, από τις υψηλές στις χαμηλές νότες, είναι διαρκείς. Εσάς, τι σας δυσκόλεψε περισσότερο όταν αρχίσατε να μελετάτε τον ρόλο;

ΜΗΔΕΙΑ, ΑΚΟΜΑ ΚΙ ΑΝ ΔΕΝ ΠΟΤΕ ΣΕ ΑΥΤΗΝ ΤΗΝ ΤΡΕΛΑ»

Η πρώτη δυσκολία είναι η απομνημόνευση του λιμπρέτου, το οποίο είναι πολύ μεγάλο και στο οποίο αφιέρωσα ατελείωτη προσπάθεια ξαναγράφοντας το μάλιστα όλο με το χέρι σε ένα τετράδιο. Έπειτα, είναι σίγουρα θέμα αντοχής και μιλιμετρικής διαχείρισης των δικών σου προσωπικών δυνάμεων, έτσι ώστε να φτάσεις ως το τέλος με φωνή, και να αποφύγεις την εξάντληση – ειδικά σε αυτή την παραγωγή, όπου έχω να διαχειριστώ και μια σύνθετη σκηνοθετική δράση μαζί με τη φωνή και τη μνήμη. Με δυο λόγια, πρόκειται πραγματικά για ένα ραντεβού που απαιτεί όλη την ενέργεια και την εμπειρία μου.

—Στο οπερατικό ρεπερτόριο συναντά κανείς κι άλλες δυναμικές, σκληρές ή και σατανικές ηρωίδες κι εσείς έχετε ερμηνεύσει τις περισσότερες, τη Λαίδη Μακπέθ, την Αμπιγκαϊλε, την Τουραντότ... Η Μήδεια όμως τις ξεπερνά όλες. Ποια είναι η ψυχολογία αυτής της γυναίκας; Τι πυροδοτεί, κατά τη γνώμη σας, τις ακραίες αντιδράσεις της; Η οργή; Η τρέλα; Η απόγνωση;
Α.Π. Πιστεύω ότι ο παροξυσμός, η δολοφονική μανία, είναι μια σταθερά στην ιστορία μέχρι σήμερα. Μπορεί η επιλογή της Μήδειας να είναι ανεξήγητη για μια μητέρα σαν εμένα, όμως η στιγμή της τρέ-

λας είναι κάτι που υπήρχε πάντα, και είναι μέρος της υποκριτικής μου αποστολής να ερμηνεύσω και αυτή την άβυσσο της συνείδησης. Επομένως, αν απομονώσουμε τον παροξυσμό της τρέλας, η δύναμη της Μήδειας, ο τρόπος που βιώνει την αγάπη φτάνοντας τα συναισθήματά της στα άκρα, είναι σίγουρα κομμάτι της μεσογειακής μου ψυχής, οπότε τρέφω σεβασμό για τη Μήδεια, ακόμα κι αν δεν θα την ακολουθούσα ποτέ σε αυτήν την τρέλα.

—Σύμφωνα με τη σκηνοθετική ματιά του David McVicar, η Μήδεια είναι μια γυναίκα ξένη, παρείσακτη, περιθωριοποιημένη από την τοπική κοινωνία και ο αποκλεισμός της αυτός είναι που την οδηγεί στην επιθυμία για εκδίκηση και στην παιδοκτονία. Η προσέγγιση αυτή σας βοήθησε ενδεχομένως να κατανοήσετε λίγο περισσότερο τις πράξεις της;

Σίγουρα μπορούμε να φανταστούμε ότι το πλαίσιο στο οποίο κινείται, δεν τη βοήθησε να βγει από το τούνελ συναισθημάτων που την ώθησαν σε μια παράλογη και ακραία πράξη, η μοναξιά σίγουρα μπορεί να έπαιξε σημαντικό ρόλο στο να χάσει τη διαύγειά της.

—Στο σημείωμά σας αναφέρετε: «Θα πρέπει να αναζητήσω βαθιά μέσα μου το σωστό κλειδί που θα μου επιτρέψει να ερμηνεύσω αυτή την αρχαία, παραισθησιογόνο, άγρια τρέλα που, ως μητέρα, πολύ απλά δεν μου ανήκει». Βρήκατε τελικά αυτό το κλειδί για να σκιαγραφήσετε τον χαρακτήρα της;

Το κλειδί για μένα εξακολουθεί να είναι η απώλεια της διαύγειας που γεννιέται από τη σύγκρουση πολύ ισχυρών συναισθημάτων τα οποία δεν μπορεί να διαχειριστεί μια γυναίκα μόνη της.

—Φτάσατε αρκετά νωρίς στην Ελλάδα για τις πρόβες. Ποιες είναι οι εντυπώσεις σας από την πρώτη συνεργασία σας με τη Λυρική Σκηνή; Πώς πήγαν οι πρόβες με τους συμπρωταγωνιστές σας, τη χορωδία και την ορχήστρα; Και τώρα που μας χωρίζουν λίγες μέρες πριν την πρεμιέρα, είστε έτοιμη να ηγείτε: «Ebben, io son Medea»;
Περνάω υπέροχα στην Αθήνα, το θέατρο είναι καταπληκτικό και η ομάδα σπουδαία. Λατρεύω τις πόλεις με θάλασσα και αυτό με κάνει να αισθάνομαι ακόμα καλύτερα, αρκεί να περπατήσω δίπλα στη θάλασσα για να νιώσω γαλήνη. Και ναι, σίγουρα θα είμαι η Μήδεια, στη διάρκεια των παραστάσεων χωρίς να έχω «αν» και «αλλά»... **A**

BIBΛΙΟ

Η ΛΕΝΑ ΔΙΒΑΝΗ ΚΑΙ ΤΟ «ΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟ ΑΓΟΡΙ» ΤΗΣ

Η δημοφιλής συγγραφέας στο νέο της μυθιστόρημα αναποδογυρίζει τους ρόλους

Του ΓΙΑΝΝΗ ΝΕΝΕ

Η Λένα Διβάνη, είτε γράφει για τη ζωή του Καποδίστρια είτε για τη ζωή ενός 19χρονου όμορφου νεαρού που αφήνει το χωριό του για να έρθει στην Αθήνα αντιμετωπίζοντας τον «γυναικείο σωβινισμό», έχει το ίδιο χιούμορ και μία αφήγηση που ρέει απολαυστικά ανάμεσα σε περιγραφές, σκέψεις, αναρωτήσεις, συμπεράσματα και αφορισμούς. Το νέο της βιβλίο «Εργαζόμενο αγόρι», που κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Πατάκη, αναποδογυρίζει τα πάντα και περιγράφει μία Ελλάδα μέσα από τα μάτια του 19χρονου ήρωά της, που ζει κάτω από το τακούνι (ή παντόφλα) της μητριαρχίας.

Οι γυναίκες παίζουν πρέφα στα καφενεία και οι άντρες μαζεύουν τα παιδιά από το σχολείο. Νεαρά αγόρια πίνουν δουλειά σε lifestyle έντυπα και οι διευθύντριες τους την πέφτουν ωμά καπνίζοντας πούρο. Μία κωμωδία που θα μπορούσε να είναι δράμα, εκτός αν την αντιστρέψεις.

Η Λένα Διβάνη μάς εξηγεί πώς ξεσκεπάζει όλα τα ξεπερασμένα αλλά αθάνατα στερεότυπα για τους ρόλους των φύλων, αυτά που φυλακίζουν άντρες και γυναίκες ακόμα και στον 21ο αιώνα.

— **Είχε πλάκα γιατί, διαβάζοντας το βιβλίο σου, έπρεπε συνεχώς να κάνω την αναγωγή, να αντιστρέφω δηλαδή τους ρόλους άντρας-γυναίκα στους χαρακτήρες γιατί αυτό είναι και όλο το νόημα του βιβλίου. Σου συνέβαινε κι εσένα αυτό γράφοντάς το; Μπερδεύσουνα;**

Αχαχαχα. Εγώ δεν μπερδεύομαι γιατί είχα βουτήξει με το κεφάλι στο ανάποδο αυτό σύμπαν. Όμως είναι σαν να σας βλέπω. Το ίδιο έπαθε και ένα κορίτσι που διάβασε πριν 15 μέρες το βιβλίο. Μου έγραψε: «*Επαθα σοκ*». «*Σε ποιο σημείο?*» τη ρώτησα. «*Εκεί που ο μπαμπάς του αγοριού σερβίρει μεξέδες στη σύζυγο και τη φίλη της και μετά εξαφανίζεται στην κουζίνα για να μην τις ενοχλεί καθότι μιλούσαν για σοβαρές δουλειές*» μου είπε. Τότε έπαθα σοκ κι εγώ με τη σειρά μου. Όσοτε τίποτα δεν έχει αλλάξει κατά βάθος στην ελληνική κοινωνία, παρά το γεγονός ότι κομπάζουμε ότι η ισότητα ήρθε; Είναι ακόμα σοκαριστική η εικόνα ενός άντρα που εξυπηρετεί τη γυναίκα του, τη στιγμή που όλες οι γυναίκες ήταν και εξακολουθούν να είναι επί αιώνες στην υπηρεσία των μελών της οικογενείας της; Ούτε κάτι τόσο απλό δεν είναι πια νορμάλ;

— **Είναι ένα πολύ διασκεδαστικό παιχνίδι – να έχεις ως πούμε χαρακτήρες γυναικείους να παίζουν χαρτιά και να καπνίζουν, και άντρες μπαμπάδες, με φόρμες, να παίρνουν τα παιδιά από το σχολείο. Πώς συνέλαβες αυτή την ιδέα; Υπήρξε κάποια αφορμή για το «Εργαζόμενο αγόρι»;**

Όλη μου η ζωή γέννησε αυτή την ιδέα. Όταν λ.χ. ήμουν φοιτήτρια έκανα baby sitting σε τρία αξιολάτρευτα παιδάκια στη Νέα Κηφισιά. Πήγαινα σπίτι τους στις 7 το πρωί (δηλαδή ξυπνούσα 5.30!) και έφευγα 7 το βράδυ. Περνούσα τέλεια μαζί τους. Παιζαμε, ψήναμε κουλουράκια, γελούσαμε. Όμως όταν έπαιρνα το τρένο να κατεβώ στην Αθήνα να συναντήσω τους συμφοιτητές και τις συμφοιτήτριές μου, αυτοί συζητούσαν για τέχνη, πολιτική και επιστήμη κι εγώ στεκόμουν βουβή ανάμεσά τους. Ένιωθα ότι ήμουν ένα ούφο από άλλον πλανήτη. Στο μυαλό μου κολυμπούσαν πάμπερς και αλεσμένο μοσχάρι με καρότα. Η ανησυχία μου δεν ήταν αν ο «*Καθρέφτης*» του Ταρκόφσκι ήταν η καλύτερή του ταινία, αλλά αν θα κατάφερνα τον Κωστάκη να φάει φρουτόκρεμα αύριο. Μου έπαιρνε τουλάχιστον μια δυο ώρες να επανέλθω στην κανονική πνευματική μου φάση. Ε λοιπόν, τότε κατάλαβα την τεράστια θυσία που κάνουν οι μαμάδες που μένουν σπίτι να μεγαλώσουν τα παιδιά. Και οι περισσότερες δεν κάνουν τη θυσία επειδή τη διάλεξαν, αλλά επειδή η κοινωνία με τον τρόπο της τους είπε ότι αν δεν το κάνουν είναι εγωίστριες και άπονες. Τους μπαμπάδες η κοινωνία δεν τους κρίνει ποτέ αν τελικά ασχολούνται με τα παιδιά τους μισή ώρα κάθε βράδυ και καμιά Κυριακή...

— **Η αντιστοιχία του νεαρού ήρωα που αφήνει το χωριό του στην Κρήτη στα 19 του για να βρει την τύχη του στην Αθήνα, με μία κοπέλα που θα έκανε το ίδιο – και τα όσα τραβάει –, πιστεύεις ότι είναι ρεαλιστική σε μία σύγχρονη ελληνική κοινωνία, έστω κι αν τοποθετείς τη δράση στις αρχές των 00s;**

Δυστυχώς έτσι φαίνεται, τώρα που αρχίζουμε να το συζητάμε το θέμα. Ένα νεαρό, όμορφο και εντελώς άπειρο κορίτσι από χωριό στην Αθήνα θα είναι ορεκτικό για τους

πάντες – τον ταξιτζή, τον προϊστάμενο, τους γείτονες. Θα πρέπει να αποκρούει επιθέσεις όλη την ώρα. Θα τη φάνε όρθια, ειδικά αν δεν έχει πολύ μυαλό στο κεφάλι της. Εδώ μέσα στο σπίτι σου δεν είσαι ασφαλής, όχι έξω στον δρόμο με τους γύπες.

— **Το χιούμορ με το οποίο είναι γραμμένο το βιβλίο τού χαρίζει μερικές απίθανες σκηνές και ατάκες, που θα ήταν τέλειες να τις δούμε και στην οθόνη. Μοιάζει να είναι γραμμένο σαν ένα σενάριο. Εσύ το βλέπεις σαν ταινία; Είχες μία τέτοια δομή σκέψης γράφοντάς το;** Η αλήθεια είναι ότι γράφω κινηματογραφικά – ίσως γιατί έχω εμποτιστεί από ταινίες. Μεγάλωσα με ταινίες και βιβλία, ξέρετε. Στην ρίχτηκα σ' αυτά. Μια ταινία κι ένα βιβλίο ήταν πάντα η δασκάλα μου, η ψυχοθεραπευτριά μου και η μαμά της λογοτεχνικής φαντασίας μου. Οπότε, ναι, συμφωνώ και μου το λένε όλοι οι αναγνώστες: «*Διαβάζοντας είναι σαν να το βλέπω στην οθόνη του μυαλού μου*». Μακάρι να το δούμε και σε πραγματική οθόνη.

— **Ποιες είναι δύο αγαπημένες σου «φράσεις» του βιβλίου;**

Ο τρόπος που την πέφτει στον Χάρη η αδιάστακτη διευθύντρια του περιοδικού που δουλεύει. Τι σαμπάνιες επιστρατεύει για να τον ρίξει, τι ελικόπτερα – πέσιμο υπερπαραγωγή! Και μετά διασκεδάζω πολύ με τον ταξιτζή που τον μαζεύει απ' τον δρόμο και προσπαθεί με άσφαλες κινήσεις να τον προστατεύσει, να τον προσγειώσει και να τον πείσει να μην τσιμπάει σαν βλάκας. Οι γυναίκες είναι αδιάστατες και η ζωή δεν είναι μια ρομαντική κωμωδία.

— **Αυτό ήθελα να ρωτήσω κι εγώ... σαν «σοφή κουκουβάγια» στο έργο βάζεις έναν μεσήλικα ταξιτζή άντρα σε γυναικοκρατούμενο, εν προκειμένω, επάγγελμα. Πώς βγήκε αυτός ο ρόλος; Και γιατί ειδικά ταξιτζής;**

Με ενέπνευσε μια πραγματική ταξιτζού που με πήρε κούρσα πριν χρόνια ένα βράδυ και μου άνοιξε την καρδιά της όταν κατάλαβε ότι είμαι «*καρδιολόγος*». Μου είπε, δακρύζοντας σχεδόν, ότι ο άντρας της –μπράβος στα μπουζούκια στη Βόρεια Ελλάδα– την πλάκωνε στο ξύλο μετά το τρίτο ούισκι κι αυτήν και τον πεντάχρονο γιο της. Ένα βράδυ, λοιπόν, τρελάθηκα η γυναίκα, άρπαξε το παιδί και το 'σκασε για την Αθήνα. Έγινε ταξιτζού γιατί ήξερε μόνο να οδηγεί, δεν την είχαν αφήσει να σπουδάσει. Όταν κατέβηκα άνοιξε το παράθυρο και μου είπε: «*Αμα μπει κορίτσι εδώ μέσα κι έχει θέματα, δεν θα τ' αφήσω έτσι. Θα κάνω ντου!*» Ε, λοιπόν, κι εγώ την έβαλα στο βιβλίο μου αυτή τη Ζορό με το ταξί!

— **Και σαν «πανέξυπνο γυύλο» που βρίσκει λύσεις, έχεις βάλει μία 9χρονη μικρή, την κόρη του ταξιτζή. Ένα αντίστοιχο 9χρονο αγοράκι, δηλαδή, θα ήταν τόσο τετραπέρατο και δεν θα ήταν συνέχεια κωμένο σε ένα video game;**

Για να λέμε την αλήθεια το κοριτσάκι/αγοράκι αυτό συμβολίζει την ελπίδα μου για το μέλλον. Το αύριο ελπίζω ότι θα επιτρέπει σε όλα τα παιδιά να αναπτύξουν ελεύθερα την εξυπνάδα, τη φαντασία, τα ταλέντα και την ορμή τους χωρίς να φυλακίζονται σε στερεότυπα. Και τα κορίτσια μπορεί να παίζουν ποδόσφαιρο και τα αγόρια να κλαίει και μαζί να μοιράζονται τις δουλειές του σπιτιού και τα κοντρόλ του video game.

— **Μοιραίο ρόλο στο βιβλίο παίζει μία διευθύντρια lifestyle περιοδικού και το αντίστοιχο περιβάλλον. Αναγκαστικά πάει πολύ εύκολα το μυαλό σε συγκεκριμένα περιοδικά της περιόδου 90s-00s. Ήθελες να κάνεις κάποιο σχόλιο με αυτό;**

Η αλήθεια είναι ότι αυτά τα περιοδικά (τα οποία διάβαζα κι εγώ από μικρή και τα ξέρω καλά) αιχμαλώτισαν τις γυναίκες στον ρόλο της όμορφης, κομψής οικοδέσποινας που μπορεί μεν να δουλεύει αλλά ποτέ δεν ξεχνά ότι η κύρια αποστολή της είναι να κρατάει ευτυχισμένους όλους τους άλλους πλην του εαυτού της. Δεν θα ξεχάσω ποτέ ένα εξώφυλλο που διαφήμιζε το εξής άρθρο: Πώς να παίρνετε τις στάσεις στο σεξ που σας κάνουν να φαίνεστε πιο λεπτή! Θεέ μου! Δηλαδή ούτε τη στιγμή που υποτίθεται αφηγόμεστε να ευχαριστηθούμε δεν μπορούμε να ξεχάσουμε ότι έχουμε λίγη κυτταρίδα στο δεξί μπούτι; Έλεος!

— **Έχεις περάσει από παρόμοια περιοδικά; Έχεις ζήσει με κάποιον τρόπο τους ρόλους άντρα-γυναίκα στην εκδοτική ευμάθεια εκείνων των χρόνων;**

Όχι πολύ. Είχα κάποτε μια στήλη γνώμης σ' ένα πολύ γνωστό περιοδικό, πιστεύοντας ότι μπορεί να αλλάξω το σύστημα από μέσα. Τώρα γελάω με τον εαυτό μου που πίστευα τέτοιες βλακείες.

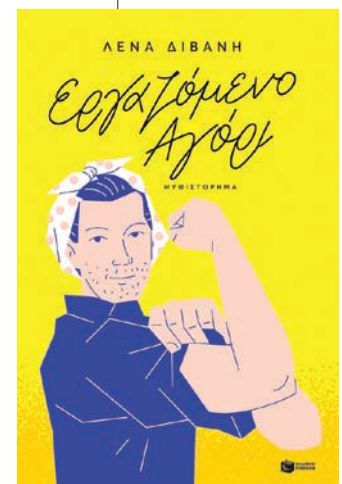
— **Όχι ότι θα έπρεπε, αλλά πρόσεξα ότι δεν έχεις βάλει στο βιβλίο κάποια «γκέι παράμετρο» – αν όχι στον ήρωα, τουλάχιστον στον κόσμο της μεγάλης πόλης που εισέρχεται. Πιστεύεις ότι δεν θα ήταν κάτι που θα το συναντούσε σε αυτήν του την περιπέτεια;** Προσπάθησα να το κάνω αλλά παραήταν μπερδευτικό. Πώς θα ήταν ένας άντρας γκέι που αμφισβητεί τη στερεοτυπική εικόνα σ' έναν ανάποδο κόσμο; Θα 'χανε η μάνα το παιδί και το παιδί τη μάνα, οπότε αναγκαστικά το άφησα. Το ίδιο με προβληματίσε και η εγκυμοσύνη, τα παιδιά. Βλέπεις με πόση μαεστρία η πατριарχία μετέτρεψε το απόλυτο ατού των γυναικών, το γεγονός ότι αυτές μπορούν να διαιωνίσουν το είδος, σε απόλυτη φυλακή τους...

— **Άλλο ένα όμορφο εξώφυλλο βιβλίου σου, με την υπογραφή k2design. Πώς έχει δέσει αυτό το ωραίο σερί;**

Ερωτεύτηκα τη δουλειά του γραφείου αυτού (και δη του Φίλιππου Αβραμίδη που ανέλαβε το βιβλίο μου) από το εξώφυλλο στα «*Ζευγάρια που έραψαν την ιστορία της Ελλάδας*». Η σύλληψη, το χρώμα, τα σκίτσα των ιστορικών προσώπων, όλα ήταν φανταστικά. Αποφάσισα, λοιπόν, να τον εμπιστευτώ για το επόμενο και μετά για το επόμενο και είμαι πολύ χαρούμενη. Έτσι έχω στα χέρια μου τώρα ένα μπουκέτο ανθισμένα, πολύχρωμα, τολμηρά «*φορέματα*» για τα βιβλία μου.

— **Θα επιστρέψεις σύντομα στα αγαπημένα σου (και «*μας*») ιστορικά αφηγήματα; Α, δεν υπόσχομαι τίποτα. Άλλωστε ποτέ δεν πήγαινα προς τις εξασφαλισμένες επιτυχίες γι' αυτό και τα βιβλία μου τα αγαπάει το αναγνωστικό κοινό. Πηγαίνω πάντα εκεί που με οδηγεί η εσωτερική ανάγκη, η έμπνευση και ο πειραματισμός, το παιχνίδι. **A****

Δεν θα ξεχάσω ποτέ ένα εξώφυλλο που διαφήμιζε το εξής άρθρο: Πώς να παίρνετε τις στάσεις στο σεξ που σας κάνουν να φαίνεστε πιο λεπτή! Θεέ μου! Δηλαδή ούτε τη στιγμή που υποτίθεται αφηγόμεστε να ευχαριστηθούμε δεν μπορούμε να ξεχάσουμε ότι έχουμε λίγη κυτταρίδα στο δεξί μπούτι; Έλεος!

Λένα Διβάνη
Εργαζόμενο αγόρι
εκδ. Πατάκη

Μια δύσκολη συγκατοίκηση

Του ΑΡΗ ΣΦΑΚΙΑΝΑΚΗ

Τι είναι αυτό που φοβούνται οι περισσότεροι γονείς για τα παιδιά τους; Υποθέτω να μην μπλέξουν με ναρκωτικά. Τουλάχιστον αυτή ήταν η δική μου ανησυχία, όταν η κόρη μου έμπαινε στην εφηβεία. Μάλιστα, όταν κάποια στιγμή στα δεκάξι της με ρώτησε αν είχα δοκιμάσει ο ίδιος διάφορες ουσίες, της αποκρίθηκα, χωρίς να διαστάσω, ότι είχα δοκιμάσει κάθε λογής απαγορευμένου ναρκωτικού μια δυο φορές –έτσι, για την εμπειρία– όταν υπήρξα κι εγώ νέος. Της είπα ακόμα πως τίποτε δεν με έκανε να κολλήσω, εκτός από μια ουσία που διόλου απαγορευμένη δεν ήταν: τη νικοτίνη. Εθίστηκα τόσο που επί είκοσι χρόνια το τσιγάρο μου είχε γίνει εξίσου απαραίτητο με τον στυλό για να γράφω τα βιβλία μου. Την ικέτευα να μη δοκιμάσει καν το άθλιο αυτό κατασκευάσμα –συγγνώμη, καπνοπαραγωγοί της βορείου Ελλάδος.

Η άλλη ανησυχία των γονέων της γενιάς μου –δεν αναφέρομαι στις προηγούμενες γιατί εκεί τα πράγματα ήταν πολύ πιο ξεκάθαρα– ήταν μήπως το παιδί βγει ομοφυλόφιλο. Εγώ δεν είχα τέτοιο θέμα. Θα έλεγα μάλιστα ότι προέτρεπα την κόρη μου να δοκιμάσει το ίδιο της το φύλο, αλλά αυτό το έκανα για καθαρά εγωιστικούς λόγους. Δεν ήθελα να παντρευτεί κανένα βαρβάτο αρσενικό και να καταλήξω πρόωρα παππούς. Όχι, παππούς

δεν θέλω να γίνω επ' ουδενί (ελπιζω να διαβάσει η κόρη μου αυτό το κείμενο).

Η Κορεάτισσα Κιμ Χιε-Τζιν γράφει στο μυθιστόρημά της «Η κόρη μου» για μια μητέρα που έχει χρεώσει, δουλεύει σε έναν οίκο ευγηρίας όπου δύσκολα τα βγάζει πέρα οικονομικά, κι όπου ξαφνικά η τριαντάρα κόρη της επιστρέφει στην πατρική οικία και ζητά να συγκατοικήσει με τη μητέρα της. Τι πιο ωραίο για μια μάνα να ζήσει πάλι με την κόρη της; Το δυστύχημα στη συγκεκριμένη περίπτωση –δυστύχημα

για τη μάνα– είναι πως η κόρη της φέρνει στο σπίτι και την αγαπημένη της και της δηλώνει πως ανήκει στην κοινότητα ΛΟΑΤΚΙ. Η μάνα μετά βίας γλιτώνει το γεφυρικό. Διότι η μάνα είναι μια παραδοσιακή γυναίκα, μιας σουριτανικής νοοτροπίας, που αδυνατεί να συμβιβαστεί με την ιδέα ότι το σπλάχνο της ξεστράτισε από το ασφαλές μονοπάτι της ζωής.

Την ίδια στιγμή η κατάσταση στον οίκο ευγηρίας που εργάζεται η μητέρα εκτραχύνεται, η ζωή και το οικονομικό κέρδος παρουσιάζουν το πραγματικό –ήγουν ανάληπτο– πρόσωπό τους, και η εξηντάχρονη μητέρα βρίσκεται σε έναν κυκεώνα δυσκολιών που η συγκατοίκηση με την κόρη και τη φίλη της απλώς προσθέτουν ένα ξινόπικρο κερασάκι στην τούρτα. Διότι, εκτός των άλλων, η κόρη είναι και ακτιβίστρια. Τι άλλο μπορεί να ζητήσει μια μάνα από τη ζωή;

Εν κατακλείδι, πρόκειται για ένα μυθιστόρημα 170 σελίδων όπου η συγγραφέας με άψογο πεζογραφικό τρόπο –εννοώ δίχως φιοριτούρες και καλολογικά στοιχεία απλώς για να γεμίζει το κείμενο– ισορροπεί ανάμεσα στις αγωνίες μιας μάνας και τον διαφορετικό και δύσκολο τρόπο ζωής που διάλεξε μια κόρη.

Ευθύς μόλις τέλειωσα την ανάγνωση, πακετάρισα το βιβλίο και το ταχυδρόμησα στην κόρη μου που διαβίει στο Λονδίνο.

Κιμ Χιε-Τζιν
Η κόρη μου,
εκδ. Ίκαρος

©ANTONHES ΦΙΕ

Ένας Μετεωρίτης στην Κυψέλη

Του ΑΝΤΩΝΗ ΦΙΕ

Στο τέλος του Μικρού Πρίγκιπα, μένουμε με την απορία του αν ο πρίγκιπας επέστρεψε σπίτι του, στον αστεροειδή Β 612, ή αν έμεινε εδώ, μαζί μας. Π' αυτό ο αφηγητής μας παρακαλεί να επικοινωνήσουμε αμέσως μαζί του αν εντοπίσουμε ένα μικρό αγόρι με χρυσές μπουκλες που δεν του πολυαρέσουν οι ερωτήσεις. Δεν είμαι σίγουρος, αλλά νομίζω κάτι βρήκα... Βέβαια, το αγόρι έγινε πλέον άντρας, οι μπουκλες του σκούρυναν, όμως ακόμη αρνείται να χωρέσει στα κουτάκια των ερωτήσεών μας. Τελικά, επέλεξε να παραμείνει στη Γη – αλλά υπό όρους: θα κατοικεί πάλι σε δικό του ουράνιο σώμα, τον Μετεωρίτη, και θα ζει ανάμεσα σε βιβλία.

Πρόσωπα Τον λένε Μπεν Ντουραντέν, Μπενουά, Βενέδικτο, όπως θέλεις... Είναι Παριζιάνος και μιλάει ελληνικά με τη γνωστή ακαταμάχητη προφορά. Θα συναντήσεις πάντα τον ίδιο στον Μετεωρίτη γιατί δεν θέλει να προσλάβει υπαλλήλους. «Δεν μπορώ να είμαι αφεντικό, δεν το θέλω», τονίζει με απέχθεια για τη λέξη και το σύστημα που προϋποθέτει. Σχεδόν πάντα, γιατί σχεδιάζει κάθε τρεις μήνες να παραχωρεί το βιβλιοπωλείο για μία εβδομάδα σ' έναν συγγραφέα και αυτός να πηγαίνει στα βουνά. Ναι, είναι ορειβάτης. Έχει το φιλόλιγνο σώμα που βεντουζώνεται στα βράχια σαν κισσός, το βιομετρικό τζάκετ που αντέχει όλα τα ξεσπάσματα της φύσης και τα προηθητικά μάτια βαμμένα με το μπλε και λευκό κατακτημένων κορυφών. Πατί Ελλάδα; «Υπάρχει έρωτας κάπου στην ιστορία... το ερώτημα είναι γιατί έμεινα, ενώ ήταν τόσο εύκολο να ξαναφύγω. Όταν ήρθα στην Αθήνα, ήμουν wow, ένιωσα ότι είναι η πόλη μου, ενώ το Παρίσι δεν είναι». Πατί βιβλιοπωλείο; Για τον Μπεν η δημιουργία ενός βιβλιοπωλείου είναι πράξη πολιτική: «Η λογοτεχνία είναι το πιο φανταστικό εργαλείο για να φτιάξουμε κάτι, να διατηρήσουμε τις υποκειμενικότητες ενάντια σ' ένα μοντερνισμό που θέλει να σβήσει το αλάτι της ζωής. Τα βιβλιοπωλεία είναι εργαλεία μισοπλασίας. Κάποιοι λένε πως δεν είμαστε αρκετά πολιτικοί. Αν αυτό δεν είναι πολιτικό (δείχνει τα ράφια με τα βιβλία), τότε τι είναι – εγώ δεν είμαι ο τύπος που βάζει Το κεφάλαιο στη βιτρίνα». Πρωτίστως όμως το βιβλιοπωλείο είναι πράξη υπαρξιακή: «Στη ζωή δεν ξέρουμε τίποτα. Τα βιβλία είναι ένας τρόπος να ταξιδέψουμε στα σκοτεινά, είναι για το κάτι παραπάνω. Οικογένεια... δουλειά... όλ' αυτά καλά, αλλά γυρνάς σπίτι και θέλεις κάτι παραπάνω από τη ζωή» (κάνει snar τα δάχτυλά του σαν να ψάχνει τη λέξη, αλλά φυσικά δεν υπάρχει λέξη γι'

αυτό το «κάτι»). Πατί Μετεωρίτης; «Αρχικά, ήθελα ένα όνομα για Έλληνες και ξένους (meteor, meteorite). Δεύτερον, το ήθελα λίγο προκλητικό, όχι π.χ. Ο Φάρος! Επίσης, ξέρεις, ο μετεωρίτης έχει την αίσθηση του μυστηρίου, της άγνωστης προέλευσης που ξαφνικά μας χτυπά κατακέφαλα, όπως μας κάνει το βιβλίο. Από πού έρχονται τα βιβλία; Τι είναι; Λευκό χαρτί με μελάνι... το διαβάζω και μπαμ, με χτυπάει. Τι είναι λοιπόν αυτό; Είναι η πιο σπουδαία ανθρώπινη εφεύρεση! Α, ήθελα και να αρέσει στα παιδιά!»

Ο Μικρός Πρίγκιπας είναι βιβλιοπώλης

Βιβλία Αφού προσπεράσω έναν ταυρομάχο κρεμασμένο στον τοίχο αριστερά μου, νιώθω να με καλεί το βάθος του χώρου. Συναντώ εκεί ένα ράφι αφιερωμένο στον Ρίτσο. Μήπως ήρθε η ώρα να διαβάσω ποίηση; Μαθαίνω πως τα βιβλία προέρχονται από την προσωπική συλλογή μιας επιμελήτριας εκδόσεων που συνεργαζόταν στενά με τον ποιητή. Ζήτησα από τον Μπεν να μου προτείνει βιβλίο του Ρίτσο. «Ααα, πρέπει να το νιώσεις και να διαλέξεις εσύ», μου λέει αραδιάζοντας μπροστά μου έναν μπουφέ ποιημάτων («Φαίδρα», «Η γέφυρα», «Χειμωνιάτικη λιακάδα»). Εκτός από ποίηση, ο Μετεωρίτης έχει καινούργια και παλιά βιβλία σε ελληνικά, αγγλικά, γαλλικά και κουρδικά! Το πορτραίτο του ταυρομάχου δεν ήταν τυχαίο, καθώς ο Μετεωρίτης είναι και γκαλερί. Στον άλλο τοίχο κρέμονται κάδρα με αποξηραμένα λουλούδια που μάζεψε ο Μπεν από ταξίδι του στις σεισμόπληκτες περιοχές του Κουρδιστάν (τα έσοδα των έργων θα διατεθούν υπέρ των πληγέντων).

Τοποθεσία Τον ρωτώ ποιο είναι το αγαπημένο του μέρος για διάβασμα εδώ κοντά. «Είσαι τρελός που θα σου πω; Αν σου πω θα έρθουν όλοι και γω θέλω η μπίρα μου να έρχεται γρήγορα!» Ας είναι. Το δικό μου αγαπημένο μέρος είναι φύση και παγκάκι. Στα 15' με τα πόδια είναι το Πεδίο του Άρεως. Εκεί προτείνω να περάσεις από το Μνημείο του Ιερού Λόχου. Όχι τόσο για το μνημείο όσο για τις τρομερές μάχες που ξετυλίγονται γύρω: κάθε παγκάκι και ένα σκακιστικό ντέρμπι. Για πιο σιγασία και τροπική ατμόσφαιρα, κάθισε κατά μήκος της υδάτινης διαδρομής. Τέλος, ολοκλήρωσε τη βόλτα σου στην περιοχή με μία στάση στο μπαρ Έπρεπε. Εκεί προτίμησε τις ξύλινες πεζούλες και μην ξεχάσεις να παραγγείλεις τους αγαπημένους μου ψητούς γίγαντες.

ΜΕΤΕΩΡΙΤΗΣ, Φωκίωνος Νέγρη 68, Κυψέλη, 6932234316

Το Παζάρι, το Παιδί Τραύμα, οι φωτογραφίες κι ένα αρχαίο οριζόντιο κασετόφωνο Φίλιπς

☞ Περνάω πάντα από τα παζάρια των δίσκων. Έχουν αλλάξει οι καιροί... πλέον μπαίνουμε στο **Discogs** και βρίσκουμε όποιον παλαιότερο δίσκο θέλουμε. Αν έχουμε κιόλας αρκετή υπομονή, μπορεί και να τον βρούμε σε καλή τιμή. Υπάρχουν όμως κι εκείνα τα παράξενα παιχνίδια της έκπληξης. Να, αυτή τη φορά –ανάμεσα σε δυο τρία άλλα πραγματάκια– πήρα και την κασέτα της καινούργιας δουλειάς που ετοίμασε το **Παιδί Τραύμα**, το «*Μέινστριμ*». Τα δύο κομμάτια που έχουν ήδη αποκαλυφθεί μου άρεσαν πολύ, οπότε ήταν μια ευκαιρία να ακούσω τον δίσκο πριν από την επίσημη κυκλοφορία του. Ξεθάβω ένα παλιό οριζόντιο Φίλιπς –χάι φάινοτ– και βάζω την κασέτα. Θα πούμε πολλά γι' αυτό το album, θα τα πούμε και «συνεντευξιακά» με τον **Τάσο Καρτέρη**, θα κυνηγήσω και το black/marble βινύλιο, το ultra limited. Δεν θα μπω τώρα στην ουσία του δίσκου, θα πω μόνο ότι μου άρεσε πολύ. Κι ότι μ' εντυπωσίασε το κόνσεπτ: «*Το περασμένο καλοκαίρι, μια οικογένεια που επιλέχθηκε τυχαία, φιλοξένησε στο σπίτι της το Παιδί Τραύμα, σ' ένα ιδιότυπο πείραμα. Το Παιδί Τραύμα θα παρατηρούσε και θα κατέγραφε όλες τις δραστηριότητες της οικογένειας με τον μέσα και έξω κόσμο: συζητήσεις, σκέψεις, αλληλεπιδράσεις, βόλτες, δράση στα social media και οτιδήποτε άλλο συνέβαινε κατά την περίοδο εκείνη*». Μ' εντυπωσίασαν και οι φωτογραφίες: μια δυστοπική οπτική με εικόνες λες κι έχουν βγει από τον «Κυνόδοντα» του Λάνθιμου. Οι φωτογραφίες ανήκουν στη **Γωγώ Πονηράκου**, μια πολύ ιδιαίτερη προσωπικότητα της τέχνης που φωτογραφίζει και γράφει ποίηση δημιουργώντας με τον φράκο

και τις λέξεις της απόκοσμα περιβάλλοντα, τόσο κοντά στην καθημερινότητά σου που νομίζεις ότι φωτογραφίζει ή γράφει για έναν μεταλλαγμένο εσένα. Να ένα απόσπασμα από την ποιητική της συλλογή «*Εξζιτ*»: «*Κανείς δεν θα σου εξηγήσει / σωστά / αυτό το κάψιμο / απόπειρα κώνω / στο πλάτωμα κάτω / από τον λαϊμό που / συγκρατούν οι κλειδές / πολλές πυρωμένες καρφίτσες / ασήμια, στοχαστικά / τοποθετημένα, / μπηγμένοι πάσσαλοι σε / αφράτο χώμα / έτσι στέκεται / ο πόνος, ρέει σαν / καυτός μαζί με /αραχή και ταχυκαρδία*». Θα τα πούμε και μ' εκείνη ελπίζω στο επόμενο διάστημα.

☛ Όχι, το οριζόντιο αρχαίο Φίλιπς δεν έχει σπουδαίο ήχο. Όμως δεν μασάει τις κασέτες, έχει ισορροπημένα πρίμα και μπάσα και δεν χάνει στροφές. Κατεβάζω από ένα πατάρι παλιές κασέτες και τις βάζω να παίξουν στη σειρά: Το «*For Keeps*» των **Field Mice**, το τρίτο και τελευταίο album της μπάντας, ηχογραφημένο για την ιστορική **Sarah** του Bristol, συμπαραγωγή –για την κασέτα– με την **Danceteria**. Το 1991 ήταν η χρονιά που είχαν γίνει το πιο επιτυχημένο συγκρότημα της Sarah, πλην όμως οι εντάσεις μέσα στην μπάντα, οι ψυχολογικές μεταπτώσεις των μελών, οι διαφορές δημιουργικότητας, ακόμη και ο τρόμος της σκηνής, τους οδήγησαν στο να διαλυθούν.

☛ Ύστερα, η «*Insignificance*», η εκτός εμπορίου κασέτα με τα demo και τα outtakes του 1995/1996 των **Porcupine Tree**. Αυτή με την καλύτερη εκτέλεση του «*Nine Cats*» και τα γράμματα του Steven Wilson στο artwork. Δίπλα, η advance κασέτα για το «*The Sky Moves Sideways*», το πιο αγαπημένο album των Porcupine, που έλιωσε από τις ακροάσεις σ' αυτήν τη χειροποίητη κασέτα της **Delerium** του Richard Allen.

☛ Για κάποιον ακατανόητο λόγο, εκεί στα μέσα της δεκαετίας του '80 τόσο το «*Standing On The Beach*» που περιείχε τα singles των **Cure**, όσο και το «*Concert - The Cure Live*» είχαν κυκλοφορήσει σε κασέτες χρωμίου μεγάλης διάρκειας. Τα singles που ήρθαν το 1986 είχαν στη δεύτερη πλευρά και τα b-sides – που δεν περιείχονταν στο LP και στο «*Live*» του 1984 υπήρχαν τα «*Anomalies*», ηχογραφημένες της μπάντας σχεδόν ανεπίσημες αλλά και πολύτιμες, αφού δεν υπήρχαν πουθενά αλλού.

☛ Για το τέλος, κρατάω μια ελληνική συλλογή που κυκλοφόρησε σε βινύλιο από τη Lyra το 1971 και επανεκδόθηκε σε βινύλιο και κασέτα το 1980. Λεγόταν «*Το Rock σήμερα*» και είχε Πελόμα Μποκιού, Εξαδάκτυλο, Διόσκουρους (Γερμανός-Ζαρούλιας), Δάμωνα Και Φιντία (Σιδηρόπουλος-Δεληγιαννίδης), Ρωμανό και Κιουρκτσόγλου.

P.S.: Α, ναι και η απίθανη δισκάρα του **Ηρακλή Τριανταφυλλίδη** «*Σε άλλους κόσμους*», στην επανέκδοση σε κασέτα με ασπρόμαυρο εξώφυλλο του Πολύαλου. Υπήρξε έτσι ποτέ ή αυτό εδώ είναι bootleg; «*Θέλω να ταξιδεύω*»...

λικάρι για ένα κρασάκι, έτσι να γνωριστούμε. Κατάλαβα μέσα από την κουβέντα ότι θέλει πολύ να κάνει οικογένεια, μου μιλούσε για την αξία της οικογένειας και ότι τα νέα ζευγάρια δεν κάνουν παιδιά, για την υπογεννητικότητα κ.λπ. Άρχισα να χασμουριέμαι με την όλη κουβέντα σε επικίνδυνο βαθμό, να λέω μέσα μου πότε θα σηκωθούμε να φύγουμε. Έβαλα την κολλητή μου να με πάρει τηλέφωνο ότι και καλά κάτι έγινε, για να την κάνω. Σηκωνόμαστε, λοιπόν, εγώ ξενερωμένη, χαιρετιόμαστε, αυτός μου σφίγγει το χέρι και μου δίνει ένα φιλί στο μάγουλο. Την επόμενη μέρα βλέπω μήνυμά του που έγραφε: «*Μου άρεσε πολύ, είσαι σπουδαία κοπέλα. Θες να έρθεις από το σπίτι να φάμε και να γνωρίσεις τους δικούς μου*» και μου έβαλε εμογι δαχτυλίδι. Τα συμπεράσματα δικά σου!

Τα συμπεράσματα είναι δύο: θλίψη και απελπισία! Που να κάνατε και τίποτα παραπάνω, θα σου έβγαζε πρόγραμμα σε ποιο σχολείο θα στείλετε το πρώτο σας παιδί και τι οικογενειακό αυτοκίνητο θα αγοράσετε. Έχω μείνει speechless! Ξέρω γω, από την άλλη, μήπως είναι τrol; Δεν μπορεί μετά το πρώτο ραντεβού να σου ζητάει κιόλας να γνωρίσεις τους δικούς του. Αυτό, αν μη τι άλλο, δείχνει επιπολαιότητα. Αν σου άρεσε το παλικάρι (που δεν κατάλαβα κάτι τέτοιο από το email σου), κάνε άλλη μια προσπάθεια και πες του ξεκάθαρα ότι θες να το πάτε πολύυυυυ πιο αργά. Αν όχι, πες του πως έφαγες πολύ το Πάσχα και φύσικωσες. Ας το αφήσετε για μια άλλη φορά, μια άλλη δεκαετία ίσως.

Τζέννη μου, θα πάρω το ρίσκο να αλλάξω δουλειά. Δεν ξέρω αν κώνω καλά. Δουλεύω ήδη 3 χρόνια σε έναν εκδοτικό οίκο και εδώ ούτε με εκτιμούν, ούτε έχω δει φυσικά αυτά τα χρόνια αύξηση στα χρήματα που παίρνω. Έχω βαλτώσει. Νιώθω ότι είμαι κλεισμένη σε ένα γραφείο, μπαίνω το πρωί και φεύγω το απόγευμα, χωρίς να κάνω τίποτα άλλο στη ζωή μου. Δεν σου λέω καν για σχέση, γιατί δεν έχω. Σε ξέχω να κώνω... ούτε εγώ ξέρω από πότε. Δεν με χωράει πλέον ο χώρος. Πνίγομαι.

Καλέ, τι το συζητάμε; Σήκω και φύγε να βρεις την υγιά σου! Σήμερα κιόλας, θέλω να στείλεις τα βιογραφικά σου δεξιά κι αριστερά, να ειδοποιήσεις γνωστούς κι αγνώστους ότι ψάχνεις για δουλειά και να ξεκοκαλίσεις όλες τις αγγελίες σε site και εφημερίδες. Φυσικά και είναι ένα ρίσκο, αλλά μπροστά στην ψυχική μας υγεία, νομίζω αυτό εκμυθεύεται. Βγες από τον κύκλο της μιζερίας και άνηθσε. Είναι προφανές πως εφόσον έχεις βαλτώσει εκεί, η κακή ψυχολογία θα τραβήξει στα τάρταρα και την ερωτική και την σεξουαλική σου ζωή, αλλά εμένα αυτό δεν θα το ανεκούμε άλλο. Φτιάξε μια νέα φωτεινή καθημερινότητα για τον εαυτό σου!

Καλησπερίζω το Μανεκέν! Τζέννη μου, έχω προβληματιστεί πολύ με ένα παιδί που γνώρισα και έχουμε βγει μερικές φορές. Μου άρεσε πολύ και νομίζω ότι τον έχω ερωτευτεί, αλλά όσες φορές έχω μου συνομιλήσει κριτικάρεϊ συνεχώς το ντύσιμό μου και αυτό με έχει στενοχωρήσει. Μου άρεσαν πολύ τα έντονα χρώματα και οι στάμπες με σχέδια, έτσι είναι το στιλ μου, οκ ίσως να είναι λίγο εκκεντρικό, αλλά εμένα μου φτιάχνει τη διάθεση. Την πρώτη φορά που βγήκαμε φορούσα ένα κολάν με διάφορους super ήρωες πάνω, και όταν το είδε με στραβοκοίταξε λίγο. Δεν έδωσα σημασία και μετά μου πετάει την εξής σπόντα: «*Θέλω να σε ξαναδώ, αλλά θα μου άρεσε περισσότερο με ένα μαύρο κολάν*», χαμογέλασα, δεν είπα κάτι. Το αποκορύφωμα ήταν την τελευταία φορά που βρεθήκαμε, φορούσα ένα μοβ φόρεμα με τούλι και καρδ sneakers και μου είπε να πάω να αλλάξω, νευριάζω επιτόπου, βγαίνω από το αμάξι και του κλεινω την πόρτα στα μούτρα! Από τότε δεν μου έχει στείλει ούτε ένα μήνυμα, είμαι πολύ απογοητευμένη. Δεν έχω κάνει ούτε εγώ κίνηση να στείλω, αλλά τον σκέφτομαι. Τι μου προτείνεις;

Τι να προτείνω, φίλη μου; Προφανώς και ο τύπος δεν αξίζει καμιά ευκαιρία. Αυτό που θα σου δώσει ο συγκεκριμένος είναι τα κόμπλεξ του και θα σε «δηλητηριάσει» με όλα τα τοξικά συναισθήματα που έχει μέσα του. Το μόνο μήνυμα που έχεις να του στείλεις, αν θες, είναι «άντε γεια». Από τις λίγες φορές που είμαι αδιάλλακτη! Έχουμε κάθε δικαίωμα να εκφραζόμαστε μέσα από το ντύσιμό μας, όπως θέλουμε, και κανείς δεν θα μας πει τι να φορέσουμε. Αυτό ισχύει και για κάτι άλλες μαρπούρες που άκουσα πρόσφατα, σε ένα τραπέζι, για τις μίνι φούστες και τα πήρα κυριολεκτικά. Μείνε μακριά από τέτοιους ανθρώπους, που ζουν στο σκοτάδι και συνέχισε να βάζεις χρώμα στη ζωή σου μέσα από τις στιλιστικές σου επιλογές. Είμαι σίγουρη ότι θα είσαι fashion icon. Keep going!

Τζενάρα, πού πάω και μπλέκω, μπορείς να μου πεις; Η μια ερωτική αποτυχία πίσω από την άλλη. Βγήκα με ένα πα-

ΜΙΑ ΜΟΥ ΒΡΟΜΙΚΑ -Reloaded-
Της ΤΖΕΝΗΣ ΜΕΛΙΤΑ

© JOHNHOLMES

Ερωτικά αδιέξοδα, sexy απορίες, κρυμμένα μυστικά... και στα fm! Το «Μίλα μου βρόμικα» κάνει τα ερωτικά σας θέματα να ακούγονται σαν παθιακό τραγούδι στο Athens Voice Radio 102.5

Μίλα μου βρόμικα. Μίλα μου αληθινά.
email: info@athensvoice.gr
instagram: @melitajenny

COSMIC TELEGRAM

Από την ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΜΑΝΟΥΣΑΚΗ

ΜΗ ΧΑΣΕΙΣ

Την καθημερινή αστρολογική σου προβλέψη στο athensvoice.gr/zodia

Κριός

20 Μαρτίου - 19 Απριλίου

Καλή εβδομάδα, κύριε, και εύχομαι να τη βγάλεις καθαρή. Με την πλιακή έκλειψη, τελοσπάντων, ένα δυνατό φαινόμενο, θα πρέπει να είσαι focused στις αλλαγές που έρχονται. Προετοιμάσου να υποχωρήσεις σε κάποιες νέες συνθήκες και να τις δεχτείς όπως θα 'ρθουν. «Τα πάντα ρει» όπως είπε και ο Ηράκλειτος. Μάθε να δουλεύεις και να συνυπάρχεις και με διαφορετικούς όρους και προϋποθέσεις – και όχι απαραίτητα δικούς σου. Γενικά τίποτα δεν είναι δεδομένο, αυτό ισχύει και στα αισθηματικά και στα επαγγελματικά αλλά και στα οικονομικά. Εστίασε λιγάκι στον εαυτό σου για να μπορέσει να βγει κι αυτή η ρημάδα η εβδομάδα.

Καρκίνος

21 Ιουνίου - 21 Ιουλίου

Για εσένα, φίλε μου Καρκίνε, είναι! Δεν αλλάζει κάτι στη ζωή σου, πάλι κυκλοθυμικός θα είσαι, πάλι θα αντιμετωπίζεις χαζά διλήμματα και πάλι θα σε φάει το overthinking. Προτίμησε να συναναστρέφεται με πολύ κοντινά σου πρόσωπα και άτομα που σε χαλαρώνουν και που μπορείς να συζητήσεις επιτέλους τους προβληματισμούς σου. Μην τα κρατάς μέσα σου γιατί θα σκάσεις. Να είσαι ξηγημένος είτε είσαι σε σχέση είτε ελεύθερος, γιατί μόνο με ερωτηματικά θα μείνεις όσο δεν εκφράζεσαι.

Ζυγός

22 Σεπτεμβρίου - 22 Οκτωβρίου

Mixed feelings. Μία βδομάδα τίγκα στις αντιθέσεις, τη μία θα υπάρξουν καλά νέα σχετικά με την πρόοδό σου στη δουλειά και τα επαγγελματικά, την άλλη ερωτικά και οικογένεια κλονίζονται. Προτίμησε να ασχοληθείς με πράγματα που θα σε κάνουν να ξεκινέσαι. Επηρεάζονται οι σχέσεις πάσης φύσεως, οπότε να είσαι προετοιμασμένος και ψύχραιμος. Προσπάθησε να μην παίρνεις τοις μετρητοίς ό,τι σου λέει κάθε κατακαμμένος, για να μπορέσει να βγει η βδομάδα.

Αιγόκερως

21 Δεκεμβρίου - 19 Ιανουαρίου

Η αστρολογία λέει πως η εβδομάδα θα πάει εξαιρετικά και πως θα πάνε όλα πολύ καλά και επιτέλους θα έρθει το pay back. Αυτή τη στιγμή που σας το γράφω αυτό είναι ίσως η χειρότερη μέρα της ζωής μου και η προσπάθειά να είμαι αισιόδοξη, και είμαι και Αιγόκερως. Άρα από σένα που το διαβάζεις αυτό δεν περιμένω τίποτα λιγότερο από το να έχεις δύναμη κι αισιοδοξία. Αν προσπαθείς να τα κάνεις όλα μαζί, σου έχω νέα... δεν θα πετύχει. Προσπάθησε ένα ένα βήμα τη φορά. Αν είσαι ελεύθερος, κατίμονος θα μείνεις κι αυτή την εβδομάδα. Αν είσαι σε σχέση, άραξε με το ταίρι σου να βρεις λίγη ηρεμία.

Ταύρος

20 Απριλίου - 19 Μαΐου

Ένα ισχυρό φαινόμενο με το όνομα έκλειψη, μην πω καμιά κουβέντα, σε επηρεάζει στον τομέα της υγείας. Εντάξει μη φοβάσαι, απλά ίσως είσαι πιο επιρρεπής και πιο αδύναμος. Συμβαίνουν αυτά, υπάρχουν και αυτές οι περίοδοι. Σαν συμβουλή σου λέω να αποξενωθείς και να κάνεις μόνο πράγματα που σε χαλαρώνουν, χωρίς ένταση, και να αποφυγείς ψυχοφθόρες συναστροφές. Αρκετά θετικές είναι οι όψεις για τα ερωτικά σου αρκεί να δώσεις την κατάλληλη ενέργεια στο άτομο που σε ενδιαφέρει ή στην ήδη υπάρχουσα σχέση σου.

Λέων

22 Ιουλίου - 22 Αυγούστου

Εσύ είσαι σε μια φάση που τα πας καλά και μπράβο σου. Είδες; Εκεί που τα πάνε όλοι οι υπόλοιποι χάλια, το λιοντάρι ευημερεί. Θα υπάρξουν σημαντικές προτάσεις, επαγγελματικές ή οικονομικές ευκαιρίες τις οποίες δεν πρέπει να αφήσεις ανεκμετάλλευτες – το καλό που σου θέλω. Θα υπάρξουν σίγουρα κάποιοι στον κύκλο σου των οποίων οι μάσκες θα πέσουν, αλλά μη σκας... θα γινόταν αργά ή γρήγορα. Με το ταίρι σου περνάς όμορφες στιγμές και ίσως κανονίσεις κάποιο ταξίδι. Αν είσαι αδέσμευτος τότε μείνε υπομονετικός και σταθερός στην προσωπικότητά σου, μη ρίχνεις τα στάνταρ σου.

Σκορπιός

23 Οκτωβρίου - 21 Νοεμβρίου

Ξεκινάει μια πολύ καλή εβδομάδα και όταν λέω καλή, εννοώ με πολύ καλές προδιαγραφές. Δώσε έμφαση στη δουλειά γιατί αυτό σε καίει τώρα, σταμάτα να ασχολείσαι με αυτά που δεν χρειάζεται. Μην αφήνεις όποιον να 'ναι να σου δίνει συμβουλές για το τι να κάνεις με το μέλλον σου και με τα χρήματά σου και γενικότερα μην παίρνεις συμβουλές αυτήν την εβδομάδα, μόνο βλακείες θα ακούσεις. Μόνο εσύ ξέρεις τι χρειάζεσαι. Στη σχέση σου δώσε λίγη προτεραιότητα προς το τέλος εβδομάδας γιατί θα φας πολλή γκρίνια. Αν είσαι ελεύθερος not your week.

Υδροχόος

20 Ιανουαρίου - 17 Φεβρουαρίου

Όπου νεύρο, τα 'χεις πάρει δικαίως με άτομα από τον περίγυρό σου γιατί νιώθεις πως σε υποτιμούν και σε κοροϊδεύουν σε κάποια ζητήματα. Ενδέχεται να έχεις δίκιο αλλά σε κάθε περίπτωση δεν χρειάζεται να δίνεις έκταση τόσο πολύ και να έχεις υπερβολικές αντιδράσεις σε τέτοια ζητήματα. Αν διστάζεις να προχωρήσεις σε επαγγελματικό επίπεδο, σου λέω εγώ να πάρεις το ρίσκο. Ερωτικά μην είσαι μουντρούχος και μην αφήνεις τις κακές ενέργειες των άλλων να επηρεάζουν τη σχέση σου. Αν είσαι ελεύθερος τείνεις προς μια φάση Ματίνα Μανταρινάκη, δεν σε βλέπω καλά.

Δίδυμοι

20 Μαΐου - 20 Ιουνίου

Μην ανακατεύεσαι εκεί που δεν σε σπέρνουν. Προσπάθησε να απολαμβάνεις τα δώρα που σου φέρνει η ζωή γιατί θα ανταμειφθείς για τους κόπους σου αυτή την εβδομάδα. Μην τρώγεται με τα ρούχα σου, με άτομα, με καταστάσεις ή με λόγια... διότι θα οδηγηθείς σε ανούσιους καβγάδες που μόνο θα ηλεκτρίσουν την ατμόσφαιρα. Το «μην τρώγεται με τα ρούχα σου» ισχύει και για τα ερωτικά. Αν είσαι σε σχέση, να το ζεις και να μην κοπανάς στο ταίρι σου ότι κάποια στιγμή, κάπου, κάποιος, κάτι είπε και δεν ξέρω και γω τι άλλο. Αν είσαι ελεύθερος θα γίνουν σίγουρα σημαντικές γνωριμίες.

Παρθένος

23 Αυγούστου - 21 Σεπτεμβρίου

Προσπάθησε αυτή τη βδομάδα να ακούς χωρίς να κάνεις. Θα συλλέξεις πολύ σημαντικές πληροφορίες που θα σε βοηθήσουν να ανοίξεις τη σκέψη σου, κυρίως στα επαγγελματικά. Διατήρησε την καχυποψία σου γιατί ίσως χρειάζεται. Στα ερωτικά είσαι λίγο αγανακτισμένος γιατί νιώθεις πως δεν είναι αντιστρόφως ανάλογα αυτά που δίνεις με αυτά που παίρνεις. Ναι, δεν έχω κάτι να σου πω σ' αυτό, εσύ ξέρεις. Μπορεί απλώς να γκρινιάζεις, μπορεί να έχεις και τα δικά σου. Σε κάθε περίπτωση φρόντισε τον εαυτό σου και βάλε τα όριά σου.

Τοξότης

22 Νοεμβρίου - 20 Δεκεμβρίου

Τρέχεις και δεν φτάνεις ενώ η εβδομάδα σου θα ξεκινήσει κάπως down. Θα βρεις την εσωτερική δύναμη να βελτιώσεις ό,τι βλακείες έκανες την προηγούμενη περίοδο και να καλύψεις τις τρύπες – φυσικά αυτό δεν είναι εύκολο γιατί δεν είναι μια δυο οι φορές που δεν έδωσες σημασία σε κάτι που χρειαζόταν να δώσεις. Μην αφήνεις τη θετικότητα σου να γίνεται τοξική. Αν είσαι ελεύθερος σίγουρα έχεις πέραση, το θέμα είναι να μην κάνεις πράγματα στα οποία απλώς σπαταλάς τον χρόνο σου. Αν είσαι σε σχέση δώσε και λίγο σημασία στο ταίρι σου, δεν θα πάθεις και τίποτα.

Ιχθύες

18 Φεβρουαρίου - 19 Μαρτίου

Κάπως επικρατεί ένα άγχος και μία σύγχυση, η οποία είναι πολυδιάστατη. Από τη μία θα υπάρξουν όμορφες στιγμές επειδή θα έχεις κάποια καλά νέα, από την άλλη νιώθεις μία ανασφάλεια στα οικονομικά σου... μια ζωή τρώγεται με τα ρούχα σου, είναι συνθήκη αυτό, το καταλαβαίνω. Θέλω να σου πω ότι το άγχος που νιώθεις τώρα για τα οικονομικά σου είναι αχρείαστο γιατί ίδια κατάσταση επικρατούσε και πριν μια βδομάδα, τι άλλαξε τώρα; Μου φαίνεται πως χρειάζεσαι λίγο πουλί νγκ αγάπης. Και αφού μιλάμε για αγάπη, στα ερωτικά σου θα δηλητηριαστεί λίγο το μυαλό σου με αχρείαστες καχυποψίες, αλλά εν τέλει θα πάνε όλα καλά γιατί το ταίρι σου σε αγαπάει. Αν είσαι ελεύθερος εσύ το πας πιο πολύ για φάση Πέγκυ Καρρά, η γνωστή ηθοποιός. Φτιάχνεις σχέσεις στο κεφάλι σου, στις οποίες δεν είναι συμμετέχοντες δύο.

* Για πιο ολοκληρωμένη εικόνα των αστρολογικών σου τάσεων θα πρέπει να διαβάσεις και τον ωροσκόπο σου

ATHENS
102.5
VOICE

ΔΕΥΤΕΡΑ - ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

To soundtrack
της πόλης

07.00 - 08.00
ΠΕΡΙΚΛΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

+

08.00 - 10.00
ΓΙΑΝΝΗΣ ΝΕΝΕΣ -
ΓΙΟΥΑΝΝΑ
ΒΛΑΣΣΟΠΟΥΛΟΥ

10.00 - 12.00
ΓΙΩΡΓΟΣ
ΜΟΥΧΤΑΡΙΔΗΣ

12.00 - 14.00
ΛΙΑΝΑ ΜΑΣΤΑΡΗ

14.00 - 16.00
ΕΛΕΝΗ
ΚΟΛΟΚΟΤΡΩΝΗ

16.00 - 18.00
ΣΠΥΡΟΣ ΜΑΡΓΑΡΙΤΗΣ

18.00 - 20.00
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ
ΝΙΚΟΛΟΠΟΥΛΟΥ

20.00 - 22.00
ΣΩΤΗΡΗΣ
ΡΟΥΜΕΛΙΩΤΗΣ

22.00 - 02.00 Night Moves

 Late Night Tales 02.00 - 07.00

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
24.00 - 02.00
FLIPSIDE ΜΕ ΤΟΝ
ΝΙΚΟ ΔΗΜΟΠΟΥΛΟ

ΣΑΒΒΑΤΟ
24.00 - 02.00
KEEP IT REAL ΜΕ ΤΟΝ
ΧΡΗΣΤΟ ΑΝΤΩΝΙΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ - ΚΥΡΙΑΚΗ

10.00 - 12.00
ΣΤΕΦΑΝΟΣ
ΔΑΝΔΟΛΟΣ

12.00 - 14.00
ΔΗΜΗΤΡΗΣ
ΑΘΑΝΑΣΙΑΔΗΣ

Το μέλλον είναι ήδη εδώ.

Αύξηση της ισχύος σε
Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας
με στόχο το μερίδιό μας
το 2026 να ανέλθει στο 40%
της χώρας.

Άμεση τοποθέτηση 1.000 σταθμών
φόρτισης σε όλη την Ελλάδα
που θα αυξηθούν σε
10.000 μεσοπρόθεσμα.

Νέα πρόσθετη υπηρεσία GreenPass
που εγγυάται στους καταναλωτές
πως όση ενέργεια καταναλώνουν,
τόση παράγεται για εκείνους
από ανανεώσιμες πηγές.

Σημαντική μείωση της λιγνιτικής
παραγωγής κατά 49% μεταξύ
2019 και 2021.

Ένα με το μέλλον
dei.gr

ATHENS voice

Ζήσε Έντονα

Redmi Note **12** Series

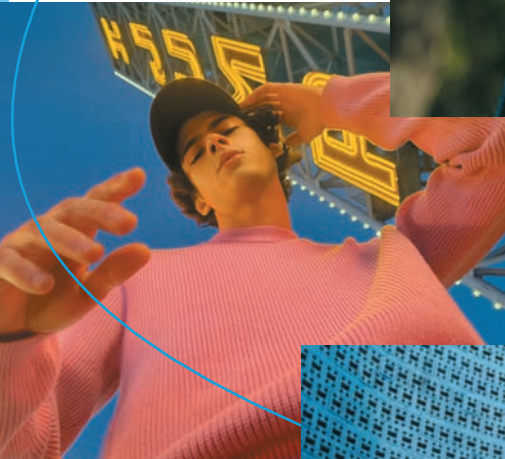
↓

Απόλυτα μοντέρνο design, κορυφαίες επιδόσεις, προσιτές τιμές. Η ολοκαίνουρια νεανική σειρά των smartphones Redmi Note 12 της Xiaomi βρίσκεται ήδη εδώ, καλώντας μας να απελευθερώσουμε τη φαντασία μας και τη δημιουργικότητά μας!

Ζήσε 'Εντονα

με την ολοκαίνουρια νεανική σειρά Redmi Note 12 της Xiaomi

Redmi Note 12 Pro + 5G

Με μια ματιά

Πρωτοποριακή κάμερα 200MP με τεχνολογία OIS
Οθόνη AMOLED 120Hz
120W ταχεία φόρτιση
Media Tek Dimensity 1080 επεξεργαστής

Αναμφισβήτητο ο μεγάλος πρωταγωνιστής της νέας σειράς. Με κάμερα πλήρως εξοπλισμένη με OIS, για ζωντανές λήψεις μέρα και νύχτα, και οθόνη κατασκευασμένη από προηγμένα εύκαμπτα υλικά, ώστε να αυξάνεται η φωτεινότητα απεικονίζοντας μεγαλύτερη χρωματική γκάμα, για μια ανεπανάληπτη εμπειρία θέασης. Το Redmi Note 12 Pro + 5G ξεχωρίζει για τον μίνιμαλ σχεδιασμό, τη γυάλινη πλάτη, τον λαμπερό μεταλλικό διάκοσμο της κάμερας αλλά και το άνετο κράτημα, κάνοντας τη flagship τεχνολογία ακόμα πιο προσιτή. Μαζί με το Redmi Watch 3 black, με ελαφρύ σχεδιασμό της σειράς Redmi Watch, το σώμα του ρολογιού ζυγίζει μόνο 37 γραμμάρια και είναι πιο άνετο στον καρπό. Όσο για την μπαταρία, απλώς... την ξεχνάτε. Εξοπλισμένη με το chipset Xiaomi Surge P1, μπορεί να φορτίσει το κινητό στο 100% σε μόλις 19 λεπτά, διατηρώντας παράλληλα μεγάλη αυτονομία. Θα το βρείτε σε χρώματα μπλε και γκρι. **Τιμή: €499,9 – δώρο το Redmi Watch 3 με αγορά έως 23/4**

Redmi Note 12 Pro 5G

Με μια ματιά

50MP κάμερα με τεχνολογία OIS
Οθόνη AMOLED 120Hz
67W ταχεία φόρτιση
Media Tek Dimensity 1080 επεξεργαστής

Το... σούπερ Note που είναι και το λεπτότερο, με πάχος μόλις 7,98 χιλιοστά! Μαζί με το Redmi Watch 3 black, με ελαφρύ σχεδιασμό της σειράς Redmi Watch, το σώμα του ρολογιού ζυγίζει μόνο 37 γραμμάρια και είναι πιο άνετο στον καρπό. Στην ουσία, πρόκειται για ένα πολυεργαλείο με εξελιγμένα χαρακτηριστικά, όπως η κάμερα που είναι εξοπλισμένη με OIS για σταθερές λήψεις ακόμη και σε συνθήκες χαμηλού φωτισμού. Εδώ, οι ισχυροί αλγόριθμοι τεχνητής νοημοσύνης βελτιώνουν σημαντικά την ποιότητα και την ταχύτητα της εικόνας, ζωντανεύοντας κάθε ανεκτίμητη στιγμή της ζωής σας. Θα το βρείτε σε δύο εκδόσεις, 6/128 στα 399,90 και 8/256 στα 429,90. Σε τρία ξεχωριστά χρώματα: μπλε, γκρι και λευκό. **Τιμή: €429,9 – δώρο το Redmi Watch 3 με αγορά έως 23/4**

Redmi Note 12 5G

Με μια ματιά

Οθόνη AMOLED 120Hz
48MP τριπλή κάμερα
33W ταχεία φόρτιση
6nm Snapdragon 4 Gen 1 επεξεργαστής

Ανακάλυψε το νέο Redmi Note 12, με ταχύτητες 5G! Μαζί με τα ασύρματα ακουστικά Redmi Buds 4 White, με ελαφρύ και στρογγυλεμένο σχεδιασμό για περισσότερη άνεση, φιλικό στο δέρμα. Προσφέρουν πλούσιο ήχο! Με SGS Eye Care οθόνη, η φωτεινότητα της οποίας προσαρμόζεται ήπια στις ξαφνικές αλλαγές του φωτισμού στο περιβάλλον, με τους ειδικούς της Xiaomi, κατά τον σχεδιασμό του προϊόντος, να δίνουν προτεραιότητα στην προστασία των ματιών και την άνεση. Ακόμη, ο 5G επεξεργαστής της συσκευής, με τεχνολογία αρχιτεκτονικής 6nm, επιπέδου flagship, έχει μικρότερες καθυστερήσεις και δυνατότητα ακόμα μεγαλύτερης ταχύτητας στο download. Για ολοήμερη αυτονομία, το Redmi Note 12 5G συνοδεύεται από μεγάλης χωρητικότητας μπαταρία 5000mAh, η οποία αντιστοιχεί σε μέγεθος παρόμοιο με ένα power bank. Χρώματα: Μπλε & Γκρι **Τιμή: €299,9 – δώρο το Redmi Buds 4 με αγορά έως 23/4**

Redmi Note 12

Με μια ματιά

Οθόνη AMOLED 120Hz
50MP τριπλή κάμερα
33W ταχεία φόρτιση
6nm Snapdragon 685 επεξεργαστής

Κομψό και ελαφρύ, καθώς ζυγίζει μόλις 183,5gr., καθώς και άνετο στο κράτημα. Μαζί με τα ασύρματα ακουστικά Redmi Buds 4 White, με ελαφρύ και στρογγυλεμένο σχεδιασμό για περισσότερη άνεση, που προσφέρουν πλούσιο ήχο! Σημειώστε ότι το smartphone διαθέτει εξαιρετικά μεγάλη αυτονομία μπαταρίας έως 1,35 ημέρες, εξυπηρετώντας σας χωρίς πρόβλημα σε οποιοδήποτε συνθήκες. Κατασκευασμένο με τεχνολογία 6nm, επιπέδου flagship, προσφέρει ομαλή και ενισχυμένη απόδοση με έναν ισχυρό επεξεργαστή Snapdragon 685 από την Qualcomm. Σε μπλε και γκρι χρώμα. **Τιμή: €239,9 – δώρο το Redmi Buds 4 με αγορά έως 23/4**

➤ Όλα τα μοντέλα της νέας σειράς Redmi Note 12 έρχονται με τον αντίστοιχο ταχυφορτιστή τους, θήκη προστασίας και μεμβράνη προστασίας οθόνης. Ανακαλύψτε τα σε όλα τα Xiaomi Store σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη, στο ηλεκτρονικό κατάστημα mystore-greece.gr, καθώς και σε όλα τα επίσημα σημεία πώλησης.

ΝΕΟ!

ΤΖΟΑΝΝΑ ΧΑΡΚΟΥΡΤ ΣΜΙΘ

**Μια ψυχεδελική
ιστορία αγάπης**

ΤΖΟΑΝΝΑ ΧΑΡΚΟΥΡΤ ΣΜΙΘ

*Το LSD, ο Τίμοθι Λήρι
και η Θιβετιανή
Βίβλος των Νεκρών*

Η καυστικά ειλικρινής και συναρπαστική αυτοβιογραφία της Βρετανίδας τζετ σετ «χίπισσας κληρονόμου», ερωμένης και φωνής του Τίμοθι Λήρι στον έξω κόσμο, όσο εκείνος ήταν στη φυλακή.

Από τους Rolling Stones και τον Άντι Γουόρχολ ως το αδυσώπητο κυνηγητό της πολιτικής Αριστεράς από το FBI, το βιβλίο της Τζοάνα Χάρκουρτ Σμιθ κινείται με τον γρήγορο ρυθμό του σεξ, των ναρκωτικών και του ροκ εντ ρολ.

Βρείτε το
σε όλα τα
βιβλιοπωλεία

ATHENS
voicebooks

Μια ψυχεδελική ιστορία αγάπης

*Το βιβλίο
αυτό είναι
ένα κομμάτι
που λείπει από
το παζλ των
Sixties*

ATHENS
voicebooks

Χαριλάου Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα, 2103617170 (εσωτ. 114), fax: 2103617310
Παραγγελίες on-line: athensvoice.gr/athens-voice-books